

**TARİH ÖĞRETMEN ADAYLARININ SANAL MÜZE
KULLANIMINA YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ**

Yunus Zabun

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

TEMMUZ, 2020

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren bir (1) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Yunus

Soyadı : ZABUN

Bölümü : Tarih Eğitimi

İmza :

Teslim tarihi : / /2020

TEZİN

Türkçe Adı : Tarih Öğretmen Adaylarının Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutumlarının İncelenmesi

İngilizce Adı : Study of The Prospective History Teachers' Attitude Towards Virtual Museum Use

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Yunus ZABUN

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Yunus ZABUN tarafından hazırlanan “Tarih Öğretmen Adaylarının Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutumlarının İncelenmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Hamza KELEŞ

(Tarih Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

.....

Üye: Doç. Dr. Togay Seçkin BİRBUDAK

(Tarih Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

.....

Üye: Doç. Dr. Hasan IŞIK

(Genel Türk Tarihi Anabilim Dalı, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

.....

Tez Savunma Tarihi: 01/07/2020

Bu tezin Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma YEL

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

.....

Aileme

TEŞEKKÜR

Hazırlamış olduğum çalışmada desteklerinden dolayı Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesinden Dr. Öğr. Üyesi Sami PEKTAŞ'a, Konya Necmettin Erbakan Üniversitesinden Arş. Gör. Öztürk KART'a ve Prof. Dr. Nuri KÖSTÜKLÜ'ye, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesinden Doç. Dr. Salih USLU'ya, üniversite hayatımın yol göstericisi Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesinden Prof. Dr. Kubilay YAZICI'ya, tez süresince desteğini esirgemeyen yüksek lisans tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Hamza KELEŞ'e teşekkürlerimi sunarım.

Eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi desteğini esirgemeyen aileme teşekkür ederim.

TARİH ÖĞRETMEN ADAYLARININ SANAL MÜZE KULLANIMINA YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Yunus Zabun

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Temmuz, 2020

ÖZ

Bu araştırma ile tarih öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutumlarının ne düzeyde olduğunu ortaya çıkarmak ve tarih öğretmen adaylarının demografik özelliklerine göre sanal müze kullanımına yönelik tutumları arasındaki farklılıkları tespit etmek amaçlanmıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Tarih Eğitimi Anabilim Dalı'nda ve Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Tarih Eğitimi Anabilim Dalı'nda 1. sınıf, 2. sınıf, 3. sınıf ve 4. sınıfta öğrenim gören 133 tarih öğretmen adayı oluşturmaktadır. Veri toplama araçları olarak kişisel bilgi formu ve tarih öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutum ölçeği kullanılmıştır. Kişisel bilgi formu ve tarih öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutum ölçeğinden toplanan veriler SPSS-24 paket programına işlenmiştir. Tarih öğretmen adaylarının cinsiyet, aylık harçlık miktarı, bilgisayar olma durumu, eski uygarlıklara ait yerleşim yerlerini ziyaret etme, sanal müze gezintisi yapma durumu ve sanal müzenin ne olduğu hakkında bilgi sahibi olma durumlarına göre puanlar arasında anlamlı farklılık olup olmadığına Independent-Samples (Bağımsız Örneklemeler) T-Testi analizi ile bakılmıştır. Öğretmen adaylarının öğrenim

gördükleri sınıf düzeylerine göre ve müze ziyaret sayılarına göre ölçeğin alt boyutları ve genelinden aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık olup olmadığına One-Way ANOVA (Tek Yönlü Varyans) analizi ile bakılmıştır. Araştırma sonucunda sanal müze kullanımına yönelik tutum ölçeğinin geneline ilişkin tarih öğretmen adaylarının yüksek düzeyde olumlu tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin geneline ilişkin öğretmen adaylarının cinsiyetlerine, öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine, bilgisayar olma durumlarına, eski uygarlıklara ait yerleşim yerlerini ziyaret etme ve sanal müzenin ne olduğu hakkında bilgi sahibi olma durumlarına göre tutumları arasında anlamlı farklılık olmadığı; aylık harçlık miktarlarına, müze ziyaret sayılarına ve sanal müze gezintisi yapma durumlarına göre tutumları arasında anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ders kitaplarına alternatif olarak sanal müzeleri başta tarih öğretmen adayları ve sosyal bilgiler öğretmen adayları olmak üzere diğer branş öğretmen adayları tarafından da kullanması önerilmektedir. Tarih öğretmen adaylarına sanal müze eğitimi sadece teorik olarak değil, üniversitelerde gerekli altyapı oluşturularak öğretmen adaylarının kullanabileceği, gerektiği yerde uzman kişilerden yönlendirme ve bilgi alabileceği yaparak yaşayarak tecrübe kazanacağı sanal müze sınıfları oluşturulması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler : Tarih Öğretimi, Müze, Sanal Müze, Tarih Öğretmen Adayları.

Sayfa Adedi : xvi+95

Danışman : Prof. Dr. Hamza KELEŞ

STUDY OF THE PROSPECTIVE HISTORY TEACHERS' ATTITUDE TOWARDS VIRTUAL MUSEUM USE

(M. S. Thesis)

Yunus Zabun

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

July, 2020

ABSTRACT

The aim of this study is to bring out which level the attitudes of history teacher candidates against the use of virtual museum and to determine the attitude differences towards virtual museum usage according to their demographic features. Within the study, scanning model which is one of the quantitative research methods is used. Study's research group consists of 133 history teacher candidates of 1st senior 2nd senior, 3rd senior and 4th senior from Turkish and Social Sciences Department in Gazi University, Faculty of Education and Education Turkish and Social Sciences Department in Necmettin Erbakan University, Ahmet Kelesoglu Faculty of Education. Personal data form and attitude scale towards the virtual museum usage of candidates have been used as data collection tools. Data obtained from these methods are processed into the SPSS-24 package program. Whether there is a significant difference between the scores or not is checked using the Independent-Samples T-Test analysis by taking into consideration of the candidates' gender, monthly pocket money, possession of a computer, visiting the settlements of ancients, situation of surfing through virtual museum and knowledge about what is a virtual museum. Whether there is a significant difference between the sub-dimensions of the scale and overall score they got is checked using the One-Way ANOVA analysis by looking at their class levels and the count of their museum visits. At the end of the study, it has been seen that the attitudes of history teacher candidates towards the use of virtual museum is highly positive in general

of attitude scale. It has been seen that, in general of attitude scale, there is no significant difference among the candidates' gender, class level they get lectured in, possession of a computer, visiting the settlements of ancients and knowledge about what is a virtual museum: there is a significant difference among their monthly pocket money, count of their museum visits and situation of surfing through virtual museum. Usage of the virtual museums is not only recommended for the history teacher candidates and social studies teacher candidates foremost, but also for other branch teacher candidates as an alternative to textbooks. It is also recommended that virtual museum education should not only be taught theoretically to history teacher candidates, there should be virtual museum classes candidates can use in universities by meeting the infrastructure required, where a candidate can get directions and information from a specialist when needed, and get experience by going, living through it.

Key Words : Teaching History, Museum, Virtual Museum, History Teacher Candidates.

Page Number : xvi+95

Supervisor : Prof. Dr. Hamza KELEŞ

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZ	vi
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLolar LİSTESİ.....	xv
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi	2
1.3. Alt Problemler	2
1.4. Araştırmanın Amacı	2
1.5. Araştırmanın Önemi.....	3
1.6. Araştırmanın Varsayımları.....	3
1.7. Araştırmanın Sınırlılıkları	4

BÖLÜM II.....	5
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	5
2.1. Tarih Öğretimi Tanımı	5
2.2. Tarih Öğretiminin Genel Amaçları.....	7
2.3. Müzenin Tanımı	9
2.4. Müze Çeşitleri.....	10
2.4.1. Koleksiyonlarına Göre Müzeler	10
2.4.2. Bağlı Oldukları İdari Birime Göre Müzeler	10
2.4.3. Hizmet Ettikleri Bölgeye Göre Müzeler	11
2.4.4. Hizmet Ettikleri Kitleye Göre Müzeler	11
2.4.5. Koleksiyonlarını Sergileme Yöntemlerine Göre Müzeler	11
2.4.6. İşlevlerine Göre Farklı Müzeler	11
2.5. Müzelerin İşlevleri.....	11
2.5.1. Müzelerin Toplama İşlevi.....	12
2.5.2. Müzelerin Belgeleme (Arşivleme) İşlevi	12
2.5.3. Müzelerin Koruma, Bakım ve Onarım İşlevi.....	13
2.5.4. Müzelerin Sergileme İşlevi	13
2.5.5. Müzelerin Eğitim İşlevi	14
2.6. Müze Eğitimi Tanımı	15
2.7. Müze Eğitiminin Katkıları	19
2.8. Müze Eğitiminin Sınırlılıkları.....	19
2.9. Sanal Müze Tanımı	20
2.10. Sanal Müze Türleri	23

2.10.1. Broşür Sanal Müzeler	23
2.10.2. İçeriksel Sanal Müzeler	23
2.10.3. Eğitici Sanal Müzeler	23
2.10.4. Sanal Müzeler	24
2.11. Sanal Müzelerin Avantajları	24
2.12. Sanal Müzelerin Dezavantajları	28
2.13. Sanal Müzelere Getirilen Eleştiriler	28
2.14. Dünyada Sanal Müze Kullanımı	28
2.15. Türkiye’de Sanal Müze Kullanımı	30
2.16. Sanal Müze ve Eğitimle İlişkisi	33
2.17. Eğitim Amaçlı Hazırlanmış Bir Sanal Müze Sayfasının Taşınması Gereken Özellikleri	37
2.18. İlgili Araştırmalar	38
BÖLÜM III	49
YÖNTEM	49
3.1. Araştırmanın Modeli	49
3.2. Çalışma Grubu	49
3.3. Veri Toplama Aracı	51
3.3.1. Öğretmen Adaylarının Sanal Müze Kullanımlarına Yönelik Tutum Ölçeği	51
3.4. Verilerin Analizi	51
BÖLÜM IV	55
BULGULAR VE YORUM	55

4.1. Birinci Alt Problem: Tarih öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutumları ne düzeydedir?	55
4.2. İkinci Alt Problem: Tarih öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre sanal müze kullanımına yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?	56
4.3. Üçüncü Alt Problem: Tarih öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre sanal müze kullanımına yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?	57
4.4. Dördüncü Alt Problem: Tarih öğretmen adaylarının aylık harçlık miktarlarına göre sanal müze kullanımına yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?	58
4.5. Beşinci Alt Problem: Tarih öğretmen adaylarının evinde bilgisayar olma durumlarına göre sanal müze kullanımına yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?	59
4.6. Altıncı Alt Problem: Tarih öğretmen adaylarının müze ziyaret sayılarına göre sanal müze kullanımına yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?	60
4.7. Yedinci Alt Problem: Tarih öğretmen adaylarının eski uygarlıklara ait yerleşim yerlerini ziyaret etme durumlarına göre sanal müze kullanımına yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?	61
4.8. Sekizinci Alt Problem: Tarih öğretmen adaylarının sanal müze gezintisi yapma durumlarına göre sanal müze kullanımına yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?	63
4.9. Dokuzuncu Alt Problem: Tarih öğretmen adaylarının sanal müzenin ne olduğu hakkında bilgi sahibi olma durumlarına göre sanal müze kullanımına yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?	64

BÖLÜM V	67
SONUÇ VE TARTIŞMA.....	67
KAYNAKLAR.....	77
EKLER.....	87
Ek-1: Kişisel Bilgi Formu	88
Ek-2: Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği	90
Ek-3: İzin Belgeleri.....	91
ÖZGEÇMİŞ	95

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3.1. Tarih Öğretmen Adaylarının Demografik Özelliklerine ve Müze İle İlgili Sorulara Vermiş Oldukları Cevaplara Yönelik Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	50
Tablo 3.2. Tarih Öğretmen Adaylarının Ölçeğin Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Normalliğine İlişkin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri.....	52
Tablo 4.1. Öğretmen Adaylarının Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutumlarına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları.....	55
Tablo 4.2. Öğretmen Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutumları Arasındaki Farklılığa İlişkin Independent-Samples (Bağımsız Örneklemeler) T-Testi Sonuçları.....	56
Tablo 4.3. Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeylerine Göre Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutumları Arasındaki Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları.....	57
Tablo 4.4. Öğretmen Adaylarının Aylık Harçlık Miktarlarına Göre Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutumları Arasındaki Farklılığa İlişkin Independent-Samples (Bağımsız Örneklemeler) T-Testi Sonuçları.....	58
Tablo 4.5. Öğretmen Adaylarının Evinde Bilgisayar Olma Durumlarına Göre Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutumları Arasındaki Farklılığa İlişkin Independent-Samples (Bağımsız Örneklemeler) T-Testi Sonuçları.....	59
Tablo 4.6. Öğretmen Adaylarının Müze Ziyaret Sayılarına Göre Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutumları Arasındaki Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları.....	60

Tablo 4.7. Öğretmen Adaylarının Eski Uygarlıklara Ait Yerleşim Yerlerini Ziyaret Etme Durumlarına Göre Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutumları Arasındaki Farklılığa İlişkin Independent-Samples (Bağımsız Örneklemeler) T-Testi Sonuçları.....	62
Tablo 4.8. Öğretmen Adaylarının Sanal Müze Gezintisi Yapma Durumlarına Göre Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutumları Arasındaki Farklılığa İlişkin Independent- Samples (Bağımsız Örneklemeler) T-Testi Sonuçları.....	63
Tablo 4.9. Öğretmen Adaylarının Sanal Müzenin Ne olduğu Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumlarına Göre Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutumları Arasındaki Farklılığa İlişkin Independent-Samples (Bağımsız Örneklemeler) T-Testi Sonuçları.....	64

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Bilim ve teknolojide yaşanan gelişmeler eğitim-öğretim durumunu da etkilemektedir. Öğretmenler hazırlamış olduğu yıllık planlarda müze gezisi yapılarak öğrencilerin konuyu daha iyi kavrayabileceği ve derste daha aktif olabileceği notunu almaktadır. Öğretmenler bu notu almasına rağmen, genellikle müze gezileri ya yapılmamakta ya da birkaç müze kısa süre içinde gezilip verim alınmadan geri dönlmektedir. Müze gezilerinde izin almanın uzun sürmesi ya da izin verilmemesi, maddi imkânların kısıtlı olması, ulaşım sorunları, gezilecek müzenin il dışında olması ve konaklama gibi durumlar müze gezisi yapmayı kısıtlamakta ve öğrencilerin konuyu pekiştirme olanağını azaltmaktadır. Bu ve benzeri sorunları ortadan kaldırmak amacıyla eğitimde sanal müzelerin kullanımının yaygınlaştırılması gerektiğini savunmaktayız. Böylece öğretmenlik mesleğini icra ederken anlatılan konu ile ilgili gezi yapmak istediğimiz müzeye sanal ortamda erişilerek derslerimizde verimli olarak kullanabilmekteyiz. Öğretmen adayının ders anlatımında alternatif bir yöntem olarak sanal müze kullanmasıyla öğrenci derste çok yönlü düşünebilmekte ve anlatılan konuyu daha iyi öğrenebilmektedir. Dersin daha iyi öğrenilmesi öğrencinin ders başarısını artırmakla birlikte, derse karşı tutumunun olumlu yönde olmasını önemsemekteyiz.

1.2. Problem Cümlesi

Tarih öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutumları nasıldır?

1.3. Alt Problemler

- Tarih öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutumları ne düzeydedir?
- Tarih öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre sanal müze kullanımına yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
- Tarih öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre sanal müze kullanımına yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
- Tarih öğretmen adaylarının aylık harçlık miktarlarına göre sanal müze kullanımına yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
- Tarih öğretmen adaylarının evinde bilgisayar olma durumlarına göre sanal müze kullanımına yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
- Tarih öğretmen adaylarının müze ziyaret sayılarına göre sanal müze kullanımına yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
- Tarih öğretmen adaylarının eski uygarlıklara ait yerleşim yerlerini ziyaret etme durumlarına göre sanal müze kullanımına yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
- Tarih öğretmen adaylarının sanal müze gezintisi yapma durumlarına göre sanal müze kullanımına yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
- Tarih öğretmen adaylarının sanal müzenin ne olduğu hakkında bilgi sahibi olma durumuna göre sanal müze kullanımına yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

1.4. Araştırmanın Amacı

Yapılan araştırmada tarih öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutumlarının ne düzeyde olduğunu ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Aynı zamanda tarih öğretmen adaylarının demografik özelliklerine göre sanal müze kullanımına yönelik tutumları arasındaki farklılıkları tespit etmek amaçlanmıştır. Tarih öğretiminde müze gezisi

yapılarak, öğrencilerin konuyu daha iyi pekiştireceği bilinmesine rağmen müzeler ders etkinliklerinde yeterince kullanılmamaktadır. Müzelerin tarih öğretiminde yeterince kullanılmamasından dolayı alternatifler geliştirilmelidir. Bu alternatiflerden biriside günümüzün teknolojik araçları olan, bilgisayar ve internet yardımı ile sanal müzelerin ders etkinliklerinde kullanılmasıdır. Teknolojide meydana gelen olumlu gelişmeler eğitim alanını etkileyerek günümüzde sanal müzelere gezi yapmak; müze gezileri yapmaktan daha kolay hale gelerek, zaman, mekân ve mesafeler sorun olmaktan çıkmıştır.

1.5. Araştırmanın Önemi

Bu araştırmada tarih öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutumlarının nasıl olduğu ortaya konulmuştur. Tarih öğretmen adaylarının derslerinde sanal müzelerin kullanılmasıyla; işlenecek konu hem somutlaştırılacak hem de öğrencilerin akademik başarısı artarak derse karşı tutumu değişmiş olacaktır. Müze gezileri öncesi ve sonrası meydana gelebilecek sorunlar azalmaktadır. Tarih öğretmen adayları tarafından sanal müzelerin öğretim etkinliklerinde kullanılması ile öğrencilerin konuyu daha iyi pekiştirmesine olanak sağlamaktadır. Sanal müze gezisi ile zamandan, mekândan ve ekonomik yönden tasarruf sağlamaktadır. Tarih öğretmen adayları sanal müzeleri öğretim etkinliğinde kullanılmasıyla birlikte öğrenciler olay ve durumları çok boyutlu olarak anlamlandırmakta ve konuyu uzun süre hatırd tutmasına katkı sağlamaktadır. Sanal müzelere kişisel olarak erişilmesi, öğrencinin internet bulunan bir yerde kendi kendine süre ve mekân kısıtlaması olmadan sanal müze gezintileri yapabilmektedir. Tarih öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutumlarının incelenmesi ile ilgili araştırma yapacaklara yön göstermesi bakımından önemlidir.

1.6. Araştırmanın Varsayımları

Çalışma grubunda yer alan öğrencilerin kişisel bilgi formunda ve tutum ölçeğinde yer alan sorulara samimiyetle cevap verdikleri varsayılmıştır.

1.7. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma: Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Tarih Eğitimi Anabilim Dalı ve Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Tarih Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören 1. sınıf, 2. sınıf, 3. sınıf ve 4. sınıf öğrencilerinin veri toplama araçları olarak kullanılan kişisel bilgi formu ve tutum ölçeğinde bulunan sorulara verdiği cevapların analiziyle sınırlandırılmıştır.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Tarih Öğretimi Tanımı

Birey ve toplumun sürekli bir değişim süreci içinde olduğunu kavramasını, bu değişimin nedenlerini anlamasını, gelecekteki durumu ile ilgili bilgi sahibi olmasını ve kendi başına kanıtlar değerlendirerek bağımsız yargıya varma yeteneğini geliştirmesini amaçlayan bir öğretim alanıdır (Özşahin, 2008, s. 3).

Tarih öğretimi, Türkiye’de ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde sosyal bilgiler, Osmanlı tarihi, Atatürkçülük ve T.C. İnkılap tarihi dersleri adı altında tarih disiplinin içeriğini, yapısını ve becerilerini yaklaşık 10-16 yaş arasındaki erişkinlere kazandırmaya yönelik pedagojik yaklaşım ağırlıklı çalışan bir bilim dalıdır (Ata, 2002, s. 8).

Geçmişle ilgili bilgi, beceri, tutum ve değerlerin öğrencilere kazandırılmasıyla ilgilenen bir eğitim bilimleri alanıdır (Demircioğlu, 2014, s. 11).

Tarih dersi çok farklı ortam ve mekânlarda aktif olarak öğretilmektedir. Tarih müzeler, tarihi yerler, doküman merkezleri, ders kitapları, gazete makaleleri, web siteleri ve popüler tarih çalışmaları gibi farklı mekânlarda gerçekleşmektedir. Daha genel bir tanımla tarih öğretimi bu tür bilgisi olmayan bireylere tarihsel birikimin aktarılmasını içerir (Güven, 2014, s. 2).

Tarih öğretimi, formal eğitim kurumları aracılığıyla, tarih biliminin ortaya koymuş olduğu bilgi, tutum ve becerileri öğrencide davranış haline getirmeyi hedeflemektedir. Tarihçi ile tarih öğretmeni arasında farklar bulunmaktadır. Tarihçi, geçmişini araştıran bir bilim adamı iken, tarih öğretmeni, tarihinin ortaya koymuş olduğu bilgiler ve bu bilgilerin işlenmesi

ile elde edilecek becerileri pedagojik bir kaygı ile öğrencilerine kazandırmayı hedefleyen kişi konumundadır. İyi bir tarih öğretmeni, tarihi bilgisi çok iyi olan değil, müfredatın içerdiği bilgiler çerçevesinde tarihi basitleştirip sevdiren ve öğrencilerinde istendik davranış değişikliklerini meydana getirmeyi başaran öğretmendir (Demircioğlu, 2014, s. 10-11). Tarih öğretimi kültürel mirasımızın önemli bir parçası olması, karşılaştırma, çözümleme, sentez ve öteleme gibi eğitimsel becerileri geliştirmesi, her öğrencinin bilmesi gereken fikir ve kavramları vermesi, geniş bir literatürü içermesi, dünya vatandaşlığı için eğitimde önemli bir unsur olması, okul hayatına katkıda bulunması, yerel konumumuzun gelişimini anlamamıza yardım etmesi, yaşama uyum sağlamada öğrencilere yardımcı olması, empatiyi beslemesi, öğrencileri iyi birer vatandaş ve milletin sadık taraftarları yapması, toplumu kaynaştırması bakımından önemli ve gereklidir (Ulusoy, 2014, s. 303). Tarih öğretiminde temel hedeflerden birisi de olguları ezberlemekten çok onları benimsetmek ve olgulara karşı ilgilerini arttırmak olmalıdır. Öğrencilerin tarih disiplininin ana özelliklerinin farkına varmalarında bilginin aynen aktarılarak kazandığı ortamdaki çok, öğrenciler için aktif çalışma çevresi hazırlayan bir ortam olmalıdır. Tarih öğretimi, bireylerin hayatı anlaması, insanları tanıtmaları ve problem çözebilme kabiliyetinin gelişmesi için aktif olarak yararlanılan bir alan olmaktadır (Safran, 2015, s. 16). Etkili tarih öğretimi, hem öğretmenin hem de öğrencinin zihinsel ve fiziksel olarak aktif olduğu öğrenme ve öğretme durumlarını içermektedir (Dilek & Dilek, 2015, s. 135). Tarih eğitimi almak demek, çeşitli insan deneyimleri ile ilgili belirli bir takım karakteristik düşünme yöntemlerini kazanmış olmak demektir. Bu eğitim sürecinde elde edilen bilginin, kendi içinde bir değer taşımadıkça, gerek kendimizi gerekse diğer insanları tanımamıza yardımcı olmadıkça kazanılmasına gerek yoktur (Safran, 2006, s. 86). Aktif tarih öğretiminin temeli öğrencileri öğrenmede sorumlu hale getirebilmek ve öğrencileri sürekli aktif tutabilecek yöntemleri uygulamaya dayanmaktadır (Güven, 2014, s. 3). Çocuklar ve gençler için, içinde yaşadıkları çevre ve toplum anlamlı ve memnuniyet verici olmak durumundadır. Bu, onların temel zihinsel ve duygusal ihtiyaçlarını yakın çevrelerinden ve içinde yaşadıkları toplumdan giderebilmeleri ile mümkündür. Tarih öğretimi, bu temel bakış açısı etrafında yapılandırılmaktadır. Son dönemlerde, tarih müfredatlarında yerel tarih ve sözlü tarihin, cinsiyet ve çevre tarihinin katılması bu bakış açısından kaynaklanmaktadır. Tarih eğitimcileri, tarih öğrenmeyi, tatmin edici, gündelik ve insani bir uğraş haline getirebilmek üzerine yoğunlaşmaktadır. Bu çerçevede içinde, öğrencileri tarihsel kanıtlarla yüz yüze getirmek, okulları aynı zamanda tarihin yazıldığı mekânlar olarak düşünmek, tarihsel

mekânlardan ve müzelerden yararlanarak tarih öğrenmeyi sınıf dışına taşımak, tarihsel anlatıyı kısa öykülerle, şarkılara, oyunlara, sinemayla, efsanelerle, her tür görsel malzemeyle zenginleştirmek, tarihi temsil edebileceği düşünülen kişi ya da kurumlarla sözlü iletişime geçmelerine imkân sağlamak, tarihi aileleri ile ilişkilendirmek gibi amaçlar için tarih öğretimi etkinlikleri tasarlanmaktadır (Safran, 2006, s. 199). Tarih öğretimi aracılığı ile demokratik sistemin ihtiyaç duyduğu bilimsel ve analitik düşünebilen bireylerin yetiştirilmesine katkı sağlamaktadır (Demircioğlu, 2014, s. 13).

Öğrenciler tarih öğretimi sırasında aktif olmalıdır. Bunun için öğrenci sınıfta öğretmenin anlattığını ezberleyen bir kişi olmaktan çıkarak; oyunlarla, tartışmalarla, eleştirel değerlendirmelerle, grup çalışmaları ile bireysel ve bağımsız öğrenmeleri ile grafikler ve haritalar yaparak, değişik kaynakları kullanarak, bireysel ve özgün araştırmalar yaparak, görüşlerini ve fikirlerini sistemli bir şekilde dayanakları ile ifade ederek, tarih yazarak aktif biçimde katılmaları sağlanmalıdır. Nitelikli bir tarih öğretimi farklı boyutları olan bilgi ve anlayışı aktarırken tam ve doğru olanı oluşturmaya dayanmaktadır. İyi bir öğretimin temeli tarihsel konular ile ilk kez karşılaşacak olanların ilgilerini harekete geçirmek, onlara tarihin daha önce yapılmışların olduğu gibi kabul edilmesinden çok sürekli sorgulama süreci olduğu konusunda ikna olmasını sağlamaktır. Tarih öğretirken farklı materyallerden ve eşyalardan yararlanmak çağdaş tarih öğretimin ayrılmaz parçası olmaktadır. Bu nedenle üniversite ve okul işbirliği çok fazla önem kazanmaktadır (Güven, 2014, s. 2-3).

Tarih öğretiminde ortaya çıkan yeni yaklaşımların, öğrencinin rolüne, öğretmenin rolüne, sınıf ortamına, tarih ders kitaplarına ve ölçme ve değerlendirmeye yönelik getirdiği farklılıkların ele alınması tarih öğretiminin niteliğini farklı biçimde etkilemektedir. Yeni yaklaşımların ortak noktası olan tarih derslerinde öğrenci merkezli öğrenmenin bilinmesi; tarih derslerinde öğrenci merkezli öğrenmeye ilişkin tarih öğretmenlerinin görüşlerinin alınması tarih eğitiminin boyutlarını değiştirmektedir. Tarih öğretimi öğrencilerin tarih bilincinin geliştirilmesini amaçlayan, onların çağdaş bir kimlik duygusu oluşturmaya yardımcı olan, öğrencilerin zaman kavrayışı, anlatı kurma, empatik anlama ve araştırma yapma kapasitelerini geliştiren bir öğretim alanıdır (Güven, 2014, s. 52).

2.2. Tarih Öğretiminin Genel Amaçları

Tarih öğretiminin amaçları; öğrencilerin öğretim süreci sonunda bilgi, beceri ve tutum açısından neler kazanabileceğini gösteren unsurlardır. Bu çerçevede amaçlar, öğretmenlere öğrencilerini hangi seviyeye taşımaları gerektiğini göstermenin yanında, öğrencilere de tarih dersleri aracılığıyla neler yapabileceklerini gösteren bir rehber konumundadır. Tarih öğretmenlerinin, öğrencilerini hedeflenen amaçlara ulaştırabilmeleri için amaçları çok iyi bilmelerinin yanında, bu amaçlara hangi etkinlikler aracılığıyla ulaşabilecekleri konusunda gerekli deneyim ve beceriye sahip olmaları gerekmektedir (Kaya, 2015, s. 42).

- Öğrencinin geçmişle alakasını çekmek
- Öğrencinin diğer ülkeleri ve kültürleri bilmesine ve anlamasına katkıda bulunmak
- Geçmişin ışığında günümüzü anlamak

- Müfredatın diğer alanlarını zenginleştirmek
- Disiplinli çalışma ile zihni eğitmek
- Öğrenciyi yetişkin hayata hazırlamak
- Öğrencinin kimlik duygusunun gelişimine katkıda bulunmak (Yahşi, 2011, s. 9-10).

Diğer bir ifade ile

- Günümüzü anlamayı sağlamak:

Öğrencilere tarih öğretilmesinin önemli bir nedeni öğrencinin bu bilgiden yola çıkarak bugünü, bugünü oluşturan koşulları anlamasını ve yorumlamasını sağlamaktır. Bunun için toplumu, toplumsal olayları uluslararası ilişkileri, çatışmaları ve mücadeleleri tarihsel gelişim seyirleri ile beraber bilmek gerekmektedir. Tarih dersi aracılığı ile öğrenciler, günümüze nasıl geldiğini, çağımızdaki sosyal, siyasal ve ekonomik sorunlar ve çatışmaların nedenlerini öğrenebilmekte ve günümüzü daha iyi yorumlayabilmektedir (Kaya, 2015, s. 47).

- Kimlik edinimi sağlamak:

Tarih dersinin okullarda okutulmaya başlaması ile birlikte kimlik edinimi açısından programlarda görülen en yaygın amaç öğrencilere ulusal kimlik verme olarak şekillenmektedir. Ulusal kimliğin doğal olmakla birlikte, bu kimliğin üstünlük ve benzersizlik iddiasıyla ve diğer kimlikleri dışlayıcı, ötekileştirici bir biçimde sunulması eleştirilere ve tartışmalara yol açmaktadır. Özellikle UNESCO ve Avrupa Konseyi gibi kuruluşların girişimleri etkisi ile bu amacın diğer toplumlara ve kimliklere saygı ve sorumluluklarını içerecek şekilde verilmesine yönelik gelişmeler yaşanmaktadır. Toplulukların kendi kimliklerini keşfetmelerine imkân veren, ama onları bu kimliğe hapsedmeyen bir tarih öğretimi anlayışının benimsenmesi için Avrupa Konseyi'nin girişimleri bulunmaktadır. Ayrıca çok kimlikli bireylerin yaşadığı küreselleşme olgusu üzerinden tarih öğretiminde kazandırılması gereken kimlik konusunda yeni tanımlanmalar yapılmakta ve tarih öğretiminin amacının, bireye tek bir kimlik türünü dayatmak değil farklılıkları ortaya koyarak seçimlerinde özgür bırakmak olduğu belirtilmektedir (Kaya, 2015, s. 47-48).

- Küresel miras ve değerleri aktarmak ve geliştirmek:

Kültürel mirasa yönelik eğitim, değişim ve süreklilik kavramlarını besleyerek, öğrencilerin tarihsel ve kültürel deneyimlerin sürekliliğini ve kültüre bağlılığı anlamalarını sağlamaktadır. Günümüzde dünyada yaşanan gelişmelere bağlı olarak kültürel miras ve değerlerle ilgili amaçlar, öğrencinin kendi kültürünün yanında dünya toplumlarının geliştirdiği diğer kültürel mirasları tanıma, anlama, saygı duyma ve korumayı içerecek şekilde geliştirilmektedir (Kaya, 2015, s. 49).

2.3. Müzenin Tanımı

Müze, insanların sanata ruhen bağlı olmalarından doğmuş ve bu kelimeye ilk çağlarda Ege havzasında büyük bir medeniyet kurmuş Akaların lejantlarında rastlanmaktadır (Mercin, 2016, s. 272). Müze (museum) sözcüğü, ilham perilerinin (muses) düşünme yeri ya da tapınağı anlamındaki Yunanca mouseion sözcüğünden türemektedir. Romalılar sözcüğü felsefi tartışma yerlerini belirtmek için kullanmaktadır. Müze sözcüğü, on beşinci yüzyılda Floransa'da medici ailesinin bir üyesi olan Lorenzo'nun koleksiyonunu betimlemek için yeniden canlandırılmaktadır. Sözcük on yedinci yüzyılda antik nesneleri betimlemek için kullanılmaktadır. On sekizinci yüzyılda terim, bir koleksiyonu koruyan, sergileyen ve halka açan kuruluş anlamında kullanılmaktadır. On sekizinci yüzyılın sonlarında müze, koleksiyonun kendisinden çok, kültür mirası ile ilgili nesneleri toplamak ve sergilemek için kullanılan bina anlamını taşımaktadır. Açık hava müzesi, ekomüze gibi oluşumların öne çıkması ile binaya yapılan vurgu gerilemektedir. Günümüzde ise müze terimi, sanat galerilerini, bilim ve keşif merkezlerini içine alacak biçimde genişlemektedir (Onur, 2012, s. 20).

Müze kavramı, 1974 yılında gerçekleştirilen Uluslararası Müze Konseyi (ICOM)'nin Genel Konferansı'nda içinde ilk defa eğitime yer verilerek şu şekilde tanımlanmaktadır; Müze, toplumun ve gelişiminin hizmetinde olan, halka açık, insana ve yaşadığı çevreye dair tanıklık eden malzemeler üzerine araştırma yapan, toplayan, koruyan, bilgiyi paylaşan ve inceleme, eğitim ve zevk alma amacı ile sergileyen, kar amacı gütmeyen, sürekliliği olan bir kurumdur (Işık, 2016, s. 605).

Müzeler, tarihi çevreye ait taşınabilir pek çok materyali saklama, koruma ve sergilemenin yanında, toplumların sosyal, kültürel, ekonomik ve geçmişlerine ışık tutmaktadır. Müzeler, özellikle tarih öğretimi çerçevesinde, derslerin sıkıcılıktan kurtarılabileceği ve sınıf içinde kazandırılması zor olan önemli davranış değişikliklerinin meydana getirilebileceği mekânlardır (Dönmez & Yazıcı, 2008, s. 85).

Müze, zamanda ve mekân da dağınık bir takım objeleri kolaylık olsun diye bir tek çatı altında toplamak ve bu objeleri inceleme, etüt etme ve zevk alma amacıyla yerleştirmek için düşünülmüş bir binadır (Ustaoglu, 2012, s. 10).

Tarih, kültür ve doğa varlıkları ile ilgili taşınır, taşınmaz bütün bilimsel, sanatsal belge, eşya, anıt ve kalıntıların korunduğu, saklandığı sergilendiği yerlere müze denilmektedir (Alkış & Güleç, 2003, s. 65).

Geçmişte kısaca, birtakım kültür-sanat ürünlerini incelemek ve bunlardan haz alabilmek için tek bir çatı altında toplamak için düşünülmüş bir bina olarak tanımlanan müze, zaman içerisinde üniversiteler gibi araştırma kurumları gibi değerlendirilen ve şimdilerde ise arkeoloji, kültür-sanat ve bilim gibi insanı ilgilendiren her türlü maddi kültür ürünlerini toplayan, koruyan, onaran, sergileyen; eğitim, bilgilendirme ve araştırma için imkânlar sunan, bireylerin zevk almasını sağlayan ve öğrenmeyi kolaylaştıran mekân şeklinde anlamlandırılmaktadır (Mercin, 2016, s. 273).

Müze, sanatsal, bilimsel, geleneğe ait, tarihi, teknoloji ve doğaya ait alanlarda geçmişin, bugünün ve geleceğin izlerini içinde barındıran, görerek, işiterek, uygulama yaparak, yaşayarak öğrenmenin gerçekleştiği, halka açık heyecan verici öğrenme mekânlarıdır (Buyurgan & Buyurgan, 2007, s. 70).

Müzeler, bir toplumun tarihi, kültürel, doğal vb. değerlerinin toplandığı, korunduğu ve eğitsel amaçlarla sergilendiği mekânlardır (Oruç & Altın, 2008, s. 125).

Müzeler, serbest seçenekli ya da informal öğrenme ortamları olarak tanımlanmaktadır. Serbest seçenekli kavramı: kendini yönlendiren, gönüllü ve kişisel ihtiyaç ve ilgilerle kılavuzlanan ve öğrenmenin, bireyin yaşamını genişletmek amacına yöneldiği öğrenme durumları için kullanılmaktadır (Altın & Demirtaş, 2014, s. 520).

2.4. Müze Çeşitleri

2.4.1. Koleksiyonlarına Göre Müzeler

Müze türlerinin gruplandırılmasında en etkili ayırım koleksiyonun türlerine göre yapılmaktadır (Karakaya, 2015, s. 12). Koleksiyonlarına göre sınıflandırılan müzeler, yarar sağlama ve zevk alma özelliklerini dikkate alma ve öğrenme amacı ile bir araya getirilmektedir. (Buyurgan & Mercin, 2005. s. 32). Eğlenerek öğrenme amacına hitap eden müzeler, genel, arkeoloji, sanat, tarih, etnografya, bilim, askeri, endüstri müzeleri bu müze çeşidine verilebilecek örneklerdir (Canlı, 2016, s. 11).

2.4.2. Bağlı Oldukları İdari Birime Göre Müzeler

Devlet müzeleri, yerel yönetim müzeleri, üniversite müzeleri, askeri müzeler, bağımsız ya da özel müzeler, ticari amaçlı kuruluş müzeleri bu müze türü içinde sayılmaktadır (Sönmez, 2011, s. 34). ICOM'un 15. Genel Kurul toplantısında Mesleki Etik Bildirgesine

(1.4 maddesine) göre idari birim; müzenin sorumlu olduğu üst düzey yönetim otoritesini kastetmektedir (Karakaya, 2015, s. 12).

2.4.3. Hizmet Ettikleri Bölgeye Göre Müzeler

Coğrafi alanlardan yola çıkılarak yapılan müze gruplamasıdır (Canlı, 2016, s. 12). Bu tür müzeler, ulusal, bölgesel ve yerel müzeler olarak üçe ayrılmaktadır (Buyurgan & Mercin, 2005, s. 44).

2.4.4. Hizmet Ettikleri Kitleye Göre Müzeler

Müzelerin toplumla ilişkilerinden yola çıkılarak, toplumun belirli kesimlerini: çocuklar, gençler, öğrenciler, akademisyenler, özel koleksiyonerler gibi hedef alarak yapılan gruplamadır (Ustaoglu, 2012, s. 17). Bu tür müze sınıflandırması içerisine eğitici, uzmanlaşmış ve genel toplum müzeleri dahil edilmektedir (Buyurgan & Mercin, 2005, s. 47).

2.4.5. Koleksiyonlarını Sergileme Yöntemlerine Göre Müzeler

Daha çok mekânsal bağlantılar yorumu ile yapılan gruplamadır (Ustaoglu, 2012, s. 17). Geleneksel, açık hava ve anıt müze örnekleri bu tür müze sınıflaması arasındadır, açıkladığımız müze türlerine ilave olarak kısmen Türkiye'ye has bazı müze türleri bulunmaktadır. Bu müze türlerine genel anlamda işlevlerine göre farklı müze türleri denilmektedir (Buyurgan & Mercin, 2005, s. 50-51).

2.4.6. İşlevlerine Göre Farklı Müzeler

Yukarıda yapılan sınıflandırmaların dışında gelişen farklı tür müze örnekleri bulunmaktadır. Bunlar, Atatürk (müze) Evleri, tek kişilik veya nesneyi konu alan müzeler, devrim müzeleri, sanal müzelerdir (Buyurgan & Mercin, 2005, s. 51).

Müze literatürüne yakın dönemlerde girdiklerinden kapsamaları daha netleştirilemeyen diğer müze türleri ise şunlardır: Bilim ve teknik müzeleri, ekomüzeler, ekonomüzeler, planetaryumlar ve sanal müzeler (Ustaoglu, 2012, s. 17-18).

2.5. Müzelerin İşlevleri

Başlangıçta müzeler, eserleri toplama, belgeleme (arşivleme), koruma ve sergileme işlevlerini yerine getirmektedir. On dokuzuncu yüzyılda müzelerin eğitim işlevi en az diğer

görevleri kadar, halkın eğitimindeki rolü göz önüne alınarak daha fazla önem kazanmaktadır (Buyurgan & Buyurgan, 2007, s. 74).

2.5.1. Müzelerin Toplama İşlevi

Müzelerin eserleri bir çatı altında toplama isteği, onların zaman ve mekân da dağınık bir takım objelerin kolaylıkla izlenmesini sağlama amacından kaynaklanmaktadır (Ustaoglu, 2012, s. 12). Müzeler, eskiden olduğu gibi günümüzde de işlevsel amaçlarından biri olan toplama görevini farklı biçimlerde yerine getirmektedir (Oruç & Altın, 2008, s. 127). Eser toplamak ve koleksiyonlarını sürekli geliştirmek müzelerin en temel görevidir. Müze, türlerine göre çeşitli yöntemlerle eser toplar. Satın alma, arkeolojik kazılar sonucunda, bağış yapma (hibe) ve karşılıklı eser değiştirme müzelerin eser toplama yöntemleridir. Müzeler öncelikle koleksiyon oluşturmaktadır, bu çalışma onların başlıca faaliyetidir. Bugün ve gelecekte müzeler eser kaybını yaşamak istemiyor ise, müze müdürleri ve ilgili kişiler alanları ile ilgili değişimleri, gelişmeleri aktif olarak izlemelidir (Buyurgan & Buyurgan, 2007, s. 74).

2.5.2. Müzelerin Belgeleme (Arşivleme) İşlevi

Belgeleme, bir müzenin en önemli görevlerinden birini oluşturmaktadır. Müzelerin bu işlevi koleksiyonlarındaki eserlerin hem kolayca bulunabilmeleri hem de kaybolmalarını önlemek içindir. Bu nedenle müzeler bünyelerindeki her eseri fazla ve eksik demeden belgelemek zorundadır (Turgut, 2015, s. 20). Müzelerin bu işlevi, koleksiyonlarındaki eserlerin hem kolayca bulunabilmeleri, hem de kaybolmamalarını sağlamak içindir (Oruç & Altın, 2008, s.127). Bir eser müzeye gelince ilk olarak nerede, ne zaman ve nasıl elde edildiğini gösteren bir etiket koyulmaktadır, bu bilgiler ayrıca numaralı bir fiş kataloğuna kaydedilmektedir. Fişteki numaranın eserin üzerine koyulması önemlidir. Daha sonra eser ile ilgili bilgi toplama evresi başlamaktadır. Bu son derece önemli bir süreçtir. Bu aşamada müzedeki uzman personel görev almaktadır, gerekirse diğer müzelerden, ya da üniversitelerin ilgili birimlerinden yardım alınarak en geniş bilgiye ulaşma sağlanmaktadır (Buyurgan & Buyurgan, 2007, s. 75). Belgelemede farklı yöntemler kullanılabilir. Yapılacak belgelemeler, eserlerin kronolojik sıralamasına göre olabileceği gibi, kronolojik sıraya göre belli dönemler ciltler hâlinde saptanabilmektedir. Koleksiyonlardaki eserlerin tek tek etiketlenmesi ve bunların fotoğraflanması yararlı olmaktadır. Teknolojik araç-gereçlerden slayt, video kamera, CD, bant kayıtları vb. yararlanılarak, belgelemenin daha kalıcı ve işlevsel olması sağlanabilmektedir (Oruç & Altın, 2008, s. 127). Bir koleksiyon

veya bir obje ile ilgili bütün detayları eserin üzerine koyulan etikete yazmak mümkün değildir bu bilgiler kronolojik olarak büyük defterlere ya da bilgisayara girilerek saklanabilmektedir (Buyurgan & Buyurgan, 2007, s. 75).

2.5.3. Müzelerin Koruma, Bakım ve Onarım İşlevi

Müzelerin koleksiyonlarındaki eserleri koruma işlevi en zorudur. Çünkü yüzyıllar önce yapılmış birçok eşya ya da eser, hem iklim, hem de kimyasal özellikler dolayısıyla, bozulmaya ve çürümeye yüz tutmaktadır. (Oruç & Altın, 2008, s. 127). Her bir eser özelliğine göre önce konservasyon (bir onarım ya da tamamlama işlemine girişilmeden yıpranmanın durdurulması) sonra da restorasyon (aslına sadık kalarak tamir etme, onarım) işlemine tabi tutulmaktadır. Müzede eserler sergi salonlarında korumalı bir şekilde teşhir edilmektedir. Ayrıca her müzenin depolarında birçok eser korumalı bir şekilde muhafaza edilmektedir. Eserlerin konservasyon ve restorasyon çalışmaları uzman ekipler tarafından yapılmaktadır. Bu konuda tüm dünyada kullanılan teknikler ve malzemeler takip edilerek uzman personelin yetişmesine önem verilmelidir (Buyurgan & Buyurgan, 2007, s. 75). Müze koleksiyonlarını gelecek nesillere ulaştırmak için koleksiyonları korumak gerekir. Koruma, müze koleksiyonlarında sergilenen veya depolarda bulunan eserlerin yaşam süreçlerini uzatmak amacıyla alınan önlemlerin hepsini kapsamaktadır. Müzelerdeki eserlerin korunması için bilgi, zaman, teknik donanım, iş gücü ve finansman gerekmektedir. Müzede eserler iyi gözlemlenmeli nem, sıcaklık, ışık, kirlilik, böcek gibi zararlı etkenler konunun uzmanları ile işbirliği yapılarak en aza indirilmelidir (Canlı, 2016, s. 25).

2.5.4. Müzelerin Sergileme İşlevi

Sergileme, müzede eserlerin insanlarla buluştuğu bölümü oluşturmaktadır. Müzelerin yaşaması ve varlığını sürdürebilmesi ziyaretçisinin çokluğuna ve fonksiyonlarını yerine getirebilmesine bağlıdır (Oruç & Altın, 2008, s. 127).

Müzelerin eğitim işlevini yerine getirebilmek için kaliteli koleksiyonlara sahip olmaları gibi müze nesnelerini ziyaretçiye hitap edecek şekilde sergilemeleri gerekmektedir. Klasik müzecilikte klasik duvar, pano ve stant sergilemeleri ile ziyaretçilerin ilgileri çekilmektedir. Çağdaş müzecilikte ise bu sergileme türleri kendini modern sergileme tekniklerine bırakarak bilgisayar teknolojilerinin sunduğu imkânlardan faydalanılmaktadır. Ziyaretçinin müzede gezerken hem eğlenip hem öğrenebileceği şekilde sunumlar yapılmaktadır, ziyaretçinin dikkati sürekli canlı tutularak ziyaretçi ile müze nesneleri arasındaki iletişime önem verilmektedir. Bunun için sesli yönlendiriciler, rehberler, dikkat çekici dekorlar kullanılmaktadır. Müzenin amacı, müzeye daha çok ziyaretçi çekmektir. Bu da sergileme yoluyla başarılabilmektedir. Ziyaretçi bir şeyler öğrenerek ve hayranlık duyarak ayrılıyor ise, o sergi başarıya ulaşmıştır (Canlı, 2016, s. 25-26).

Müzelerde eserler amaca yönelik belirli bir düzen içerisinde (kronolojik) ve eserin özelliğine göre sergilenmektedir. Son yıllarda sergilemede farklı yöntemler ve heyecan verici sunuşlar yapılmaktadır bu da insanları hem daha çok müzelere çekmekte hem de daha duygulu (keyifli, hüzünlü) müze ziyaretleri gerçekleştirmektedir. Müze, içinde yaşadığı dünyayı, o günlere ait gerçek objeleri amaca yönelik canlandırmalarda kullanarak en etkili şekilde sunmaktadır. Son yıllarda ülkemiz müzelerinde bu sunuşların en güzel örneklerini görmekteyiz. Örneğin Anıtkabir'deki Atatürk ve Kurtuluş Savaşı Müzesi'nin ikinci bölümünde Çanakkale Savaşı, Sakarya Meydan Muhaberesi ve Büyük Taarruzu konu alan panoramalar yer almaktadır. Panoramaların önünde savaş alanından elde edilen gerçek objelerle ve maketlerle muharebelerin geçtiği yerler ve dönem yaşananların aslına uygun olarak canlandırılmaktadır. Bu görüntü insanları o günlere ve savaş meydanlarına götürmektedir. Aynı zamanda panoramaların önünde duyulan seslendirmeler (top ve mermi sesleri, haykırımlar vb.) etkiyi iyice arttırmaktadır. İzleyici müzenin bu bölümünde, Atatürk'ün toprak bütünlüğümüz ve ülke savunması adına yapılan savaşlarda, hangi şartlarda ne denli cesur ve yaratıcı kararlar verdiğini görmektedir, vatani uğruna her türlü fedakârlığa, yokluğa katlanan, gözünü bile kırpmadan canını feda eden kahraman Türk askeri, cesur Türk kadını, çocuğu ve yaşlısı karşısında, yoğun duygular içerisinde müzeyi gezmektedir, o günlere gitmekte ve vatanın nasıl kurtulduğunu olabilecek en canlı şekilde yaşamaktadır. Rahmi Koç Sanayii Müzesi'nde eserlerin sergilenmesinde farklı yöntemler kullanılmaktadır. Bazı aletler ve makineler izleyiciler tarafından çalıştırılmakta, kullanılarak çalışma sistemi ile ilgili görerek, yaşayarak bilgi sahibi olunmaktadır. Tüm bu amaca yönelik etkili sunuşlar, müzelerin izleyici sayısını arttırmakta ve içinde sunulan dünyanın anlaşılmasında, öğretilmesinde daha heyecan verici etkiler bırakmaktadır (Buyurgan & Buyurgan, 2007, s. 75-76).

2.5.5. Müzelerin Eğitim İşlevi

On dokuzuncu yüzyılın başında müzelerin kuruluş amaçlarından biri eğitmek ve bilgilendirmektir. Ayrıca müzelere toplumu birleştirme görevi verilmektedir. Müzeler her sınıftan insanların aynı mekânda bir araya gelmeleri için uygun yerlerdir. Böylece müzeler ideal kurumlar olarak, öğrenme yoluyla gerçekleştirilen toplumsal eşitlik için kökten bir potansiyel sunan kurumlar olarak görülmektedir (Buyurgan & Buyurgan, 2007, s. 76). Müzeler eskiden var olan sorumluluklarının yanında, bugün çok önemli bir misyonu, eğitim misyonunu üstlenmektedir. Çünkü müze ziyaretlerinin sürekli olması, kültürlerarası iletişimin canlı tutulabilmesi ve eğitim süreci içerisinde önemli bir rolü olduğunu benimsetebilmek için eğitsel misyonunu yerine getirmek zorundadır (Oruç & Altın, 2008, s. 127). Müzeler artık toplumun bir parçası ve hayat boyu eğitiminin bir bölümüdür. Müze o ülkenin ana hatları ile tarihini, geleneklerini açıklamakta, bilim ve sanat düzeyini göstermektedir. Birçok ülkede, ilk ve orta dereceli okullarda derslerin büyük bir kısmı müzelerde işlenmektedir. Dikkatle düzenlenmiş sergilerle öğrenciler: kendi şehirleri, ülkeleri sonrada komşu ülkeleri tanıma imkânı bulmaktadır. Bireylerin hem duyuşsal hem devinışsel hem de bilişsel yönden eğitilmeleri için müzelerin uygun mekânlar olduğu kabul edilmektedir (Ekelik, 2010, s. 25-26). Müze ve galerilerde sunulan öğrenme deneyimleri sınıf ortamında sunulanları tamamlayıcı niteliktedir. Müzeye yapılan okul ziyaretlerinin en önemli yönlerinden biri, öğrencilerin alternatif öğrenme yolları ile karşılaşma ve maddi kanıt ile aktif biçimde çalışma fırsatıdır. Bazı çocuklar için bu durum, daha formal olan

sınıf ortamında pek görülmeyen yetenek ve becerileri gösterme şansı sağlayabilmektedir. Bütün çocuklar için yeni bir yere gitmek, yeni insanlarla tanışmak, bilgi toplamada yeni yaklaşımları denemek ve gerçek şeylerle karşılaşmak güdüleyici ve uyarıcı olarak, okulda edindikleri bilgileri bir bakış açısına yerleştirebilmektedir. Böyle durumlardaki öğrenme daha verimli ve kalıcı olmaktadır (Buyurgan & Buyurgan, 2007, s. 77). Müze, insanlara ilgi çekici ve özgür bir öğrenme ortamı sağlamaktadır. Öğrenme, kitap veya okul ile sınırlı değildir. Bugün müzeler okul ve toplumla iş birliği yaparak duvarsız sınıfın önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Bu kapsamda oyunlar, dramalar, atölye çalışmaları, tartışma oturumları vb. etkinlikler yapılmaktadır (Kurnaz, 2015, s. 22).

2.6. Müze Eğitimi Tanımı

Müze eğitimi, okullar için rehberli turlar düzenlemenin ötesinde sergileri, atölye çalışmalarını ve yayınlarını içeren sadece okulları değil, aileleri, yetişkinleri içine alan çok geniş etkinlikler bütünüdür (Ata, 2002, s. 8).

Müze eğitimi, her yaş grubundaki bireylerin öğrenmesi için birincil kaynaklardan yararlanmasına imkân veren; görerek, inceleyerek, hatta dokunarak öğrenmeyi sağlayan; eğlendirerek, heyecanlandırarak öğrenmeye istekliliği arttıran; duygusal yaşantılar sağlayan; geçmiş ve gelecek arasında köprü kuran; sadece müze içerisinde değil aynı zamanda müze dışında da eğitsel amaçlı birçok etkinlik fırsatı veren bir eğitim olgusudur (Kısa, 2012, s. 10).

Müzecilikteki gelişmeler ve eğitim bilimlerindeki disiplinler arası anlayışın gelişmesi müze eğitimi alanının gelişmesinde etkili olmaktadır. Müze eğitimi, müzeden hareketle ve müze yoluyla toplumun tüm kesimlerini sürekli öğretmek olarak tanımlanmaktadır. Toplumsal açıdan bakıldığında müzeler okul sonrası da devam eden yaşam boyu eğitim sürecinde bir öğrenme ve yaşam alanı olarak değerlendirilebilmektedir (Horzum & Keskin, 2016, s. 738).

Eğitim, sürece bağlı olarak bireyin yaş ve düzeyine göre edindiği bilgi ve tecrübeler bütünü olarak kabul edilmektedir. Bu bütünlük içerisinde okullar, öğrenenler ve ebeveynler önemli bir yer tutmaktadır. Okullar bu üç grup arasında çok önemli bir yer tutsa da her zaman yüklendiği misyonu yerine getirmek için tek başına yeterli olmayabilmektedir. Okulların eğitim açısından birincil kaynaklardan yararlanmak için ihtiyaç duyduğu birçok kurum

yanında müzeler, önemli bir yer tutmaktadır. Çünkü müzeler, örgün ve yaygın eğitim sisteminin tamamlayıcısı olan önemli alternatif öğrenme şekilleri sunmakta ve okullar için bir yardımcıdan daha fazlasıdır (Mercin, 2016, s. 281). Bilgi ambarı konumunda olan müzelerin kullanım şekli, eğitim ve öğretim alanında meydana gelen gelişmeler doğrultusunda değişmektedir. Özellikle geçen asrın ikinci yarısında, öğrenmenin bir ürün değil de bir süreç olduğu anlayışının yaygınlık kazanması, öğrencilerin gerçek anlamda öğrenebilmeleri için, aktif ve öğrenci merkezli öğretim anlayışlarının kullanılması gerektiğinin ortaya konması, müzelerin eğitimsel amaçlar çerçevesinde kullanımı ile ilgili çalışmalar hızlanmaktadır (Dönmez & Yazıcı, 2008, s. 85). Tarih, coğrafya ve sosyal bilgiler derslerinde, okul dışı eğitim, bakanlık tarafından teşvik edilmektedir. Okul dışındaki tarihsel çevrelerde verilecek eğitim, öğrenci merkezli ve yaparak yaşayarak öğrenme ilkesi doğrultusunda olduğu için önem arz etmektedir (İlgaz & Örtten, 2015, s. 287). Çağdaş öğrenme kuramı yapılandırmacı yaklaşıma göre, öğrenmede deneyim, anlama, beceri ve önceki bilgi birikimi önemlidir. Müzelerin ideal öğrenme mekânları olarak kabul edilmesinde, izleyicilerin bilgiyi kendilerinin yapılandırabilmesine ve öğrenmelerini yönetmesine olanak vermektedir. (Mercin, 2016, s. 281). Müzelerin eğitim rolü, diğer rollerine kıyasla etkili ve daha önemli bir hale gelmektedir. Çünkü bu rol, insanlarla doğrudan ilişkilidir ve insanın okul öncesi döneminden itibaren başlayıp yaşlılık dönemine kadar olan bir dönemi içine almaktadır (Buyurgan & Mercin, 2010, s. 108). Müzelerin eğitim amacı, insanların geçmiş kültürleri arasında bağ kurmak ve kurulan bağın kopmamasını sağlamaktadır. Çünkü müzeler, birer kültür ve sanat hazineleridir. Böylece insanların görerek, dokunarak, hissederek ve uygulayarak öğrenme yaşantılarını canlı tutar ve kalıcı olmasını sağlamaktadır. (Buyurgan & Mercin, 2010, s. 18). Tarih kitapları ile öğrenme, müzelerde görerek öğrenmenin getireceği olumlu etkiyi sağlayamamaktadır. (İlgaz & Örtten, 2015, s. 289). Müzeler öğretmene, ders kitaplarına (kitabına), televizyon ve gazetelere ve daha pek çok kaynağa alternatif ve onları tamamlayıcı bir kaynaktır (Ata, 2011, s. 342). Türkiye’de müzeler, okul tarih programının öğretimini kolaylaştıracak zengin koleksiyonlara sahiptir. Müzeler, içerdikleri nesneler, görsel materyaller, drama imkânları ile tarih eğitimi için zengin bir ortam sunmaktadır (Ata, 2015, s. 84). Tarih derslerinde müzelerden olabildiğince yararlanmak gerekmektedir. Çünkü müzeler öğrencilerin tarihi bilgi ve becerileri kazanmasına yardım edecek orijinal öğrenme yaşantıları sunmaktadır. Müzeler öğrencilerin yetişkinlerin yaşantısı yoluyla tarihi öğrendikleri yerlerdir. Müzeler tarihsel bilgilerin gerçekliği konusunda bilgiler sunarlar ve

hem toplumu etkilerler hem de toplumdan etkilenmektedir. Bu nedenle etkili bir müze ziyareti sonrasında öğrenciler normal öğretime göre daha fazla kazanımlar elde edip daha etkili vatandaşlık becerilerine sahip olabilmektedir (Güven, 2014, s. 318). Tarih öğretmeni açısından asıl önemli konu, tarih eğitiminde yerel tarihçiliğin, müzelerin ve öğren yerlerinin öğrencilerin yenilikçi fikirlerini, üreticiliğini ve yaratıcılığını ortaya çıkaracak şekilde kullanılmasıdır (Ata, 2015, s. 74). Tarih öğretmenlerinin, müze ve öğren yerlerini öğrencilerine kendilerinin gezdirmesi faydalı olmaktadır. Çünkü öğretmenler, öğrenci psikolojisini göz önüne getirerek, müze ve öğren yerlerindeki malzeme ile mevcut tarih öğretim programını ve ders kitaplarını, ilişkilendirebilmektedir. Bu yüzden tarih öğretmen adayları, öğrencilik yıllarında bir müze ve öğren yeri seçerek, uzmanlaşmalıdır (Ata, 2015, s. 85). Müzeler aynı zamanda yaşam boyu tarih öğrenme ve tarihsel konularda kazanımlar elde edilen yerlerdir (Güven, 2014, s. 318). Müze eğitimi ile sağlanmak istenen kazanımlar: Müzeleri tabiat ve kültür varlıklarının birer uygulama laboratuvarı işlevine dönüştürmek; eğitim süreci içerisinde öğrenme-öğretme etkinliklerinde çok yönlü ve etkili öğrenme ortamı olarak kullanılmalarını sağlamak; öğrencilerin, hayatın bir parçası olan tarihi, arkeolojiyi ve kültürü anlamasında müzedeki tabiat ve kültür varlıklarındaki nesneleri bir araç olarak kullanmak; sınıf ortamında kullanılması zor olan bazı yetenek ve becerilerin ortaya çıkarılmasını sağlamak; öğrencilerin yaşamın içinden nesnelerle karşılaşmanın sağladığı olanaklardan yararlanmalarını temin etmek; biçiminde ifade edilmektedir. Müze gezisi öncesinde, gezi sırasında ve gezi sonrasında yapılması gerekenlerin üzerinde de durulmaktadır (Ay, 2016, s. 349). Müze eğitimi, müze ziyareti öncesinde müzede ve müze ziyareti sonrasında olmak üzere üç ayrı kategoride verilebilmektedir. Müze öncesi eğitim, Türkiye’de şu an uygulandığı gibi gezici araçlarla okul ve tatil yerlerinde; ödünç verme ve kiralama yöntemiyle okullarda; konferans ve seminerler ile de müze dışında yapılabilmektedir. Müzede eğitim, öğrencilerin motivasyonunu arttırmak için içerisinde müzedeki eserlerin çıkarılma görüntülerinin yer aldığı belgesellerin multivizyon vb. araçlar yardımıyla gösterilmesiyle başlayan yaklaşım, müze rehberi eşliğinde müze koleksiyonlarının gezilmesi, müzedeki eserlerin varsa hikâyelerinin aktarılması, eser/ürün eleştirisi yapılması, drama yönteminin uygulanması, atölye çalışması, oyun, dokunma vb. etkinliklerle gerçekleştirilebilmektedir. Müze sonrası eğitim ise müze ziyaretine bağlı olarak söz dağarcığı ve görsel tamamlama gibi testlerle müze tanıtım posterleri ve gazete haberi hazırlama, iki ve üç boyutlu röprodüksiyon oluşturma vb. uygulamalar şeklinde yapılabilmektedir (Mercin, 2016, s. 283). Müzeler

sadece arkeoloji, sanat ve etnografik eserlerin barındığı, korunduğu ve sergilendiği mekânlar değildirler. İnsan elinden çıkmış hemen her şey, müzelerin koleksiyonlarına girebilmektedir. İnsanların yaşadığı ev, evin yer aldığı mahalle, köy ve kasaba, endüstri ve teknolojiyi geliştirilirken kullanılan araç-gereçler, tabiat tarihi vb. her şey artık müzelerin birer koleksiyonunu oluşturmakta veya kendisi müze (müze evler, anıt müzeler gibi) olmaktadır. Müzelerin çeşitlenmesi ve görev alanların genişlemesi, onlara milletlerin ve toplumların kültürleri ile birebir ilişki içerisinde olduğu anlamını yüklemekte ve müze eğitimi ön plana çıkmaktadır (Buyurgan & Mercin, 2010, s. 18). Müze eğitim programı, okul programları gibi kısa ders sürelerine paralel öğretim yöntemleriyle sınırlı olmamalıdır. Bireyin müzede geçireceği toplam saat oranına göre daha esnek bir öğretim planı yapılmalıdır. Etkinlik süresi, gerçekleştirilecek etkinliğin özelliğine, müzenin fiziki ortamının uygunluğuna, ziyaretçi sayısı ve müzenin eğitsel olanaklarına göre maksimum düzeyde yararlanılabilecek tarzda olmalıdır. Örneğin, öğrencilere eğer müzede bir eserden yola çıkılarak sanatsal anlamda bir biçimlendirme çalışması yaptırılacaksa bu uygulama için okuldaki bir ders saati kadar süre verilmesinin yeterli olmayacağı bilinmelidir (Mercin, 2016, s. 284). Müze ile eğitimin vizyonu; kültürel varlıkları, tarihi eserleri anlama, koruma, değerlendirme ve yorumlama becerisi ile zaman ve mekân algılama becerisi gelişmiş, kültürel ve kültürlerarası hoşgörü becerisi kazanmış, kendilerini çevreleyen dünyaya karşı görsel farkındalıkları olan, geçmiş, bugün ve gelecek arasında bağ kurabilen, arşivleme bilincine sahip bireyler yetiştirmektir (Ay, 2016, s. 349). Öğrenciye, üzerinde yaşadığı toprakların coğrafi ve doğal özelliklerini öğretmek ise amaç doğaya gidilmeli, tarihi öğrenmesini amaçlıyor isek bunun canlı kaynakları olan müzeleri, öğren yerlerini kullanmak zorunludur. Aksi takdirde, sınıf içinde gerçekleşen öğrenmeler soyut bir düzeyde kalacak ve sadece bilgi edinmenin ötesine geçemeyecektir (Altın & Demirtaş, 2014, s. 518). Tarih dersleri bünyesinde müzeler, tarihi mekânlar ve açık alanlar öğrencilerin aktif ve öğrenci merkezli öğrenmeyi gerçekleştirebilecekleri yerlerdir. Özellikle tarihi alanlar ve tarihi müzeler geçmişten günümüze kalan pek çok materyali bünyesinde barındırmaktadır. Tarihi alan ve müze ziyaretlerinden istenilen verimin alınabilmesi için, bu ziyaretlerin belirli bir plan doğrultusunda gerçekleştirilmesi gerekmektedir (Demircioğlu, 2014, s. 142-143). Ülkemizde bu planlamayı yaparken kullanılabileceğimiz önemli mekânlar vardır. Aynı zamanda müzeler ve tarihi yerlere gezilerin pedagojik değerine ilişkin önemli bir literatür durumunda olan bu yerler öğrencilere gezdirilmelidir. Bu bağlamda, öğrencilerin derslerde Kurtuluş Müzesi, Cumhuriyet Müzesi, Devlet Mezarlığı ve Müzesi, Atatürk Evleri, Savaş

Meydanları ve Anıt Heykelleri, Çankaya Köşk Müzesi ve Anıtkabir'i gezmeleri sağlanmalıdır. Özellikle Anıtkabir'deki Kurtuluş Savaşı Müzesi, ziyaretçiye sunduğu çoklu ortam (ses, görüntü vb.) ile etkilemektedir. Diğer illerde ki öğrencilerin büyük bir kısmı Ankara'ya gelememektedir. Bunun için öğrencilerin ilgili mekânlarda sanal alan gezileri yapabilecekleri programlar hazırlanmalı ve bunlar CD'ler veya internet aracılığıyla bütün ülkeye dağıtılmalıdır (Dönmez & Yazıcı, 2008, s. 87).

2.7. Müze Eğitiminin Katkıları

- Müzeciliğin tarihi, türleri, amaçları ve işlevleri ile ilgili bilgiler edinebilme,
- Müzeler, kültürler ve uygarlıklar, müze ve sanat, müze ve eğitim, müze ve toplum konularında bilgiler edinebilme,
- Müzeleri eğitim amaçlı kullanabilme alışkanlığı edinebilme,
- Bir müze ziyareti ile ilgili hazırlık ve süreçleri kavrayabilme,
- Müzelerde yer alan farklı kültürlere ait sanat eserleri ve tarihi eserlerdeki benzerlik ve farklılıkları ayırt edebilme,
- Müzeleri oluşturan farklı kültür ürünleri sayesinde, diğer toplumlara karşı saygıyı gerçekleştirebilme,
- Müze ziyareti sonucunda bir müze rehberi hazırlayabilme,
- Müze çalışmasına dayalı olarak projeler hazırlayabilme,
- Müzede sergilenen sanat eserlerine ve tarihi eserlere karşı ilgiyi, değer vermeyi ve onları koruma bilincini oluşturabilme (Canlı, 2016, s. 29-30).
- Farklı konu alanlarına yönelik müzeleri kullanarak, daha kalıcı ve anlamlı öğrenmeleri gerçekleştirebilme (Oruç & Altın, 2008, s. 129).

2.8. Müze Eğitiminin Sınırlılıkları

- Maddi imkânlar,
- Güvenlik,
- Zaman,
- Uzaklık,
- Yol,
- Ailelerin izin vermemesi,

- Disiplin problemleri,
- Kaza riskleri vb. durumlardır (Turgut, 2015, s. 31).

2.9. Sanal Müze Tanımı

Sanal müze, temelde bilişim teknolojilerinden, günümüzde de yaygın olarak ağ teknolojilerinden yararlanarak hazırlanmış, içeriğinde müzeye ait bilgilerin bulunduğu, müze koleksiyonlarını çevrim içi sergileyen, ziyaretçilerin müzedeki öğeleri keşfetmesini amaçlayan, koleksiyonla ilgili ayrıntılı bilgi sunan, ziyaretçi ile kesintisiz bir iletişim kuran ve dünya çapında erişim olanağı sağlayarak fiziksel mekânlara gereksinim duymayan müzeler olarak tanımlanmaktadır (Çalışkan, Önal & Yazıcı, 2016, s. 649).

Sanal müze, herhangi bir müzenin mimari krokisi içerisinde görsel olarak bütün seksiyonlarının dolaşabildiği, çoklu ortam mantığı içerisinde tasarlanmış program (Ata, 2002, s. 9).

Değişik medya imkânlarından faydalanılarak hazırlanmış sayısal nesneleri ve bunlara ait bilgileri barındıran, ziyaretçi ile iletişimin kesintisiz olması ve muhtelif erişim şekillerini karşılamak için alışıldık iletişim metotlarının ötesine geçen, dünya çapında erişimini olanaklı kılmak amacıyla fiziksel anlamda bir mekâna ihtiyaç duymayan müzelerdir (Demir & Karademir, 2015, s. 214).

Bilgisayar ve internet teknolojilerinin sağladığı imkânlardan yararlanarak sanat eserleri, tarihsel eser ve belgelerin dijital (sayısallaştırılmış) kopyalarını (resim, ses, film formlarında) ve bunlara ait bilgileri internet üzerinden ziyaretçilerin erişimine sunan etkileşimli web siteleri olarak tanımlanabilmektedir (Turan, 2015, s. 190).

Fiziksel olarak bir bütünlük içinde bulunmayan ancak benzer özellikler taşıyan sayısallaştırılmış koleksiyonu, yapay bir ortamda erişime sunarken, ziyaretçisine gerçek müze deneyiminde olan sınırları yıkmasına olanak veren uygulamadır (Aktaş, 2017, s. 32).

Çeşitli ortamlarda oluşturulmuş dijital objelerin birbirleriyle ilintili, mantıklı bir koleksiyonudur (Özer, 2016, s. 15).

Sanal müze, görüntü aktarma teknikleri ve iletişim teknolojileri yardımı ile gerçek müzenin internet ve ortamına aktarılmış halidir (Ermiş, 2010, s. 22).

Sanal müze (virtual museum) hipermedya alanında yaşanan gelişmelere paralel olarak 90'lı yıllarda ortaya çıkmış bir kavramdır. İlk örneği Apple şirketi tarafından 1992 yılında CD-Rom üzerine kaydedilerek dünya çapındaki okul ve üniversitelere dağıtılan sanal müzedir (Turan, 2015, s. 191). İlk uygulamaları teknolojik gelişme ile gerçekleşmiş olsa da sanal müze kavramının temelleri yirminci yüzyılın ikinci yarısında Walter Benjamin ve Andre Malraux arasındaki sanat eserinin aurası sorunsalı üzerine yapılan tartışma ile atıldığı söylenebilmektedir. Benjamin'in teknolojinin olanakları ile çoğaltılabildiği çağda sanat eserinin aurasında bozulma yaşandığı savına karşılık Malraux, sanat eserine yeni auralar eklendiğini savunmaktadır. Bu tartışma Malraux'un, bilgisayar ve iletişim teknolojilerinin henüz gelişmediği bir dönemde, herkesin istediği her yerden ulaşabileceği duvarsız düşsel müze kavramını geliştirmesini sağlamaktadır (Mayda, 2014, s. 5). İnternet, bireyler arasında bilgileri karşılıklı paylaşma ortamı yaratması ve diğer kullanıcılar ile fikirlerini tartışma ve istedikleri konuda araştırma yapma imkânı sağlaması, farklı bölgelerdeki insanlarla iletişimi meydana getirmesi, sınırsız bir zaman sürecinde bilgilere ulaşımı hızlandırması ve kolaylaştırması bakımlarından etkilidir. (Karatay, 2015, s. 16). Bir zamanlar sadece hayal olan bir takım fikirler teknolojik gelişmelerin neticesinde hayat bulmaya başlamakta, gerçek ortamlar sanal ortamlara aktarılacak şekilde sanal dünyaya taşınmaktadır. Özellikle tek bir mekânda bir toplumun geçmiş, bugün ve geleceğini ele alabilme olanağını veren müzeler, bilginin kolay ve ucuz şekilde erişebilir olmasını sağlayan internetin ve sahip olunan diğer teknolojik gelişmelerin etkisi ile bir değişim ve uyum sürecine girmektedir (Demir & Karademir, 2015, s. 213). Bu süreç neticesinde çoğu müze bilgisayar ve internet teknolojisine göre yeniden yapılandırılmakta ve yaşanan güne adapte olma, kendini hep canlı tutma adına sanal ortama uyarlanmaktadır. Sanal müze olarak anlam bulan uyarlanma süreci ile müzeler, tüm insanlığın ortak kullanımına açılan, günlük hayatta hızla yaygınlaşan, sıkça ziyaret edilen ve benimsenen bir oluşum haline gelmektedir (Ustaoglu, 2012, s. 24). Bilgi teknolojilerinin gelişmesi müzelerin bilgi kaynağı olarak rollerinin öne çıkması sonucunu doğurmaktadır. Müzenin bilgi teknolojilerinden yararlanma sürecine girdiği bu dönemde internet teknolojisinin hızlı gelişimi ve buna koşut olarak kullanımının hızla yaygınlaşması ile müzecilikte yeni bir adım atılmaktadır. (Demirboğa, 2010, s. 22). Sanal müzeler, görüntü aktarma teknikleri ve erişim teknolojisi ile gerçek müzenin bilgisayar ve internet ortamında sunulmasıdır. Yirmi birinci yüzyılda hızla gelişen teknoloji ile beraber müzeler de bu gelişim ve değişimden payını almakta ve kendilerini sanal ortama adapte etmektedirler (Ermiş, 2010, s. 22).

Günümüzde bir insan evinden, iş yerinden veya sınıf ortamında her öğrenci, dünyanın diğer ucundaki bir müzeyi sanal ortamda ziyaret edebilmektedir (Durmuş, 2012, s. 23-24). İnternetin gelişen olanakları ve iletişim teknolojilerinin kullanımı gerçek müzelerin koleksiyonlarını, ziyaretçilerin evlerinden, iş yerlerinden, okullarından, kütüphane ve benzeri yerlerden erişmelerini sağlayacak şekilde sergilemeleri ile müzelerine dijital bir boyut kazandırmalarına olanak sağlamaktadır (Karataş, Yılmaz, Kapanoğlu & Meriçelli, 2016, s. 114). İnternet, sanal müzelerin oluşturulması açısından önemli bir araçtır. Sanal müzelerin tanıtımını yapmak, araştırmalara imkân sağlamak ve müze eğitimini geniş kitlelere ulaştırmak için iletişim teknolojileri birçok gelişmiş ülkede kullanılmaktadır. Son yıllarda internet aracılığı ile sanal geziler düzenlenebilmektedir (Mercin, 2016, s. 287-288). İnternet ortamında bir müze gezebilmek için fazladan bir araca, yol kat etmeye, aşırı zahmete girmeye, büyük zaman ve para harcamaya gerek yoktur. Bir bilgisayar ve internet bağlantısı müzeyi ziyaret etmek için yeterlidir. Sergilenen eserlerin, hatta sergi mekânlarının sanal olduğu bu yeni ortam araştırmacılara, meraklılarına oturdukları yerden bu eserleri izleyebilme, inceleyebilme ve ayrıntılı bilgi edinebilme olanağı tanımaktadır. Çağın teknolojik getirilerinden biri olan internet, yaşamın kolaylaşmasını sağlayan en büyük küresel bağlantı ağıdır. Günümüzün olanakları ile internette kolay ulaşılabilen, kısa zaman içinde görsel bir şölene dönüşebilen, çok renkli bir sanal müze oluşturmak mümkündür (Sağdıç, 2008, s. 15). Günümüzde gelişen üç boyutlu, sanal gerçeklik teknolojisi sayesinde sanal turlar daha gerçekçi bir şekilde yapılabilmektedir. İnternet üzerinden koku transferine imkân sağlayan yeni teknolojiler ile ziyaretçiler yakın gelecekte müzenin ve sergilenen nesnelerin kokularını alabilecek ve böylece gerçekten o mekânda dolaşıyormuş hissine kapılacaklardır. Yeni geliştirilen üç boyutlu holografik görüntü teknolojisi sayesinde müzelerde yer alan objelerin holografik görüntüleri ortama yansıtılabilecek ve böylece örneğin, Efes Müzesinde yer alan Artemis heykeli sınıfta üç boyutlu olarak öğrencilerle incelenebilmektedir (Turan, 2015, s. 191-192). İnternette sanal gezi fırsatı sunan çok sayıda siteye ulaşılacağı gibi o yerin belediye, valilik gibi yönetim yerlerine ait web sitelerinde de bu tür sanal gezi uygulamalarına erişim mümkündür (Çoklar & Korucu, 2011, s. 197).

2.10. Sanal Müze Türleri

2.10.1. Broşür Sanal Müzeler

Müzelerin web siteleri bu gruba girmektedir. Amacı sahip olduğu, koleksiyonlardan örnekler vermek sureti ile müzeyi tanıtmak ve ziyaretçilerin ziyaret planlarına katkıda bulunmaktır (Turan, 2015, s. 192). Lokasyon, ziyaret saatleri, etkinlik takvimi gibi temel bilgileri içeren genellikle bir pazarlama aracı olarak kullanılan, ziyaretçilerin fiziki müzeyi ziyaret etmesi hedefli motivasyon yaratmaya yöneliktir (Karatay, 2015, s. 18). Koleksiyonunu dijital ortama aktarmayan, web sayfasında sadece müze bilgileri paylaşılmaktadır. İnternet üzerinden koleksiyona ulaşamadığı ve sadece müze bilgilerine ulaşılabilirdiği için müze tanıtım sayfası özelliğindedir (Canlı, 2016, s. 44). İşletmelere ait genel bilgiler yer almaktadır. Kısıtlı bilgi içermesi sebebi ile kullanıcıda merak duygusu uyandırmakta, ziyaret etme isteğinin ortaya çıkmasını amaçlayan sanal turlardır (Arat & Baltacıoğlu, 2016, s. 112).

2.10.2. İçeriksel Sanal Müzeler

Dijital koleksiyonunu açıklayıcı bilgiler ile birlikte sunan web siteleridir. Eğitici ve öğretici değildir (Turan, 2015, s. 192). Sanal ziyaretçiye koleksiyondaki nesneleri keşfetmesi için davet eden sanal bir uygulamadır. Bu uygulamada içerik nesne yönelimli bir yöntem ile sunulmaktadır ve temelde koleksiyon veri tabanı ile benzerlik görülmektedir. İçeriğin eğitici ve öğretici olarak geliştirilmemesi nedeni ile konunun uzmanları tarafından kullanımı daha uygundur. Bu tür müzelerin amacı müze koleksiyonlarının ayrıntılı tasvirini sağlamaktır (Demir & Karademir, 2015, s. 214).

2.10.3. Eğitici Sanal Müzeler

Öğretici olma amacı ile tasarlanmaktadır. Ziyaretçilerin yaş, deneyim ve bilgi seviyelerine göre farklı erişim ve tur imkânı sunmaktadır. Bilgiler nesne merkezli değil içerik merkezli olarak sunulmaktadır (Turan, 2015, s. 193). Bu tür sanal müzelerde, ziyaretçinin ilgilendiği konuda ek bilgilere ulaşabilmesi ve siteyi yeniden ziyaret etmesine teşvik edecek bağlantılar bulunmaktadır. Öğretici müzede amaç, sanal ziyaretçinin online koleksiyon ile kişisel bir ilişki kurmasını sağlamaktır. İdeal olarak sanal ziyaretçi gerçek müzeye gerçek nesneleri görmek için gelmektedir (Demir & Karademir, 2015, s. 214-215).

2.10.4. Sanal Müzeler

Sanal müzeler eğitsel sanal müzelerin bir sonraki adımı olarak düşünülmektedir. Fiziksel bir mekâna sahip olmayan bir kurumun koleksiyonunu dijital ortama aktararak oluşturduğu sanal müzeler bu tür içerisine girmektedir (Özel, 2013, s. 63). Müzedeki koleksiyonun dijital kopyalarının yanı sıra diğer sanal müzeler ile bağlantılar sunan veya belirli bir tema çerçevesinde derlenmiş tarihsel eser kopyalarını bir arada sunan web siteleridir (Turan, 2015, s. 194). Söz konusu müzenin koleksiyonu hakkında bilgi sunmanın yanında diğer kurumların sayısal (dijital) koleksiyonları ile de bağlantı kurmak amaçlanır (Demir & Karademir, 2015, s. 215). Sayısal koleksiyonlar gerçek dünyanın kopyaları olmaktan çıkmaktadır (Çolak, 2006, s. 292). Böylece Andre Malraux'un duvarsız düşsel müzeler düşüncesi hayata geçmiş olmaktadır (Canlı, 2016, s. 44).

2.11. Sanal Müzelerin Avantajları

- Zaman sınırlaması yoktur. Müzelerin açılma-kapanma saatleri ve haftalık tatil günlerini takip edilmesine gerek kalmadan ve herhangi bir zaman kısıtlaması olmadan ziyaretçiler sanal müzeleri yedi gün yirmi dört saat kesintisiz gezebilmektedir.
- Zaman tasarrufu sağlamaktadır. Ulaşım için zaman harcanmayacağından zamandan tasarruf sağlamaktadır.
- Ekonomiktir. Ulaşım giderleri ve müze giriş ücretinden tasarruf edilmesini sağlamaktadır.
- Prosedürü yoktur. Ziyaret için ailelerden ve resmi kuruluşlardan yasal izin alınmasına gerek kalmamaktadır.
- Mekân sınırlaması yoktur. Klasik müzeler belli bir bölgede yaşayan ya da o bölgeyi ziyaret etme imkânına sahip olanlara hitap ederken sanal müzeler ulusal ve küresel ölçekte internet bağlantısı olan herkese hitap etmektedir.
- Doğru tasarlandıklarında uzaktan eğitim, hayat boyu eğitim amacı ile kullanılabilir.
- Günümüzde birçok müze yeterli alana sahip olamadığından envanterinde yer alan tarihsel eserlerin bir kısmını depolarda saklamaktadır. Alan sıkıntısı olmayan sanal müzeler depolarda saklanan tarihsel eser ve belgelerin araştırmacılar ve ziyaretçilerle buluşturulmasını sağlamaktadır.

- Tematik sanal müzelerin oluşturulmasına imkân sağlamaktadır. Farklı müze ve koleksiyonlarda bulunan eserler belirli bir tema altında toplanarak tek bir sanal müzede ziyaretçilerin erişimine sunulmaktadır.
- Bireysel, ailevi sanal müzeler kolaylıkla oluşturulabilmektedir. Böylece kişisel koleksiyonların halka açılması sağlanmaktadır.
- Klasik müzelerin kısıtlı sunum imkânları ile karşılaştırıldığında daha zengin sunum imkânlarına sahiptirler. Sanal müzelerde sunumlar farklı etkinlikler ve bağlantılarla çeşitlendirilip zenginleştirilebilmektedir.
- Son derece hassas ve kırılgan olan tarihsel eserler ziyaretçilerin kurallara aykırı hareketleri hatta fotoğraf makinalarının flaşları nedeniyle bile ziyaretler sırasında hasar görebilmektedir. Sanal müzeler tarihsel eserlerde ziyaretçilerden kaynaklanabilecek olası tahribatı ortadan kaldırmaktadır tarihsel eserlerin sonraki nesillere aktarımında önemli bir rol oynamaktadır.
- Bugün birçok okulumuzda bulunan akıllı tahta ve internet imkânları sayesinde müze ile eğitimin daha etkin ve kolay gerçekleştirilmesini sağlamaktadır (Turan, 2015, s. 195-196).

Sanal müzeleri önemli ve yararlı kılan özelliklerden biri, öğretmenlere gezi kurallarını dilediği gibi belirleyebilme imkânını tanımasıdır. Gerçek müze gezilerinde öğretmen ve öğrencilere istedikleri zaman geziyi başlatma ve bitirme serbestliğinin tanınması imkânsızdır. Bunun yanı sıra müzeyi gezen pek çok ziyaretçinin olabileceği ihtimalinden dolayı incelenen eser karşısında uzun süre kalabilme kolaylığı tanınmaz. Bu noktada sanal müzelerin sahip olduğu özellikler neticesinde bu tür konularda oluşabilecek engelleri aşmanın sanal müze gezileri aracılığı ile mümkün olacağı söylenebilmektedir (Demir & Karademir, 2015, s. 215). Müzelere gitmeden müze hakkında bilgi almak isteyenler için bu programların birçoğu halkla ilişkiler açısından başarılıdır. İnternet izleyicisi meraklanarak, güdülenerek önce bir müze ziyaretçisi daha sonra devamlı bir müze izleyicisi olabilmektedir. Sanal müzeler arasında eserler hakkında bilgiler vererek bir arşiv özelliği kazananlar olduğu gibi sergiledikleri görsellerle orijinallerinin müze ortamında görülmeleri için güdüleyici olabilen tanıtım araçları olabilmektedir (Peker, 2014, s. 32). Müzelerin koleksiyonlarında yer alan kültürel miras öğeleri bilgisayar teknolojisinin desteği ile dijital ortama aktarılmakta insanlığın ortak paylaşım ve kullanımına sunulmaktadır. Dikkat çekici ve interaktif yapıya sahip web sitelerinden oluşan sanal müzeler dünya üzerinden önemli oranda kullanıcı tarafından takip edilmektedir (Aktaş, 2017, s. 36).

Diğer bir ifade ile

- Sanal müzeler, dünya çapında erişim sağlarlar.

Bugün bir müzenin sahip olduğu birikiminin sadece içinde bulunduğu toplumun değil dünyanın mirası olduğu kabul edilmektedir. Bu nedenle günümüzde müzeler hızla sayısallaşmaktadır. Benzer tür müzeler ve benzer koleksiyona sahip müzeler portallar oluşturmaktadır. Avrupa saray müzeler ve sınırları olmayan müzeleri örnek göstere bilmektedir.

- Sanal müzeler ziyaretçiler ile kesintisiz iletişimi sağlar.

İletişimin ön plana çıktığı dönemlerde müzeler geleneksel medya araçlarını kullanmaktadır. Medya yapılarının sağladığı imkânlar kısıtlı ve yavaş olmasından dolayı müzelerin ihtiyaçlarını tam olarak karşılayamamaktadır. İnternet ile müzeler ziyaretçileri ile kesintisiz ve hızlı iletişime geçmektedir.

- Sanal müzeler, doğru tasarlandıklarında uzaktan eğitim, hayat boyu eğitim amacıyla kullanabilirler.

Yirminci yüzyılın başından itibaren müzeler eğitim kurumları olarak kabul görmektedir. Sanal müzeler gerek müze içi gerekse müze dışı eğitim etkinliklerinde etkin rol oynamaktadırlar. Bugün birçok müzenin internet uygulamalarında değişik yaş gruplarına göre tasarlanmış eğitim paketlerine erişim sağlanmaktadır.

- Sanal müzeler, sayısal ayrımın kapanmasına katkıda bulunurlar.

Devrim olarak nitelendirilen bilişim teknolojilerindeki gelişme yeni sorunları beraberinde getirmektedir. Bu sorunların en önemlisi ve akla ilk geleni sayısal ayrımdır. Sanal müze uygulamaları ile oluşturulan e-kültür faaliyetleri sayısal ayrımın kapanabilmesine olanak sağlamaktadır.

- Sanal müzeler, doğru ve güvenilir bilgi kaynaklarıdır.

İnternetin sağladığı olanaklar herkesin istediği bilgiye ulaşmasını sağladığı gibi, yine herkesin bilgi havuzuna eklemeler yapmasına olanak sağlamaktadır. Bu nedenle internette yer alan bilgilerin güvenilirliği her geçen gün biraz daha azalmaktadır. Müzeler güvenilir bilgi kaynağı olma özelliklerini oluşturdukları sanal müze uygulamaları ile sürdürerek internette güvenilir bilgi kaynakları olmaktadır (Çolak, 2006, s. 295).

Bu maddelere paralel olarak müzelere zamandan ve mekândan bağımsız bir şekilde ulaşım sağlayan sanal müzeler hem toplumun diğer kesimlerine hem de eğitim kurumlarına şu olanakları sağlamaktadır:

- Ülkenin en ücra köşesindeki köy, kasaba ve beldelerde yaşayan insanların gidip görme olanağı bulamadığı büyük müzeler, sanal müze ortamı sayesinde ziyaretçinin ayağına götürülmektedir.
- Sanal müze aracılığı ile dünya ülkelerinde bulunan büyük müzelerin gezilmesi mümkün olabilmektedir.
- Ziyaretçiler sanal müzeye, zaman kısıtlaması olmadan kesintisiz gidebilmektedir.
- Genel kültür açısından bilgilendirme sağlamaktadır.
- Ülke geneline yayılan tüm okullara kurulacak olan elektronik iletişim ağları sayesinde müze ile eğitim ilişkisi kurulabilmektedir (Demir & Karademir, 2015, s. 216).

Sanal müzelerin yararlı kabul edilebilecek bir diğer yönü ise: gerçek müzelere yapılacak gezilerde yaşanabilecek bir takım sorunların yaşanmamasıdır. Gerçek müze gezilerinde yaşanabilecek sıkıntılar şu şekilde özetlenebilir:

- Gerçek müze gezileri çok yorucudur, fiziksel ve zihinsel çaba gerektirmektedir.
- Engelli olan bireyler için müze ve galeriler çoğunlukla aşılması olanaksız bariyerlerle doludur.
- Özellikle öğretmenler ve kurum yöneticilerinin fazlaca sorumluluk almasını gerektirmektedir.
- Ekonomik açıdan pahalı bir yöntemdir.
- Gezi sırasında disiplin sorunları yaşanabilmektedir.
- Zaman kaybına neden olabilmektedir.
- Gezi sırasında ve gezi sonrasında iyi bir planlama yapılmazsa gezi amacından sapabilmektedir.
- Müzeye giriş izni, ücret, gezi izinlerinin alınması vb. bürokratik engeller yaşanmaktadır.
- Öğrencilerin sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel ve hazırbulunuşluk düzeyleriyle ilgili sorunlar yaşanabilmektedir (Demir & Karademir, 2015, s. 217).

2.12. Sanal Müzelerin Dezavantajları

- Sanal müzeler sanal bir gerçeklik sunarlar ve bu yapay ortam hiçbir zaman dokunma, hissetme, koklama hislerini harekete geçiremeyeceği için nesnelerle birebir etkileşime imkân tanımaz.
- Sanal tur gerçekleştirebilmek için dört konuda yeterli altyapıya sahip olması gerekmektedir:
- İyi düzeyde ekran kartı, bellek, işlemci ve hoparlöre sahip bir bilgisayar,
- Adobe flashplayer, quicktime, media player eklentisi, java gibi yazılımlar,
- Hızlı bir internet bağlantısı,
- Bilgisayar kullanma becerileri (Turan, 2015, s. 196).

2.13. Sanal Müzelere Getirilen Eleştiriler

Sanal müzelere getirilen eleştiriler sanallık ve kopya kavramları üzerinde toplanmaktadır. Sanal, gerçekte yeri olmayıp zihinde tasarlanan, mevhum, farazi, tahmini olarak tanımlanmaktadır. Bu durumda sanal müzelerde ziyaretçilere gerçekte var olmayan, farazi bir mekân mı sunulmaktadır? Buradaki sanal kavramı video oyunları ve bilim kurgu filmlerde kullanılan kavramla bir değildir. Sanal müzelerde ziyaretçilere bilgisayar grafikleriyle oluşturulmuş simülasyonlar değil mekânın yüksek çözünürlüklü fotoğrafları sunulmaktadır. İkinci olarak sanal müzelerde ziyaretçilere tarihsel belge ve objelerin dijitalleştirilmiş kopyaları sunulmaktadır. Birçoğuna göre hiçbir kopya aslının yerini tutmamaktadır. Birçok durumda bu doğru bir tespittir ancak yüksek çözünürlüklü veya kızıllötesi bir resim tarihsel bir eserde çıplak gözle tespit edemeyeceğiniz birçok ayrıntının yakalanmasına imkân tanımaktadır. Sonuç olarak sanal müzeler tıpkı klasik müzeler gibi barındırdıkları belge ve tarihsel objelerle doğru ve güvenilir bilgi kaynaklarıdır. Bu açıdan bilgi kaynağına ulaşan ve bu kaynaktan bilgiyi kendisi üretebilen nesiller yetiştirilmesinde önemli katkılar sağlamaktadır (Turan, 2015, s. 194).

2.14. Dünyada Sanal Müze Kullanımı

Müzelerde ilk olarak envanter kaydı gibi daha çok büro ortamında kullanılmaya başlanan bilişim teknolojileri, zamanla eser takibi, sergileme, ışıklandırma, iklim kontrolü ve güvenlik alanlarında kullanılmaya başlanmaktadır. Sanal müze tanımının içerisinde

yazıldığı gibi; kavramın temelleri, teknolojinin yaşanmadığı zamanlarda duvarsız düşsel müzeler öngörüsü ile ortaya çıkmaktadır (Kubat, 2012, s. 18). 1990'lı yıllarda internetin yaygınlaşması ile müzeler yeni mesajlar, yeni yaklaşımlar üretmeye ve değişime ayak uydurmaya başlamaktadır (Ustaoglu, 2012, s. 30). Bilişim teknolojilerinin gelişmesi ve toplumun geneline yayılması ile birlikte diğer kurumlar gibi müzelerinde sayısallaşmaya başlamaları sonucunda sanal müze olarak adlandırılan yeni bir müze türü ortaya çıkmaktadır (Demir & Karademir, 2015, s. 224). Bu kavramla beraber sanal müzeler yaygınlaşmaya başlamaktadır (Kubat, 2012, s. 18). 1990 yılında Jeffry Shaw tarafından gerçekleştirilen virtual museum projesi bu konuda (sanal müze) ilk denemeleridir. Deneme için Landes Museum seçilmektedir. Gerçek mekanlarla sanal mekanların entegre edildiği bu projede sanal müze olarak sergi objeleri ve odaları bilgisayarda üç boyutlu olarak temsil edilmektedir (Ustaoglu, 2012, s. 31). Bu ortamın hazırlanması için dairesel, dönebilen bir platform üzerinde, geniş bir video projeksiyon monitörü, bir bilgisayar ve izleyici için bir koltuk kullanılmaktadır. Koltuğa oturan izleyici sanal müze içindeki hareketlerini interaktif olarak kontrol edebilmektedir (Demir & Karademir, 2015, s. 225). Bilgisayarın hayatımızın merkezine yerleşmesi ile birlikte yirminci yüzyılın ilk yarısından itibaren sanal müzeler gündeme gelmektedir. İlk sanal müze düşüncesi bilgisayar uzmanı olan Nicholas Pioch'a aittir. Nicholas Pioch, internet üzerinde bir müze tasarlamaktadır. 1994 yılında bu çalışma neticesinde, çoklu medyanın en iyi kullanımı ödülünü almaktadır (Canlı, 2016, s. 45).

Sanal müzelerin yaygınlaşmasının sebebi müzeyi bir şekilde ziyaret edemeyenlerin müzeyi sanal olarak ziyaret etmelerinin sağlanması, yani müzelerin dışarıya açılması amacı ile olmaktadır. Bu amaçla, ABD'de müzecilik alanında müzelerin hem tanıtımını yapmak, hem araştırmalara imkân sağlamak, hem de müze eğitimini geniş kitlelere ulaştırmak için iletişim teknolojilerini yeteri derecede kullanmaktadır. Son yıllarda internet aracılığı ile sergiler düzenlenmektedir. Philadelphia Sanat Müzesi, koleksiyonlarında bulundurduğu Brancusi eserlerini internet yolu ile sergilemeye başlamaktadır. Birçok müzenin, koleksiyonlarındaki eserleri, eğitim etkinliklerini ve müze ile bilgileri internet ortamında izleyicileri ile paylaşmaktadır. Dünyadaki sanal müzelerden şu anda bulunabilen ilk örneklerinden biri olan 1994 yılında yayınlanan Paris Web Müzesidir. Sanal müzede, günümüzdeki teknolojiye göre kıyaslandığında sanal müzenin özellikleri kısıtlıdır. Fakat o günün koşullarında iyi bir sanal müze olduğu söylenebilmektedir (Kubat, 2012, s. 18-19-20).

Sanal tur uygulamaları sanal müzecilik ile başlamaktadır. Günümüz modern müzeciliğinin en iyi şekilde yansıtan sanal müzecilik sürekli gelişmektedir. Örneğin, dünyanın önde gelen müzelerinden Londra British Museum ve New York Metropolitan Museum gibi müzeler, günümüzün modern teknolojilerini kullanarak sadece kendi ülkelerinde değil dünyanın çeşitli milletlerinden ziyaretçileri kendilerine çekmektedir. Bu şekilde müzeler sahip oldukları değerleri geniş kitlelere kolay bir şekilde ulaştırmaktadır. Günümüz

müzeciliği, çağın modern iletişim araçlarını kullanmakta, sahip oldukları değerlerin tanıtımlarını modern iletişim araçları ile ziyaretçilerine sunmaktadır (Arat & Baltacıoğlu, 2016, s. 111).

2.15. Türkiye’de Sanal Müze Kullanımı

Son yıllarda gelişen ileri teknolojilerin etkisi ile Türkiye'deki müzecilik anlayışı bu gelişime paralel olarak değişim göstermektedir. Dijital teknolojilerin devreye girmesi müze koleksiyonlarının yapısını değiştirmektedir. Geleneksel anlamdaki nesne koleksiyonlarından farklı olarak bilgiye-imgelere dayanan ve kolay ulaşıla bilinen etkileşimli sanal müzeler kurulmaya başlanmaktadır. Çoklu medya aygıtları kullanılarak izleyiciye ulaştırılan sergiler sanal müzecilikte yeni bir yol açmaktadır (Bozkuş, 2014, s. 329). Sanal müzelerin tarihi çok eskiye gitmemektedir. 1980’li yıllarda etkileşimli ders araçları olarak CD (Compact Disc) kullanılmaya başlanmaktadır. 1990’lı yıllarda internetin yaygınlaşması ile birlikte kurumsal tanıtım sayfaları ve ders araç-gereçleri sanal ortamda kullanılmaya başlanmaktadır. Ancak elektronik ağlar üzerinden büyük resimli dosyaları göndermek ve depolamak zor olduğundan, 2000’li yıllara kadar sanal ortamlar verimli olmamaktadır (Bingöl, 2008, s. 20). Türkiye, dünyada sanal müze çalışmalarının öncülerindendir (Karataş, Yılmaz, Kapanoğlu & Meriçelli, 2016, s. 114). Türkiye'nin ilk sanal müze çabaları 1990 yılında Topkapı Sarayı’nın bazı koleksiyonlarının internette tanıtılması amacı ile başlamaktadır. Topkapı Sarayı projesi olarak bilinen bu çalışmada amaç fotoğraf, gravür gibi nesneleri gelişmiş bir ara yüz vasıtası ile bir araya getirerek kolay erişim sağlamaktır. Sponsor bulunamadığı için yirmi teknik fotoğraf ve on çizimlik bir CD olarak kalmaktadır (Ustaoglu, 2012, s. 31). Türkiye’deki ilk sanal müze örneklerinden olan ve 1993’te Türkiye’de internet kullanımının başlaması ile ilk müze web sitesi uygulaması, Atatürk tarafından 1937’de kurulan İstanbul Resim ve Heykel Müzesi için yapılmaktadır. İlk sanal müze tasarımı şu anda yayında bulunmamaktadır. Yeni sanal müzesi Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesinin web sitesinin içerisinde bulunmaktadır. Sitenin eski tasarımında o zamanlar da dünyada da kullanılmaya başlanan ilk teknolojiler bulunmaktadır ve bu sitede kullanılan etkileşimli çevresel toplu görüntüler (Quicktime-virtual reality) dünyadaki ilk kullanım örneklerindendir. Sunum iki yüz altmış dokuz resim ve on altı panoramik heykel görüntüsü içermektedir (Kubat, 2012, s. 20-21). Bu projede araştırma, sadece müzenin dünyaya nasıl tanıtılacağı üzerine değil, internet

ortamında bilginin en etkili biçimde sunulabileceği yönündedir. İstanbul Mimar Sinan Üniversitesi tarafından gerçekleştirilen bu araştırma projesi ilk Türk Sanal Müzesi olması yanında, Türk profesyonel grafik ve çoklu ortam tasarımcıları tarafından oluşturulan ilk site olma özelliğini taşımaktadır (Sağdıç, 2008, s. 35). 1996'da Sabancı Resim ve Heykel Koleksiyonu'nu tanıtan web sitesi hayata geçirilmektedir, basit bir ara yüz tasarımı olmasına karşın, çok sayıda kişi tarafından ziyaret edilmektedir. Bu siteden sonra 1997'de Rahmi Koç Müzesi ve Sadberk Hanım Müzesi siteleri ziyarete açılmaktadır (Demir & Karademir, 2015, s. 227). Aynı yıl Borusan Kültür ve Sanat Merkezi internet üzerinden tüm sergilerini ve arşivlerini sergilemeye başlamaktadır. Böylece son on yılın Türk sanatçılarının çalışmalarını tüm araştırmacıların erişimine açmaktadır (Ustaoglu, 2012, s. 32). İlk sanal müze tasarımları, yazılım ve donanım günümüz teknolojisine göre ilerde olmaması sebebi ile günümüze göre daha basit ve kullanışsızdır. Basit web broşüründen sanal müzelere geçiş, etkileşimli üç boyutlu sergilemeleri sağlayan araçlarla mümkün olmakta, Türk Müzecileri de bunu sitelerine uyarlamaktadır (Kubat, 2012, s. 21). Yıldız Teknik Üniversitesi Müze Çalışmaları Bölümü ve Multimedya Tasarım Bölümü bir çalışma başlatarak 1998 yılında Topkapı Sarayı Harem Odalarını ve Atatürk'ün Dolmabahçe Sarayındaki Odasını ve Rahmi Koç Müzesini sanal olarak ziyarete açılmaktadır (Demir & Karademir, 2015, s. 228). Bu süreçte 1998 yılı sonlarında sanal müze kavramının gerçek bir ortama bağlı kalması gerekmediği düşüncesi ile Interactive Museum of Turkey - Türkiye Etkileşimli Müzesi oluşturulmuştur. Türk Sanatını ve kültürünü tarihsel bağlamda sunmayı hedefleyen bu projede sanal galeriler ve elektronik kütüphaneler hazırlanarak, günlük medyada Türk Sanatı hakkında çıkan haber ve yorumlara yer verilmektedir (Kubat, 2012, s. 21-22). Tüm bu gelişmeler neticesinde Avrupa Görsel İşitsel Gözlemevi'nin 1998 yılı raporuna göre; Türkiye'de kamu ve özel sektör multimedya projelerine büyüyen bir ilgi göstermekte ve bu sebeple Türkiye Medya ve İletişim teknolojileri alanlarında en hızlı büyüyen ülke olarak kabul edilmektedir (Demir & Karademir, 2015, s. 228). Son yıllarda Türkiye'de sanal müze siteleri kurulmaktadır (Işık, 2016, s. 616). Ülkemizde sanal müzecilik özel müzeler ile başlatılmakta ve ilk sanal müze Eczacıbaşı Müzesi tarafından 1999 yılında hizmete sokulmaktadır (Turan, 2015, s. 191). Eczacıbaşı Sanal Müzesi kapsamlı içeriğe sahip sanal müzeler arasında yer almaktadır. Pek çok sanatçının koleksiyonlarının yanı sıra sürekli güncellenen sergiler ile sergilenen eserlerin sanatçıları hakkında eleştirmenlerin yorumlarına yer vermektedir (Peker, 2014, s. 36). Müzeciliğe, müzelere ve son yıllarda

Türkiye'de düzenlenen dünya çapında ressamların seçkilerinden oluşan sergilere olan ilgi, internette açılan sanal müze ve sergileri beraberinde getirmektedir. Sanal müze uygulamasını da Kültür ve Turizm Bakanlığı, başlattığı sanal müze uygulamasını, yeni müzeler ekleyerek sürdürmektedir. Pek çok ünlü müzeyi görmek isteyip bugüne kadar fırsat bulamayanlar, www.kultur.gov.tr ile www.guzelsanatlar.gov.tr adreslerine girilerek, Türkiye'nin dört bir yanındaki müzeyi, orada bulunuyormuş gibi 360 derece panoramik görüntülerle izleme ve meraklarını giderme imkânı bulabilmektedir (Karatay, 2015, s. 16-17). Ülkemizde müzecilik faaliyetleri denildiğinde ilk akla gelen müzecilik faaliyetlerini yürütmekte olan kurum Kültür ve Turizm Bakanlığıdır. Kültür ve Turizm Bakanlığının internet sayfası incelendiğinde sanal müze ve sanal alan gezintilerinin sanal gezinti başlığında toplanmaktadır. Sanal gezinti başlığında:

- Müzeler
- Saraylar
- Camiler, Kiliseler, Manastırlar, Kaleler
- İller
- Diğer Mekânlara yer verilmektedir (Turgut, 2015, s. 37).

Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı sanal müzeler 2006 yılında müze ve kültür varlıklarını internet ortamında aktarmak amacı ile kurulan Bilgi Teknolojileri ve Proje Geliştirme Şubesi adı altında kurulan birimin çalışmaları ile hayata geçirilmektedir. Türkiye'nin sahip olduğu taşınamayan kültür mirasının bilimsel çalışmalarla ortaya çıkarıldıktan sonra internet yoluyla dijital sisteme aktarılması ulusal kültür varlıkları bilgi bankası oluşturma sürecinin ilk aşamasını tamamlamaktadır. Kültür Bakanlığı'nın başlattığı uygulama ile 360 derece panoramik görüntülü olarak aralarında Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Ayasofya Müzesi, Topkapı Sarayı, Ankara Etnografya ve Efes Müzesi'nin bulunduğu müzeler www.kultur.gov.tr adresinden online olarak ziyaret edilebilmektedir. Elektronik ortamda yeniden yapılandırılan sistem ile Kültür Bakanlığı'na ait müzelerde gerek müze içi gerekse müze dışı eğitim faaliyetlerini desteklemek amacı ile yaş gruplarına göre tasarlanmış müze eğitim paketlerini hazırlamaktadır (Bozkuş, 2014, s. 337). Sanal müzecilik dalında sadece bilinen müzelerle yetinmeyen bakanlığın bir de Sanal Müzik Müzesi bulunmaktadır. Sanal müzesi bulunan tek resmi kurum Kültür ve Turizm Bakanlığı ile sınırlı kalmamaktadır (Karatay, 2015, s. 17). Türkiye'nin önemli resmi kurumlarından Genelkurmay Başkanlığı ve Cumhurbaşkanlığı'nın resmi web sayfalarında da sanal müzeler bulunmaktadır.

Genelkurmay Başkanlığının internet adresinde Anıtkabir'in dış mekânlarının, Atatürk'ün özel eşyalarının, Çanakkale Panoramasının Tablolar Bölümü'nün, Atatürk'ün özel kitaplığının bulunduğu Anıtkabir Sanal Müzesi bulunmaktadır. Cumhurbaşkanlığı'nın resmi web sayfasında ise Atatürk'ün Müze Köşkü sanal ortamda gezilebilmektedir (Peker, 2014, s. 35-36). Sadece Türkiye'de yer alan sayfalar ile değil, dünyadaki çeşitli müzelerin internetteki sayfalarından faydalanarak sanal müze gezileri düzenlemek mümkün olabilmektedir Bunun yanında Google'ın (Google Art Project) da sanat projesi olarak dünyadaki birçok sanal müzeyi bir arada gösterdiği hizmeti bu konuda yararlanılabilmektedir (Işık, 2016, s. 616). Google Art Project internetin olanaklarını kullanarak dünyanın her yerinden ünlü müzeleri ve galerileri keşfetmeyi sağlayan sanal gezinti olanağı sağlayan bir web sayfasıdır. Bu tür teknolojik olanaklar ortaya çıkmadan evvel, sanat tüketicisi ve öğrencilerin ünlü müzeleri, ünlü sanat eserlerini keşfetmeleri, görmeleri ve incelemeleri için uluslararası seyahate çıkıp, müzeleri gezmeleri gerekmektedir. Google Art Project ile oturduğunuz koltuktan internet aracılığıyla, pek çok müzeye gidip, girilebilir, müze içi oda ve galeri keşfedebilmektedir, istediğiniz sanat eserine istediğiniz kadar zaman ayırarak, istediğiniz kadar yaklaşıp detaylı olarak incelenebilmektedir. (Başak, 2014, s. 129).

2.16. Sanal Müze ve Eğitimle İlişkisi

Günümüzde teknolojiye yaşanan hızlı gelişmeler her alanda olduğu gibi eğitim alanında var olan anlayışı değiştirmektedir. Sanal ortamlar yapılandırmacı öğretimde öğrenmeyi destekleyen önemli bir parça haline gelmektedir (Demir & Karademir, 2015, s. 211). Yeni bir öğretim teorisi olarak ortaya çıkan yapılandırmacılık; öğrenme sürecinde, öğrencilerin aktif birer öğrenici, öğretmenlerin ise rehber veya yönetici olması durumudur. Bu teori, insanların bilgiyi aktif bir şekilde yapılandırdıklarında daha iyi öğrendikleri ve yeni bilgiyi var olan bilgileri ile ilişkilendirmeleri fikrine dayanmaktadır. Yapılandırmacı yaklaşıma göre öğrenciler, kendilerine sunulan bilgiyi sunulduğu gibi zihinlerine almamakta. Her öğrenci verilen bilgiyi var olan bilgileri ile karşılaştırarak, yorumlar ve onu kendine özgü bir biçimde zihnine almaktadır. Yapılandırmacı yaklaşım öğrenciyi düşünmeye, farklı bilgilerle bağlantı kurmaya ve yorum yapmaya yönelttiği için öğretimde başarıyı arttırmaktadır (Dilaver & Tay, 2015, s. 100). Yapılandırmacı yaklaşım geleneksel öğretim uygulamasının; öğretmenin mutlak egemenliğini, bilgi aktarmaya dayalı öğrenmeyi, ders

kitabına dayalı öğrenmeyi, öğrencilerin sınıfta pasif biçimde kalmasını, bilgilerin ertelenip tekrarlanmasını reddetmektedir (Tokcan, 2015, s. 24). İnternet kullanılarak sanal gezilerin yapılabilmesi bir diğer öğretimsel yol olarak düşünülmektedir (Uğurlu, 2014, s. 246). Teknoloji çağının yaşandığı yirmi birinci yüzyılda sanal müze ziyaretleri eğitimde yerini almaktadır. Günümüzün vazgeçilmez iletişim araçlarından biri olan internet, her alanda olduğu gibi müzeler ve müze eğitimi alanında kendisini hissettirmektedir. İnternet, müzeye gelemeyen, ama eserlere ulaşmak isteyen bireylere erişim imkânı hazırlamaktadır. İnternet özellikle müzesi olmayan bölgedeki okullar ve araştırma inceleme ödevlerinde öğrenciler için kaynak olabilmektedir (Işık, 2016, s. 616). Müze eğitiminin en temel amaçlarından birisi, bireylerin kültürel düzeylerinin gelişmesi estetik ve görsel duyarlılıklarının kazandırılması ve ifade becerilerinin geliştirilmesidir. Müzelere yapılacak geziler öğrencilerin zengin ve anlamlı yaşantılar kazanmalarına yardımcı olmaktadır. Öğrencilerde dikkatle gözlem yapma becerisini geliştirmektedir. Uzun süre kalıcı görsellik sağlamaktadır. Her alanda olduğu gibi, müzelerin de gelişen teknolojiye dayanarak zorunluluk haline gelmektedir. Fotoğrafta sanal gerçeklik tekniğinin müzelerde uygulanması ile müzeler kendisini sanal dünyaya etkileşimli bir biçimde taşımış olmakta ve bu sayede tanıtım ve eğitim görevini kesintisiz olarak yılın üç yüz altmış beş günü gerçekleştirebilmektedir. Bu teknik ile uzak noktadaki kullanıcılar, müzelere gidemeyen öğrenciler, kırsal kesimlerde müzelere gitme olanağı bulamayan öğrenciler müzelere erişim sağlamaktadır. Müzeler de, kendisini zaman, uzaklık ve sınır tanımadan pazarlama fırsatı bulmaktadır (Peker, 2014, s. 57). Eğitim ve teknoloji, insanoğlunun çevreye hâkim olmak için kullandığı araç ve amaçlardandır. Teknolojinin eğitime uygulanması ya da teknolojik imkânlardan eğitim alanında yararlanma birçok olanaksız sayılabilecek eğitim fırsatları meydana getirmektedir (Açar, 2010, s. 48). Eğitim, sadece okul sınırları içinde kalmamalı büyük bir kısmı okul dışı etkinliklerle gerçekleştirilmelidir. Okul dışında gerçekleştirilebilecek etkinliklerden birisi müze ziyaretleridir. Öğrencilerin her zaman okulca toplanıp müzeye gitmeleri mümkün olmasa da müzeler bilişim teknolojilerinin olanaklarından faydalanarak eserlerini web siteleri üzerinden yayınlamaya başlamaktadır. Bu durum öğrencilerin müzelere ulaşımını kolaylaştırmaktadır. Sanal müzeler ile öğrenciler, sanatçılara, tasarımcılara, mühendislere vb. ulaşabilir hale gelmektedir. Sanal müzelerde gördükleri şeyler öğrencilerde araştırmaya yönelik istek uyandırabilmektedir (Karataş, Yılmaz, Kapanoğlu & Meriçelli, 2016, s. 113-114). Bilgi kaynağı olarak internet herkes tarafından kullanılmaktadır. Eğitim internet ve web bağlamında artık oldukça geniş

bir yer oluşturmaktadır. Özellikle eğitim alanındaki siteler kullanıcıya farklı bakış açıları sunmakta, farklı gereksinimleri karşılamaktadır. İnternetin sınıfta kullanımı ile öğrenciler arasında işbirliğine dayalı etkinlikler gerçekleştirilebilmekte ve öğrenciler arasında iletişim kurulması sağlanabilmekte, dijital kaynakların sınıf ortamında kullanımı sağlanabilmekte, öğrencilerin araştırma becerileri geliştirilebilmekte, öğrencilere sınıf dışında öğrenme olanağı sağlanabilmekte, eleştirel medya okuryazarlığı becerilerinin gelişimine katkı sağlanabilmektedir (Ay, 2011, s. 330). Bilgisayar yolu ile eğitim ve öğretimde müzelerden etkili bir şekilde yararlanılmaktadır. Dünyadaki çeşitli müzelerin internetteki sayfalarından faydalanarak sanal müze gezileri düzenlemek mümkün olabilmektedir (Yıldırım & Tahiroğlu, 2012, s. 107). Dünyadaki tüm endüstriyel sektörler gelişen bilgisayar ve internet teknolojilerine göre yeniden tasarlanmakta ve bu gelişmelere bağlı olarak eğitim-öğretim anlayışı, bilgi, yetenek ve zekâ yeniden tanımlanarak toplumsal hayatımızdaki yerini almaktadır (Ermış, 2010, s. 21). Bilişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler eğitimcilere klasik müze ve tarihsel mekân gezilerinde yaşanabilecek zorlukların birçoğunu ortadan kaldıran yeni bir ziyaret şekli sunmaktadır. Müze koleksiyonlarının dijitalleştirilerek internet üzerinden sanal ziyaretlere açılması şeklinde özetlenebilecek sanal müzeler veya son dönemde gelişen üç boyutlu görüntüleme sistemlerinin yardımı ile müze veya tarihsel mekânların sanal ortamda gezilmesini sağlayan sanal turlar gibi. Sanal tur ise: Panoramik resimlerin birleştirilmesi ile oluşturulmuş, kullanıcıya 360 derece bakış açısı ile bir mekânı (iç veya dış) bilgisayar aracılığıyla internet ortamında izleme imkânı veren yüksek çözünürlüklü görüntülerdir. Sanal turlarda kullanıcı fare yardımı ile bir odadan diğerine geçebilmektedir, görüntüyü sağa-sola, aşağı-yukarı döndürebilir veya yakınlaştıırıp uzaklaştıırabilmektedir (Turan, 2015, s. 190). Gezi düzenlenemeyen mekânlara, sınıf içinde internet yardımı ile sanal alan gezileri yaptırılmalıdır (Kaymakçı, 2016, s.711). Müzelerin bağlı bulunduğu Kültür Bakanlığının sitesi aracılığı ile gezinti ortamı oluşturabileceği gibi, panoramik (3 boyutlu) görüntü hizmeti veren siteler aracılığı ile mekân gezintileri yaptırılabilir (Çoklar & Korucu, 2011, s. 197). Birçok öğretmen, geçerli sayılabilecek çeşitli nedenlerle sınıf dışı eğitim uygulamalarına imkân bulamadıklarını dile getirmektedir. Günümüz bilgisayar teknoloji ve uygulamaları birlikte kullanılarak sınıf içinde, sınıf dışı eğitim etkinliği gerçekleştirilebilmektedir. Öğretmen adayları çocukları dışarıya çıkaramıyorsa, dışarıyı çocuklara getirmeliyiz şeklinde bir yaklaşımı ilke edinmelidir (Altın & Atçı, 2014, s. 548). Sınıfında sanal müze gezilerini kullanan bir öğretmen, müzeye öğrencilerini götürmek yerine müzeyi sınıfa getirmektedir. Öğrencinin

zihninde o zamana kadar müzeye gitme fikri mevcutken, müzenin onun istediği yere, istediği zamanda gelmesi olayı neticesinde gelişen dünyanın yeniliklerine tanıklık etmiş olacaktır. Ayrıca öğretmenin sanal müze gezisi esnasında, müze rehberi görevi ile seçebileceği öğrencilerin, geziyi yönlendirmelerini sağlayabilmesi öğrenme alanından beklenen diğer kazanımlara olumlu katkı yapabileceği düşünülmektedir (Demir & Karademir, 2015, s. 222). Sanal gezilerin genel olarak benzetişim yöntemine dayalı yöntemler gibi etkileşim boyutları yoktur, iyi ve etkili olarak kullanıldığında en az onlar kadar yararlı olabilmektedir. Öğrencilerin yabancı oldukları mekânları ziyaret etmek, öğrencilere yaşadıkları dünya ve özellikle kültür ve dünya tarihi konusunda çok farklı perspektiften bakarak, zengin yaşantılar elde edebilmektedir. Bu geziler ile farklı kültürler ve tarihsel belgeleri görüp, kendilerinin bulunduğu mekânın ötesine geçebilmektedir. Müze ya da ören yerlerini sanal olarak gezerek özellikle duyuşsal boyutta kazanımlar elde etmektedir (Güven, 2014, s. 337). Sanal ortamlar eğitimsel açıdan öğrencilerin meşgul olmalarını sağlamakta, zengin öğrenmeler ve çok yönlü dönütler verilmekte, öğrenirken eğlendirmekte, kavramların öğrenilmesini kolaylaştırdığı görülmektedir. Sanal mekânlara dayalı öğrenme ortamları özellikle eğitsel anlamda teknolojiler sunarak, işbirlikçi ve yapılandırmacı eğitim ortamları ile öğrenmeyi desteklemekte, öğrenmeyi ilgi çekici hale getirerek motivasyonu sağlamakta, değişik kaynaklardan bilgi sentezi için uygun ortamlar sunmakta, böylelikle eğitimde kalitenin artırılması açısından önem arz etmektedir (Demir & Karademir, 2015, s. 212). Sanal müzeler klasik müze ziyaretlerinde yaşanan birçok sorunu ortadan kaldırarak müzelerin eğitimde daha etkin ve verimli kullanılmasına imkân sağlamaktadır (Turan, 2015, s. 189). Sanal alan gezilerinden etkili olarak yararlanılabilmesi için öncelikle öğretmenin gezilecek siteyi önceden incelemesi gerekmektedir. Böylece öğretmen öğrencilerin neleri öğrenmesi gerektiğini önceden belirleyerek amaçlara uygun bir sanal alan gezisi gerçekleştirebilmektedir. Her öğrenciye bir bilgisayarın düşmediği durumlarda, sınıf küçük gruplara ayrılarak ve her gruba bir bilgisayar düşecek biçimde düzenleme yapılmalıdır (Gültekin & Yaşar, 2015, s. 97). Ortaöğretim tarih dersi 9, 10 ve 11. sınıflar öğretim programında; tarih dersi öğretim programının işlevsel bir biçimde kullanılabilmesi için öğretmenlerin dikkat etmesi gereken hususlar verilmiştir. Buna göre; öğretmenler konuların öğretiminde yer temelli öğrenmeye dayalı etkinliklere de yer vermelidirler. Bu çerçevede, öğretmen denetiminde sanal müze ziyaretleri, çevre ve okul imkânları uygun ise tarihi mekân ve müze ziyaretleri yapılmalıdır. Öğretmenler ziyaretlerin; ilişkilendirilen kazanım ve açıklamaları

doğrultusunda planlanması, uygulanması ve sonuçlandırılması konusunda gerekli tedbirleri almalıdır (MEB, 2018, s. 18). Bu maddeye göre Kültür ve Turizm Bakanlığının internet sitesinde bulunan tarih öğretiminde kullanabileceğimiz sanal müzeler şunlardır: Ankara Kurtuluş Savaşı Müzesi, Ankara Cumhuriyet Müzesi, Ankara Anadolu Medeniyetler Müzesi, Ankara Etnografya Müzesi, Adana Arkeoloji Müzesi, Hatay Arkeoloji Müzesi, İzmir Efes Müzesi, Çanakkale Troya Müzesi, Samsun Gazi Müzesi, Şanlıurfa Göbeklitepe Örenyeri, Şanlıurfa Arkeoloji Müzesi, Antalya Müzesi, Çorum Boğazköy Müzesi, Çorum Müzesi, Gaziantep Arkeoloji Müzesi, Gaziantep Zeugma Mozaik Müzesi. Diğer internet sitelerinde bulunan tarih öğretiminde kullanabileceğimiz sanal müzeler şunlardır: Anıtkabir Sanal Müzesi, Anadolu Üniversitesi Türk Dünyası Bilim Kültür ve Sanat Merkezi Sanal Müzesi, İstanbul İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi Sanal Müzesi, Ayasofya Camii Sanal Müzesi, Panorama 1453 Tarih Sanal Müzesi, Topkapı Sarayı Sanal Müzesi, Dolmabahçe Sarayı Sanal Müzesi, Beylerbeyi Sarayı Sanal Müzesi, Yıldız Sarayı Sanal Müzesi, Aynalıkavak Kasrı Sanal Müzesi, Mevlana Sanal Müzesi, Divriği Ulu Camii Sanal Müzesi, Tacettin Dergâhı Sanal Müzesi, Amasya Sabuncuoğlu Şerefeddin Tıp ve Cerrahi Tarihi Sanal Müzesi, Çanakkale Şehitliği Sanal Müzesi, Sarıkamış Şehitliği Sanal Müzesi ve Uşak Arkeoloji Sanal Müzesi.

2.17. Eğitim Amaçlı Hazırlanmış Bir Sanal Müze Sayfasının Taşınması Gereken Özellikleri

- Müzenin kimlik bilgileri, iletişim bilgileri ve konumunu vermeli,
- Müzenin vizyonu, misyonu, koleksiyonu ve bu konudaki politikasına yer vermeli,
- Gerçek mekândaki renk, biçim ve oranlar korunmalı,
- Müze krokisine yer verilmeli. Bu kroki üzerinden salonlar ve katlar arası hızlı geçişe imkân tanınmalı,
- Müzede yer alan salonlar ve eserlerin orijinal görünümünde, 360° döndürülebilen fotoğraflarına yer verilmeli,
- Eserlerin üç boyutlu modelleme yöntemiyle görüntüleri çekilmeli ve böylece ziyaretçilere eseri tüm boyutlarıyla inceleme imkânı verilmeli,
- Eserlerin üretim ve kullanım aşamalarını, dönemsel özelliklerini gösteren animasyonlar veya kısa filmlere yer verilmeli, böylece eseri inceleyenin aynı zamanda bu filmi izleyerek tarihi olayı yaşamasına imkân sağlanmalı,

- Kullanılan görüntülerin çözünürlüğü yüksek olmalı, yakınlaştırma ve detaylı incelemeye imkân tanınmalı,
- Eserleri tanıtan yazılar, ilave resimler, videolar ve harici bağlantılara yer verilmeli, verilen bilgiler gerçek müzedeki bilgilerle birebir uyumlu olmalı,
- Sanal müze giriş sayfası, renk ve biçim açısından sade olmalı, sayfalar çok fazla yazıya boğulmamalı,
- Ulaşım butonlarına yer verilmeli,
- Sanal müzenin ana sayfasında, yaş, meslek gruplarına göre öğretim sayfaları oluşturulmalı, müzenin eğitici rolü ön plana çıkarılmalı,
- Çocuk sayfaları hazırlanmalı. Bu sayfalarda eğitsel oyunlara, bulmacalara, tarihsel döneme ait yaşam biçimlerine dair kısa sunumlar veya kurgusal animasyonlara yer verilmeli,
- Müzeyle ilgili akla gelebilecek soruların anında sorulabilmesi için interaktif soru bankası oluşturulmalı ve bilgiler sıklıkla güncellenmelidir (Turan, 2015, s. 196-197).

Bu alanda ülkemizde yaşadığımız en önemli sıkıntı gerçek anlamda eğitsel amaçlarla hazırlanan sanal müze sayısının az olmasıdır. Bazı müzeler koleksiyonlarını uzaktan erişimle ziyarete açma konusunda çekimser davranmaktadır. Bu müzeler web sitelerinde sanal müze veya sanal tur adı altında daha ziyade sahip oldukları koleksiyonlardan örnekler vererek tanıtım yapmakta böylece insanları müzeyi ziyaret etmeleri yönünde teşvik etmektedirler. Sanal müzelerin en önemli misyonu sayısal eşitsizlikleri ortadan kaldırmak ve sahip olunan koleksiyonları dar bir bölgeden ziyade ulusal ve global ölçekte daha geniş kitlelerin erişimine sunmaktır. Bu durum eğitsel çıkarları öncelemek maddi çıkarları ikinci plana itmek demektir (Turan, 2015, s. 199-200).

2.18. İlgili Araştırmalar

Ermiş (2010) İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin görsel sanatlar dersinde üç boyutlu sanal müze ziyareti etkinliğine ilişkin görüşleri adlı yüksek lisans tezinde, araştırmacı üç boyutlu sanal müze ziyareti etkinliğine dair ilköğretim ikinci kademe 6. sınıf öğrencilerinin görüşlerini belirlemek amacı ile yapılmıştır. Araştırmada betimsel analiz yönteminden yararlanılmıştır. Araştırmanın evrenini Ankara İl Merkezinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı özel ve devlet okullarındaki ilköğretim 2. kademe 6. sınıf öğrencileri

oluşturmaktadır. Örnekleme ise MEB'e bağlı çalışmakta olan bir özel okulun 2. kademe 6. sınıf öğrencilerinden seçilen toplam 23 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen görüşme formu, ön anket ve son anket kullanılmıştır. Uygulama araştırmacı tarafından sınıf ortamında gerçekleştirilmiştir. Anketlerde yöneltilen açık uçlu soruların cevapları kodlanarak dört grupta toplanmakta ve ortaya çıkan yüzdelik dilimler analiz edilmektedir. Tezin konusuna ilişkin uygulama alanı olarak, İnternet ortamında üç boyutlu sanal müze ziyareti imkânı sunan Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi seçilmektedir. Araştırmanın sonucunda; ilköğretim 2. kademe öğrencilerinin görüşlerine göre; üç boyutlu sanal müze ziyaretinin uygulanması durumunda görsel sanatlar eğitimine belirli bir katkı sağladığı tespit edilmiştir. Müzeler, üç boyutlu sanal müze ziyareti ile kendilerini sanal dünyada etkin hale getirmeleri durumunda, müzelerin eğitim işlevi daha geniş kitlelere ulaşacaktır. Üç boyutlu sanal müze ziyareti ile dünyanın herhangi bir yerindeki kullanıcı müzelerimizi interaktif olarak gezme fırsatı bulacaktır.

Ustaoglu (2012) İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersi Türk tarihinde yolculuk ünitesinde sanal müzelerin kullanımının öğrenci başarısına etkisi adlı yüksek lisans tezinde, araştırmacı ilköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersi Türk tarihinde yolculuk ünitesinde sanal müze gezileri kullanılarak yapılan öğretimin öğrenci başarısına etkisini incelemek amaçlanmaktadır. Araştırmada ön test-son test kontrol gruplu desen tercih edilmektedir. Araştırma 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Ankara ilinde bulunan ilköğretim okulundan seçilen birbirine eşdeğer seviyede olan deney (7-E / 27 öğrenci) ve kontrol (7-C / 26 öğrenci) grupları arasında yürütülmüştür. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen öğrencilerin Türk tarihinde yolculuk ünitesi hakkındaki bilgilerini ölçmek amacıyla 20 sorudan oluşan çoktan seçmeli başarı testi ön test ve son test olarak kullanılmıştır. Uygulama araştırmacı tarafından sınıf ortamında gerçekleştirilmiştir. Deney grubunda bulunan öğrencilerle, araştırmacı tarafından önceden tespit edilen ve incelenen Konya Mevlana Sanal Müzesi, İstanbul Deniz Sanal Müzesi, Topkapı Sarayı Sanal Müzesi, Ayasofya Sanal Müzesi, İstanbul Rahmi Koç Sanal Müzesi, Panorama 1453 Tarih Sanal Müzesi ve Ziraat Bankası Sanal Müzesine sınıf içi ortamda sanal geziler düzenlenmiştir. Kontrol grubundaki öğrencilerle de Türk tarihinde yolculuk ünitesinin ilgili dört kazanımı, deney grubu öğrencileriyle aynı zamanda işlenmeye başlanmış ve sürekli derslerde uygulanan, öğretmenin daima etkin olduğu düz anlatım ve soru cevap tekniklerinin kullanıldığı ve sanal müze gezilerine yer verilmeyen öğretim yöntemiyle dersler işlenmiştir. Veri toplama aracından elde edilen veriler; SPSS istatistik programında

yer alan bağımlı ve bağımsız gruplar için t-testi analizleri kullanılarak değerlendirilmiştir. Araştırmada elde edilen genel sonuca göre; deney grubu ile kontrol grubu öğrencilerinin başarı oranlarında anlamlı bir fark vardır. Sanal müze gezileri; 7. sınıf sosyal bilgiler dersi Türk tarihinde yolculuk ünitesi kapsamında deney grubu öğrencilerinin başarı artışında etkili olmuştur.

Yıldırım ve Tahiroğlu (2012) Sanal ortamda gerçekleştirilen müze gezilerinin ilköğretim öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarına etkisi adlı çalışmalarında, sanal ortamda gerçekleştirilen müze gezilerinin öğrencilerin ilköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarını nasıl etkilediğini belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda, ilköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde sanal müze gezileri ile destekli eğitim uygulanan deney grubu öğrencileri ile sanal müze gezileri uygulaması yapılmayan kontrol grubu öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır? Sorusuna cevap aranmıştır. Araştırmada ilköğretim sosyal bilgiler dersinde sanal müze gezilerinin öğrencilerinin derse yönelik tutumları üzerindeki etkisinin belirlenmesi amacıyla ön test-son test kontrol gruplu deneme modeli kullanılmıştır. Uygulama sürecinde deney grubuna, ilköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler dersi programında yer alan etkinliklerin yanı sıra sanal müze gezileri yaptırılmıştır. Kontrol grubuna ise sadece ilköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler dersi programında yer alan etkinlikler uygulanmıştır. Her iki gruba deneysel işlemden önce ön ölçüm; deneysel işlem sonunda son ölçüm yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2010-2011 öğretim yılının 1. döneminde Aksaray İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı bir ilköğretim okulunda öğrenim görmekte olan 5/B ve 5/C sınıfı öğrencileri oluşturmaktadır. Bu sınıflardan biri deney, diğeri de kontrol grubu olacak şekilde yansız atama yöntemiyle iki grup oluşturulmuştur. Grupların denklikleri sosyal bilgiler dersine yönelik tutum ölçeği ön ölçüm sonuçlarına göre belirlenmiştir. Çalışma 15'i deney, 17'si kontrol grubu olmak üzere toplam 32 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmada veri toplama aracı olarak sosyal bilgiler dersine yönelik tutum ölçeği kullanılmıştır. Ölçekte 13 olumlu, 13 olumsuz olmak üzere toplam 26 madde bulunmaktadır. Veriler SPSS programı kullanılarak analize tabi tutulmuş ve karşılaştırılmıştır. Deney ve kontrol gruplarının ön ölçüm ve son ölçüm tutum puanları elde edildikten sonra, gruplar arası karşılaştırmalarda ilişkisiz örnekler t- Testinden (Independent Samples T-Test) yararlanılmış ve anlamlılık düzeyi .05 olarak alınmıştır. Analiz sonuçlarına göre, sanal müze gezisi ile desteklenerek etkinlik yapılan deney grubu ile sadece 5. sınıf sosyal bilgiler ders öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan etkinliklerin

uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Elde edilen bulgular, sanal müze gezisi ile desteklenerek yapılan etkinliklerin öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin tutum puanlarını yükselttiğini göstermektedir. Bu durum, sanal müze gezisi ile desteklenerek yapılan etkinliklerin, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutum geliştirmelerinde normal müfredatta işlenen etkinliklere göre daha etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Peker (2014) Sosyal bilgiler dersinde sanal müze kullanımı ve sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutumları adlı yüksek lisans tezinde, araştırmacı sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutumlarının belirlenmesini amaçlamıştır. Sanal müze kullanımına yönelik tutum ölçeği araştırmacı tarafından geliştirilen toplam 21 maddeden oluşan 5’li likert tipi (kesinlikle katılıyorum, katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum, kesinlikle katılmıyorum) tutum ölçeği kullanmıştır. Ölçekten alınabilecek puanlar 21 ile 105 arasında değişmektedir. 43 madde olarak oluşturulan ölçeğin, ön deneme çalışması iki farklı üniversitede öğrenim gören toplam 312 sosyal bilgiler öğretmen adayı ile yürütülmüştür. Ölçeğin kapsam ve görünüş geçerliği uzman görüşü doğrultusunda sağlanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliği için ise faktör analizi yapılmıştır. Güvenirlik ve geçerlik için yapılan işlemler sonucunda faktör yükü değeri .30’dan düşük bulunan 22 maddenin ölçekten çıkarılmasına karar verilmiş ve ölçek 21 madde olarak asıl uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Çalışma grubunu 2012-2013 eğitim-öğretim yılında Aksaray Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalında okuyan 1. sınıf, 2. sınıf, 3. sınıf ve 4. sınıftan toplam 197 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Bu çalışmada araştırmacı, geleceğin öğretmenleri olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, sosyal bilgiler dersinde sanal müze kullanımına yönelik tutumlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek ise çalışmanın diğer amacıdır. Sonuç olarak bu çalışma ile öğretmen adayları sosyal bilgiler dersinde sanal müze kullanımını önemsedikleri, sanal müze gezilerini gerekli ve faydalı buldukları, sanal müzelerin arttırılması gerektiğini düşünmektedirler. Bu nedenle üniversitelerde sanal müzelerin önemine dikkat çekilerek, sanal müze uygulamalarına yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Müzelerin de bu konuya gereken önemi vererek; hem müzeye gitme imkânı olmayan bireylere müzeleri gezme imkânı sağlamaları, hem de yapılacak olan etkinliklerin, sergilerin duyurularını yaparak daha çok kişinin

müze gelmesini sağlamaları gerekmektedir, sanal müze kullanımının eğitim ve öğrenci üzerinde kalıcı ve olumlu etkisi olacağını düşündükleri saptanmıştır.

Turgut (2015) Sosyal bilgiler dersinde bir eğitim aracı olarak sanal müzelerden yararlanma adlı yüksek lisans tezinde, araştırmacı araştırmada sanal müze kullanımının hangi şartlarda uygulandığında daha verimli olduğu belirlenmeye çalışılmaktadır. Çalışmanın temel amacı sosyal bilgiler derslerinde, sanal müzelerin etkili bir eğitim aracı haline getirilmesidir. Bu nedenle yöntem olarak nitel araştırma desenlerinden eylem araştırması planlanmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan etkinlik programı çerçevesinde, sanal müzelerden yararlanılan dersler aktif öğrenme teknikleri kullanılarak yürütülmüştür. Program sırasında ve sonunda öğrencilerden etkinlikleri ve programı değerlendirmeleri istenmiştir. Araştırmanın uygulama aşaması 2014-2015 öğretim yılının 2. döneminde İzmir ili Aliaga ilçesinde bulunan ortaokul 8/B sınıfında öğrenim gören 10'u kız, 9'u erkek olmak üzere toplam 19 öğrenci ile sürdürülmüştür. Araştırmanın veri toplama sürecinde, yapılan dersler video kamera ile kayıt altına alınmıştır. Bunun yanı sıra etkinliklerden oluşan çalışma yapıtları ile etkinlik değerlendirme formları incelenmiştir. Araştırmanın en son kısmında ise, öğrenciler ile yarı yapılandırılmış görüşme tekniğine dayalı görüşmeler yapılmış ve bu görüşmeler araştırmacı tarafından yazıya aktarılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz yaklaşımı kullanılmıştır. Araştırma sonucunda ise, sanal müzelerden yararlanmak üzere hazırlanan etkinlik programının, kazanımların aktarılmasında başarılı olduğu; öğrencilerin, kroki çizme, şiir yazma, drama, hamurdan nesne oluşturma, hikâye yazma ile sanal müze hazırlama gibi etkinlikleri ve grup çalışmalarını beğendikleri, dersler sırasında kendilerini müzede gibi hissettikleri, uygulanan etkinliklerin derslere dinamizm getirdiği ve öğrencilerin kendi sanal müzelerini hazırlayabilecekleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin sanal müzelerden yararlanırken aktif öğrenme tekniklerini kullanmaları, öğrencilere kendi sanal müzelerini oluşturabilecekleri ödevler hazırlamaları ve sanal müzelerden yararlanılacak ders planlarının hazırlanarak sanal müzeler üzerinden paylaşılması gibi öneriler getirilmiştir.

Canlı (2016) İlkokul 4. sınıf görsel sanatlar dersinde sanal müze uygulamasına ilişkin öğretmen, öğrenci ve veli görüşmeleri adlı yüksek lisans tezinde nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışması deseninde yürütülmüştür. Bu araştırmanın temel amacı ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin, öğretmenlerinin ve velilerin sanal müze ile ilgili görüşlerini ortaya koymaktır. Araştırmanın çalışma grubunu Konya ili Sarayönü

ilçesinde derslerinde sanal müzeleri kullanan sınıf öğretmenleri, ilkokul 4/A sınıfı öğrencileri ve (evinde interneti olan) 4/A sınıfı öğrenci velileri oluşturmaktadır. Bu araştırmada sanal müze ile ilgili görüşleri tespit etmek amacıyla veri toplama araçları olarak öğretmen ve veliler için görüşme formu, öğrenciler için açık uçlu sorulardan oluşan ön-anket ve son-anket geliştirilmiştir. Bunun için öncelikle alan yazın taraması yapılarak görüşme formları ve açık-uçlu sorulardan oluşan anketler geliştirilmiş, bunlarla ilgili uzman görüşleri alınmış ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Daha sonra araştırmanın yapılabilmesi için Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğünden izin alınmış, araştırmanın yapılacağı okullarla görüşülmüş ve araştırmaya başlanmıştır. Araştırma 2014-2015 öğretim yılı 2. döneminde beş haftalık bir süreçte gerçekleştirilmiştir. Araştırma üç aşamadan oluşmuştur; ilk aşama öğretmenler üzerinde, ikinci aşama öğrenciler üzerinde, üçüncü aşama ise veliler üzerinde gerçekleştirilmiştir. İlk aşama bir hafta sürmüştür. Bu süreçte öncelikle Konya ili Sarayönü ilçesi'nde derslerinde sanal müzeleri kullanan sınıf öğretmenleri tespit edilmiştir. Bu ilçede derslerinde sanal müzeyi kullanan 10 sınıf öğretmeni ile sanal müze hakkında 6 açık-uçlu sorudan oluşan görüşme yapılmıştır. İkinci aşama üç hafta sürmüştür. Bu süreçte araştırmacı tarafından 4. sınıf görsel sanatlar dersi müze bilinci öğrenme alanının kazanımları ışığında hazırlanan ders planı ve açık-uçlu sorulardan oluşan ön anket ve son anket kullanılmıştır. Araştırmanın ikinci, üçüncü ve dördüncü haftasında ilkokul 4/A sınıfı öğrencilerine sanal müze ile ilgili 16 açık-uçlu sorudan oluşan ön anket uygulanmış, sonra gerekli hazırlıklar yapıldıktan sonra görsel sanatlar dersinde Hz. Mevlana Müzesi sanal müze uygulaması yapılmasından sonra değerlendirmeler yapılarak öğrencilere 11 açık-uçlu sorudan oluşan son anket uygulanmıştır. Üçüncü aşama ise bir hafta sürmüş ve bu süreçte evinde interneti olan 7 öğrenciye velileri ile sanal müze gezisi yapma ev ödevi verilmiş ve bu 7 veli ile sanal müze eğitimi hakkında 8 açık-uçlu sorudan oluşan görüşme yapılmıştır. Verilerin analizinde betimsel analiz tekniği kullanılmış olup, sorulara verilen cevaplardan örneklerle sık sık yer verilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda, sınıf öğretmenlerinin, ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin ve velilerin görüşlerine göre sanal müze ziyaretlerinin görsel sanatlar dersine olumlu anlamda katkı sağladığı tespit edilmiştir.

Çalışkan, Önal ve Yazıcı (2016) Öğretim etkinliklerinde sanal müzelerin kullanımına ilişkin sosyal bilgiler öğretmen adayları ne düşünüyor adlı çalışmalarında, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze ve sanal müze eğitimi hakkındaki yaklaşımlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma grubunu oluşturan öğretmen adaylarının belirlenmesinde amaçlı

örnekleme yöntemleri içinde yer alan ölçüt örnekleme yönteminden yararlanılmıştır. Araştırmaya Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Programı üçüncü yarıyılındaki sanat ve estetik ile yedinci yarıyılındaki özel öğretim yöntemleri-II dersi gibi müze eğitimiyle ilgili bilgileri içeren dersleri almış, 2012-2013 eğitim öğretim yılında dördüncü sınıf olarak öğrenimlerine devam eden 30 öğretmen adayı gönüllü olarak katılmıştır. Sanal müze eğitimlerine düzenli olarak devam etmeyen 6 öğrenci son test uygulamasına dahil edilmemiş olup 24 öğrenciyle çalışma tamamlanmıştır. Veri toplama araçları olarak araştırmacılar tarafından sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitimiyle ilgili durumlarını, müze eğitimi etkinlik örneklerini, sanal müze hakkındaki bilgilerini ve müze eğitiminde sanal müze kullanımına yönelik görüşlerini ortaya koyacak üç ayrı görüşme formu geliştirilmiştir. Hazırlanan görüşme formları öğretmen adaylarına ön test ve son test olarak uygulanmıştır. Çalışmada toplanan veriler nitel veri çözümleme yöntemlerinden içerik analizi ile araştırmacılar tarafından çözümlenmiştir. Çözümleme sonuçlarına göre araştırmaya katılan öğretmen adaylarının tamamı, müze eğitiminin öğrenmenin kalıcı olmasına katkı sağladığını belirtmişlerdir. Müze eğitiminde en önemli sorunun kalabalık sınıfları kontrolü olduğunu ifade eden öğretmen adayları, müze eğitimi esnasında özellikle gezi-gözlem ve drama yöntemlerinden yararlanmayı düşündüklerini dile getirmişlerdir. Uygulama öncesinde öğretme sürecinde sanal müzelerden yararlanmadan bahsetmeyen öğretmen adayları, uygulama sonrasında sanal müzelerden de yararlanılabileceklerini ifade etmişlerdir. Öğretmen adaylarına göre kullanımında herhangi bir özel bilgi ve beceri gerektirmeyen sanal müzeler, müze eğitimindeki sorunların çözümünde kullanılabilir. Çalışmaya katılan öğretmen adayları sanal müzelerin kullanılmasının en olumsuz yanı olarak, sosyal varlığın hissedilmemesi gerekçesini ileri sürmüşlerdir.

Yıldız (2016) Tarih öğretiminde sanal müzelerin kullanılmasının 10. sınıf öğrencilerinin tarih dersine yönelik tutumlarına ve akademik başarılarına etkisi adlı yüksek lisans tezinde, araştırmacı ortaöğretim 10. sınıf tarih dersinde Dünya gücü: Osmanlı Devleti (1453-1600) ünitesinin sınıf ortamında sanal müze gezileri kullanılmadan öğretmen anlatısına dayanan yöntemle işlenişyle, sanal müze gezileri kullanılarak işleniş arasında, öğrencilerin akademik başarılarını etkileme bakımından anlamlı bir fark olup olmadığını saptamak ve sanal müze gezileri kullanmanın öğrencilerin tarih dersine yönelik tutumlarına etkisini araştırmak amacıyla yapılmıştır. Araştırmada ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma deneysel bir çalışma olduğu için, örneklem seçimi yerine

Çalışma grupları alınmış ve uygulanan akademik başarı testi ile tarih dersine yönelik tutum leğinden elde edilen ön test sonuçlarına göre bu grupların eşitliği üzerinde durulmuştur. Araştırma sırasında Dünya gücü: Osmanlı Devleti (1453-1600) nitesi işlenmeden önce deney ve kontrol gruplarına akademik başarı testi ile tarih dersi tutum leği n test, olarak uygulanmış, deneysel işlemlerin sonunda son test olarak uygulanmıştır. Daha sonra Dünya gücü: Osmanlı Devleti (1453-1600) nitesi ile ilgili ders planı hazırlanmış, deney grubunda bu plana göre ders işlenmiştir. Kontrol grubunda ise aynı ünite sadece ğretmen anlatısı ve ders kitabı temel alınarak işlenmiştir. Araştırma 2015-2016 eğitim-ğretim yılı bahar döneminde, Ankara ili, Gölbaşı ilçesinde bulunan özel bir ortaöğretim okulunda 10. sınıfa devam etmekte olan öğrenciler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın deney ve kontrol gruplarını okulun 10/A ve 10/B sınıflarındaki öğrenciler oluşturmuştur. Her iki sınıfta bulunan ğrenci sayısı 20 kişidir. Hangi grupta sanal müze gezileri ile ğretim ya da yapılandırmacı ğretim yaklaşımına göre ğretim yapılması gerektiğine yansız atama yoluyla karar verilmiştir. Bu doğrultuda 10/A sınıfı (20) deney grubu, 10/B sınıfı (20) kontrol grubu olarak atanmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen tarih dersine yönelik tutum leği ve ilgili üniteye yönelik başarı testi kullanılmıştır. Uygulama bizzat araştırmacı tarafından sınıf ortamında gerçekleştirilmiştir. Tezin konusuna ilişkin uygulama alanı olarak, internet ortamında sanal müze ziyareti imkânı sunan Topkapı Sarayı Sanal Müzesi, Ayasofya Sanal Müzesi, İştanbul Rahmi Koç Sanal Müzesi ve Panorama 1453 Tarih Sanal Müzesi seçilmiştir. Veri toplama aracından elde edilen veriler; SPSS istatistik programında yer alan bağımlı ve bağımsız gruplar için t-testi analizleri kullanılarak değerlendirilmiştir. Araştırmada elde edilen genel sonuca göre; deney grubu ğrencilerinin tarih dersine yönelik tutumlarında ve üniteye ilişkin başarılarında anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. Sanal müze gezileri; deney grubu olarak belirlenen 10/A sınıfındaki öğrencilerin akademik başarılarının ve tarih dersine ilişkin tutumlarının artışında etkili olmuştur.

Aktaş (2017) Sosyal bilgiler ğretmenlerinin sanal müze kullanımına yönelik tutumları adlı yüksek lisans tezinde araştırmacı sosyal bilgiler ğretmenlerinin sanal müze kullanımına yönelik tutumlarının belirlendiği bu araştırma karma yöntemle gerçekleştirilmiştir. İştanbul'un farklı ilçelerinden toplam 126 öğretmene anket uygulanmıştır. Anket sorularını cevaplayanlar arasından seçilen 13 öğretmenle yüz yüze görüşme yapılmıştır. Sanal müze kullanımına yönelik tutum leği (Peker, 2014) tarafından geliştirilen toplam 21 maddeden oluşan 5'li likert tipi (kesinlikle katılıyorum, katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum,

kesinlikle katılmıyorum) bir ölçek kullanılmıştır. Bu araştırmanın amacı sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde sanal müze kullanımına yönelik tutumlarını belirlemektir. Bu amaç ve belirlenen problem durumuna bağlı kalınarak aşağıdaki alt problem belirlenmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sanal müze kullanımına yönelik tutum puanları cinsiyet, yaş, mesleki kıdem, eğitim düzeyi, medeni durum ve branş değişkenine göre farklılık göstermekte midir? Sosyal bilgiler dersinde öğretmenlerin sanal müzeden yararlanma ile ilgili görüşleri nelerdir? Yapılan araştırma sonucunda; katılımcıların sanal müze kullanımına yönelik toplam puan incelendiğinde madde başı ortalamasının 1,99 olduğu görülmüştür. Bu bağlamda, katılımcıların sanal müze kullanımına yönelik algılarının yüksek olduğu görülmektedir. Cinsiyet değişkeni göz önüne alındığında kadınların ortalamasının, erkeklerin ortalamasından düşük olduğu görülmektedir. Ancak yapılan t-testi sonucunda kadınlar ve erkekler arasından anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür. Ayrıca mesleki kıdem, yaş eğitim düzeyi değişkenlerinde de anlamlı farkın olmadığı görülmüştür.

Kaya ve Okumuş (2018) Sanal müzelerin tarih derslerinde kullanımının öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi adlı çalışmalarında, öğrenci görüşlerinden hareketle, sanal müzelerin tarih dersinde kullanımını değerlendirmek amaçlanmıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemiyle ve durum çalışması modeliyle yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu Ankara ili Şereflikoçhisar ilçesindeki lise 10. sınıfta öğrenimlerini sürdüren toplam 27 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin sanal müze uygulamasını değerlendirmeleri için Topkapı Sarayı konusu sanal müze kullanılarak işlenmiştir. Veriler uygulama öncesi ve uygulama sonrasında uygulanan sanal müze inceleme formu ile toplanarak ve içerik analizi ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun daha önce sanal müze deneyimi yaşamadıklarını, sanal müzeyi internet üzerinden yapılan müze gezisi şeklinde nitelendirdiklerini, yapılacak sanal müze uygulamasından bilgi edinmeyi ve yarar görmeyi beklediklerini ortaya koymuştur. Sanal müze uygulaması sonrasında; öğrenciler, sanal müzenin görsel yönüne vurgu yaparak uygulamayı hem faydalı hem de ilgi çekici bulmuşlardır. Öğrenciler uygulama ile yeni bilgiler edindiklerini, kalıcı, kolay ve anlaşılır öğrenmeler sağladıklarını, Topkapı Sarayı'nı gerçekten gezmiş gibi olduklarını dile getirmişlerdir. Sanal müze uygulaması sonrasında öğrencilerden bazıları, Topkapı Sarayı'nı gerçekten gezip görmek istediklerini belirtmişlerdir.

Doğanlı (2019) Sanal müze gezilerinin farklı lise türlerindeki 9. sınıf öğrencilerinin başarısına etkisi adlı yüksek lisans tezinde, araştırmacı ortaöğretim 9. sınıf tarih dersi Türkiye tarihi ünitesinde, ders ortamında sanal müze gezilerinin kullanılmadığı öğretmenin anlatımına dayanan ders ile sanal müze gezilerinin kullanılarak işlenen dersin öğrenci başarısını etkilemede anlamlı bir fark olup olmadığını bulmayı amaçlayan çalışmada deneysel yöntemlerden gerçek deneysel desen, desen olarak deneysel modeller içerisinde yer alan, ön test son test kontrol gruplu seçkisiz desen kullanılmıştır. Araştırma 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Kırıkkale ili, Keskin ilçesinde bulunan Anadolu Lisesi 9/A ve 9/B sınıfı öğrencileri ile Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde öğrenim gören 9/A ve 9/B şubelerindeki öğrenciler üzerinde uygulanmıştır. Öğrenci özellikleri açısından her iki grubun denk olduğu çalışmaya deney (25) ve kontrol (26) gruplarından toplam 51 öğrenci katılmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen 9. sınıf tarih dersi Türkiye tarihi ünitesi konularını kapsayan başarı testi ön test ve son test olarak kullanılmıştır. Uygulama araştırmacı tarafında sınıf ortamında gerçekleştirilmiştir. Tezin konusuna ilişkin uygulama alanı olarak, internet ortamında sanal müze ziyareti imkânı sunan Zazadin Hanı Sanal Müzesi, Sultan Hanı Sanal Müzesi, Horozlu Han Sanal Müzesi, Alâeddin Keykubat Camii Sanal Müzesi, Yunus Emre Türbe ve Camii Sanal Müzesi, Mevlana Sanal Müzesi ve Divriği Darüşşifa ve Camisi Sanal Müzesi seçilmiştir. Veri toplama aracından elde edilen veriler, SPSS22.0 paket programı kullanılarak istatistiksel analizleri yapılmıştır. Araştırmanın alt problemlerini test etmek için bağımsız (ilişkisiz) örneklemeler için t-testi (Independent Samples t-Test) ve bağımlı (ilişkili) örneklemeler için t-testi (Paired Samples t-Test), Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi, Ancova ve Bonferroni Testleri, Levene Testi ve Pearson Kolerasyon analizi uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen genel sonuca göre; Anadolu Lisesi ve Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi deney grubu ile kontrol grubu öğrencilerinin başarı oranlarında anlamlı bir fark vardır. Farklı lise türlerinde yapılan karşılaştırmada Anadolu Lisesi ve Mesleki ve Teknik Liselerinin ön test ve son test puanları arasındaki ilişki pozitif yönlü ama anlamlı olmadığı görülmüştür. Sanal müze gezileri; 9. sınıf tarih dersi Türkiye tarihi ünitesi kapsamında deney grubu öğrencilerinin başarı artışında etkili olmuştur. Tarih derslerinde çağdaş bir yaklaşımla, çağımızın gerektirdiği teknolojik imkânlardan bilişim sınıfları, etkileşimli tahta, Fatih projesi gibi Milli Eğitim Bakanlığının yaygınlaştırdığı teknolojik hamlelerinden yararlanarak sanal müze gezilerinin ders içeriğinde kullanmanın önemli olduğu sonucuna varılmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu çalışma tarih öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutumlarının nasıl olduğunu ortaya koymak için: Araştırmanın modeli, araştırmanın evreni ve örnekleme, veri toplama aracı ve veri analizi yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Tarih öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutumlarının ne düzeyde olduğunu ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Aynı zamanda tarih öğretmen adaylarının demografik özelliklerine göre sanal müze kullanımına yönelik tutumları arasındaki farklılıkları tespit etmek amaçlanmıştır. Belirlenen amaç bağlamında araştırma nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli niteliğindedir. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan, ona uygun bir biçimde gözleyip belirleyebilmektir (Karasar, 2009, s. 77).

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırma, kişisel bilgi formu ve tutum ölçeğinden oluşan veri toplama araçları 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler

Eğitimi Bölümü Tarih Eğitimi Anabilim Dalı'nda ve Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Tarih Eğitimi Anabilim Dalı'nda 1. sınıf, 2. sınıf, 3. sınıf ve 4. sınıfta öğrenim gören 137 öğretmen adayından oluşmaktadır. Araştırma kapsamında çalışma evreni belirlenerek 137 öğretmenin tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır. 4 öğretmen adayı çalışmaya katılmadığından dolayı 133 öğretmen adayı çalışma evreni olarak tanımlanmış ve örneklem seçimi yoluna gidilmemiştir. Araştırmaya katılan tarih öğretmen adaylarının demografik özelliklerine ilişkin ve müze ile ilgili sorulan sorulara verdikleri cevaplara ilişkin dağılımları Tablo 3.1'de verilmiştir.

Tablo 3.1

Tarih Öğretmen Adaylarının Demografik Özelliklerine ve Müze İle İlgili Sorulara Vermiş Oldukları Cevaplara Yönelik Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Kategoriler	F	%
Cinsiyet	Kadın	81	60,9
	Erkek	52	39,1
Öğrenim Gördüğü Sınıf Düzeyi	1. Sınıf	34	25,6
	2. Sınıf	32	24,1
	3. Sınıf	34	25,6
	4. Sınıf	33	24,8
Aylık Harçlık Miktarı	500 TL ve Altı	76	57,1
	501 TL ve Üstü	57	42,9
Kendinize Ait Bilgisayar Olma Durumu	Evet	103	77,4
	Hayır	30	22,6
Müze Ziyaret Sayı	3 ve Altı	44	33,1
	4-8	48	36,1
	9 ve Üstü	41	30,8
Eski Uygarlıklara Ait Yerleşim Yerlerini Ziyaret Etme	Evet	93	69,9
	Hayır	40	30,1
Sanal Müze Gezintisi Yapma Durumu	Evet	46	34,6
	Hayır	87	65,4
Sanal Müzenin Ne Olduğu Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumu	Evet	87	65,4
	Hayır	46	34,6
Toplam		133	100,0

Tablo 3.1 incelendiğinde tarih öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre dağılıma bakıldığında 81 (%60,9) kadın ve 52 (%39,1) erkektir. Tarih öğretmen adaylarının öğrenim gördüğü sınıf düzeyine göre dağılıma bakıldığında 34 (%25,6) 1. sınıf, 32 (%24,1) 2. sınıf, 34 (%25,6) 3. sınıf, 33 (%24,8) 4. sınıftır. Tarih öğretmen adaylarının aylık harçlık miktarına göre dağılıma bakıldığında 76 (%57,1) 500 TL ve altı ve 57 (%42,9) 501 TL ve üstüdür. Tarih öğretmen adaylarının kendinize ait bilgisayar olma durumuna göre

dağılıma bakıldığında 103 (%77,4) evet ve 30 (%22,6) hayırdır. Tarih öğretmen adaylarının müze ziyaret sayısına göre dağılıma bakıldığında 44 (%33,1) 3 ve altı, 48 (%36,1) 4-8 ve 41 (%30,8) 9 ve üstüdür. Tarih öğretmen adaylarının eski uygarlıklara ait yerleşim yerlerini ziyaret etmesine göre dağılıma bakıldığında 93 (%69,9) evet ve 40 (%30,1) hayırdır. Tarih öğretmen adaylarının sanal müze gezintisi yapma durumuna göre dağılıma bakıldığında 46 (%34,6) evet ve 87 (%65,4) hayırdır. Tarih öğretmen adaylarının sanal müzenin ne olduğu hakkında bilgi sahibi olma durumuna göre dağılıma bakıldığında 87 (%65,4) evet ve 46 (%34,6) hayırdır.

3.3. Veri Toplama Aracı

3.3.1. Öğretmen Adaylarının Sanal Müze Kullanımlarına Yönelik Tutum Ölçeği

Tarih öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutumlarının incelenmesi amacı ile Peker (2014) tarafından yüksek lisans tezi kapsamında 312 sosyal bilgiler öğretmen adayına uygulayarak geliştirmiş olduğu 21 maddelik ölçek kullanılmıştır. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik aşamasında 43 madde ile pilot uygulama yapılan ölçekte 22 madde faktör yük değeri 0,30'dan düşük olduğu için çıkarılmış ve 21 maddelik ölçeğin Açıklayıcı faktör analizi sonuçları raporlanmıştır. Ölçek faktör analizi sonucu üç faktörlü yapıda olduğu ve toplamda %58,27'lik bir varyans değerini açıkladığı görülmektedir. Birinci faktör 1 ile 10 arasındaki maddelerden oluştuğu “*Sanal müze kullanımının sosyal bilgiler dersine etkileri*” şeklinde adlandırıldığı; ikinci faktör 11 ile 17 arasındaki maddelerden oluştuğu “*Sanal müze kullanımının öğrenci üzerindeki etkileri*” adlandırıldığı ve üçüncü faktör 18 ile 21 arasındaki maddelerden oluştuğu “*Öğretmen adaylarının sanal müze kullanımı*” olarak adlandırıldığı görülmektedir. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik analizi 0,94 olarak hesaplanmış ve Spearman Brown iki yarı test korelasyonu 0,91 olarak hesaplanmıştır. Bu bulgular bağlamında geliştirilmiş olan ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu görülmektedir.

3.4. Verilerin Analizi

Tarih öğretmen adaylarına uygulanan sanal müze kullanımına yönelik tutum ölçeği ve kişisel bilgi formu ile toplanan veriler SPSS-24 paket programına işlenmiştir. Verilerin

dağılımı incelendiğinde uç değer gösteren veri olmadığı tespit edilmiştir. Ölçeğin alt boyutları ve genelinden elde edilen ortalama puanların çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1 ile +1 aralığında değiştiği görülmektedir. Tarih öğretmenlerinin demografik özelliklerine göre ölçeğin alt boyutlarından aldıkları ortalama arasındaki farklılığa bakmadan önce veri dağılımının parametrik veya nonparametrik olmadığına karar vermek için normallik ve Levene homojenlik testleri yapılmıştır. Normallik varsayımının sınanmasında kullanılan Kolmogorov-Smirnov Z testi parametrik olmayan bir yöntem olup örneklem dağılımı ile birim normal dağılımı karşılaştırır ve örneklem dağılımının normal olup olmadığı hakkında hipotez testine dayalı olarak bilgi verir (Baykul & Güzeller, 2014, s.491). Bu bağlamda normallik varsayımının sınanmasında Kolmogorov-Smirnov istatistiğine dayalı yorumları dikkate almanın dışında çarpıklık ve basıklık gibi verinin kendisini direkt olarak yansıtan istatistikleri dikkate almak gerekir. Tablo 3.2’de normallik varsayımının test edilmesi için incelenen çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1 ile +1 arasında değiştiği görülmektedir. Normallik varsayımının bir ölçüsü olarak çarpıklık ve basıklık katsayılarının -1 ile +1 aralığında olmasının kabul edilebileceği ifade edilmektedir (Morgan, Leech, Gloeckner & Barrett, 2004, s.50). Test varyanslarının homojenliği yani Levene homojenlik testine ait dağılım incelendiğinde Levene İstatistiği $p>.05$ ’e göre puan dağılımına ait test varyanslarının homojen dağıldığı yani homojenlik varsayımının sağlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeklere ait elde edilen puan dağılımının sürekli veri olduğu ve eşit aralıklı ölçek düzeyinde olduğu görülmektedir. İki örneklemin (grup) birbirinden bağımsız olması, bağımlı değişkenlerin aralık veya oran ölçek düzeyinde ölçülmüş olması, normallik ve homojenlik varsayımlarının sağlanması parametrik test varsayımlarını karşılamaktadır (Köklü, Büyüköztürk & Bököglü, 2007, s. 152-161).

Tablo 3.2

Tarih Öğretmen Adaylarının Ölçeğin Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Normalliğine İlişkin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

N=133	Çarpıklık	Basıklık
Sanal Müze Kullanımının Tarih Dersine Etkileri	-,246	-,857
Sanal Müze Kullanımının Öğrenci Üzerindeki Etkileri	-,239	-,407
Öğretmen Adaylarının Sanal Müze Kullanımı	-,386	-,290
Ölçeğin Geneli	-,319	-,557

Tarih öğretmen adaylarının cinsiyet, aylık harçlık miktarı, bilgisayar olma durumu, eski uygarlıklara ait yerleşim yerlerini ziyaret etme, sanal müze gezintisi yapma durumu ve

sanal müzenin ne olduğu hakkında bilgi sahibi olma durumlarına göre puanlar arasında anlamlı farklılık olup olmadığına Independent-Samples (Bağımsız Örneklemeler) T-Testi analizi ile bakılmıştır. Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre ve müze ziyaret sayılarına göre ölçeğin alt boyutları ve genelinden aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık olup olmadığına One-Way ANOVA (Tek Yönlü Varyans) analizi ile bakılmıştır. Tek yönlü varyans analizinde ikiden fazla grup olan değişkenler bağlamında manidar farklılık çıkması durumunda grupların karşılaştırılması için çoklu karşılaştırma (Post Hoc) testlerinden Tukey testi seçilmiştir (Can, 2014, s. 152). Tarih öğretmen adaylarının ölçeğin alt boyutlarından aldıkları puanların dağılımlarına ilişkin betimsel istatistiklere (ortalama, standart sapma, minimum değer ve maksimum değer) bakılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

4.1. Birinci Alt Problem: Tarih öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutumları ne düzeydedir?

Tablo 4.1

Öğretmen Adaylarının Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutumlarına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

	N	Minimum	Maximum	$\bar{X}$ (Ortalama)	S
Sanal Müze Kullanımının Tarih Dersine Etkileri (10 Madde)	133	31,00	50,00	41,29 (4,13)	5,07
Sanal Müze Kullanımının Öğrenci Üzerindeki Etkileri (7 Madde)	133	18,00	35,00	27,03 (3,86)	4,06
Öğretmen Adaylarının Sanal Müze Kullanımı (4 Madde)	133	10,00	20,00	16,71 (4,18)	2,57
Ölçeğin Geneli (21 Madde)	133	59,00	105,00	85,02 (4,05)	10,43

Aralıklar (5-1)/5=0,80 Kriter: 1,00-1,79=Çok Düşük; 1,80-2,59=Düşük; 2,60-3,39=Orta; 3,40-4,19=Yüksek; 4,20-5,00=Çok Yüksek

Tablo 4.1 incelendiğinde öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutumlarına ilişkin dağılımlarının ne düzeyde olduğuna bakılmıştır. “Sanal Müze Kullanımının Tarih Dersine Etkileri” alt faktöründe $\bar{X}=41,29$ (S=5,07) ortalamaya sahip olduğu ve bu ortalamanın madde sayısına bölümü sonucu denk geldiği aralığın 4,13 ile öğretmen adaylarının yüksek düzeyde tutuma sahip oldukları görülmektedir. “Sanal Müze Kullanımının Öğrenci Üzerindeki Etkileri” alt faktöründe $\bar{X}=27,03$ (S=4,06) ortalamaya sahip olduğu ve bu ortalamanın madde sayısına bölümü sonucu denk geldiği aralığın 3,86

ile öğretmen adaylarının yüksek düzeyde tutuma sahip oldukları görülmektedir. “Öğretmen Adaylarının Sanal Müze Kullanımı” alt faktöründe $\bar{X}=16,71$ (S=2,57) ortalamaya sahip olduğu ve bu ortalamanın madde sayısına bölümü sonucu denk geldiği aralığın 4,18 ile öğretmen adaylarının yüksek düzeyde tutuma sahip oldukları görülmektedir. Sanal müze kullanımına yönelik tutum ölçeğinin geneline ilişkin öğretmen adaylarının $\bar{X}=85,02$ (S=10,43) ortalamaya sahip olduğu ve bu ortalamanın madde sayısına bölümü sonucu denk geldiği aralığın 4,05 ile öğretmen adaylarının yüksek düzeyde tutuma sahip oldukları görülmektedir.

4.2. İkinci Alt Problem: Tarih öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre sanal müze kullanımına yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

Tablo 4.2

Öğretmen Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutumları Arasındaki Farklılığa İlişkin Independent-Samples (Bağımsız Örneklemeler) T-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	t	sd	p
Sanal Müze Kullanımının Tarih Dersine Etkileri	Kadın	81	41,93	4,61	1,84	131	,069
	Erkek	52	40,29	5,60			
Sanal Müze Kullanımının Öğrenci Üzerindeki Etkileri	Kadın	81	27,32	3,99	1,03	131	,305
	Erkek	52	26,58	4,18			
Öğretmen Adaylarının Sanal Müze Kullanımı	Kadın	81	17,00	2,36	1,65	131	,100
	Erkek	52	16,25	2,82			
Ölçeğin Geneli	Kadın	81	86,25	9,72	1,70	131	,091
	Erkek	52	83,12	11,28			

*p<,05

Tablo 4.2 incelendiğinde öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre sanal müze kullanımına yönelik tutumları arasında farklılık olup olmadığına bakılmıştır. “Sanal Müze Kullanımının Tarih Dersine Etkileri” alt faktöründe öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre tutumları arasında $t_{(131)}=1,84$, $p=,069>,05$ ’e göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. “Sanal Müze Kullanımının Öğrenci Üzerindeki Etkileri” alt faktöründe öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre tutumları arasında $t_{(131)}=1,03$, $p=,305>,05$ ’e göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. “Öğretmen Adaylarının Sanal Müze Kullanımı” alt faktöründe öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre tutumları arasında $t_{(131)}=1,65$, $p=,100>,05$ ’e göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Ölçeğin geneline ilişkin öğretmen adaylarının

cinsiyetlerine göre tutumları arasında $t_{(131)}=1,70$, $p=,091>,05$ 'e göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. İstatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmasa da kadın öğretmen adaylarının tutumları erkek öğretmen adaylarının tutumlarından daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.3. Üçüncü Alt Problem: Tarih öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre sanal müze kullanımına yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

Tablo 4.3

Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeylerine Göre Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutumları Arasındaki Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

	Sınıf Düzeyi	N	$\bar{X}$	S	F(3-129)	p	Post Hoc (Tukey)
Sanal Müze Kullanımının Tarih Dersine Etkileri	1. Sınıf	34	41,62	5,55	0,96	,414	
	2. Sınıf	32	42,38	5,58			
	3. Sınıf	34	40,68	4,75			
	4. Sınıf	33	40,52	4,29			
Sanal Müze Kullanımının Öğrenci Üzerindeki Etkileri	1. Sınıf	34	27,65	4,78	2,76	,045*	2>4
	2. Sınıf	32	28,22	4,74			
	3. Sınıf	34	26,71	2,91			
	4. Sınıf	33	25,58	3,15			
Öğretmen Adaylarının Sanal Müze Kullanımı	1. Sınıf	34	17,00	2,90	0,92	,432	
	2. Sınıf	32	17,16	2,83			
	3. Sınıf	34	16,35	2,42			
	4. Sınıf	33	16,33	2,03			
Ölçeğin Geneli	1. Sınıf	34	86,26	12,26	1,78	,155	
	2. Sınıf	32	87,75	11,78			
	3. Sınıf	34	83,74	8,44			
	4. Sınıf	33	82,42	8,26			

* $p<,05$

Tablo 4.3 incelendiğinde öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre sanal müze kullanımına yönelik tutumları arasında farklılık olup olmadığına bakılmıştır. “Sanal Müze Kullanımının Tarih Dersine Etkileri” alt faktöründe öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre tutumları arasında $F_{(3-129)}=0,96$, $p=,414>,05$ 'e göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. “Sanal Müze Kullanımının Öğrenci Üzerindeki Etkileri” alt faktöründe öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre tutumları arasında $F_{(3-129)}=2,76$, $p=,045<,05$ 'e göre anlamlı farklılık

olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, 2. Sınıf düzeyinde öğrenim gören öğretmen adaylarının sanal müze kullanımlarının etki düzeylerinin, 4. Sınıf düzeyinde öğrenim gören öğretmen adaylarının sanal müze kullanımlarının etki düzeylerinden daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. “Öğretmen Adaylarının Sanal Müze Kullanımı” alt faktöründe öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre tutumları arasında $F_{(3-129)}=0,92$, $p=,432>,05$ ’e göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Ölçeğin geneline ilişkin öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre tutumları arasında $F_{(3-129)}=1,78$, $p=,155>,05$ ’e göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir.

4.4. Dördüncü Alt Problem: Tarih öğretmen adaylarının aylık harçlık miktarlarına göre sanal müze kullanımına yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

Tablo 4.4

Öğretmen Adaylarının Aylık Harçlık Miktarlarına Göre Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutumları Arasındaki Farklılığa İlişkin Independent-Samples (Bağımsız Örneklemeler) T-Testi Sonuçları

	Harçlık Miktarı	N	$\bar{X}$	S	t	sd	p
Sanal Müze Kullanımının Tarih Dersine Etkileri	500 TL ve Altı	76	40,04	4,81	3,41	131	,001*
	501 TL ve Üstü	57	42,95	4,96			
Sanal Müze Kullanımının Öğrenci Üzerindeki Etkileri	500 TL ve Altı	76	26,37	4,22	2,20	131	,030*
	501 TL ve Üstü	57	27,91	3,70			
Öğretmen Adaylarının Sanal Müze Kullanımı	500 TL ve Altı	76	16,20	2,70	2,71	131	,008*
	501 TL ve Üstü	57	17,39	2,23			
Ölçeğin Geneli	500 TL ve Altı	76	82,61	10,50	3,19	131	,002*
	501 TL ve Üstü	57	88,25	9,50			

*p<,05

Tablo 4.4 incelendiğinde öğretmen adaylarının aylık harçlık miktarlarına göre sanal müze kullanımına yönelik tutumları arasında farklılık olup olmadığına bakılmıştır. “Sanal Müze Kullanımının Tarih Dersine Etkileri” alt faktöründe öğretmen adaylarının aylık harçlık miktarlarına göre tutumları arasında $t_{(131)}=3,41$, $p=,001<,05$ ’e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, 500 TL ve altında harçlık miktarına sahip olan öğretmen adaylarının tarih derslerine etki düzeylerinin ($\bar{X}=40,04$), 501 TL ve üstünde harçlık miktarına sahip olan öğretmen adaylarının tarih derslerine etki düzeylerinden ($\bar{X}=42,95$) daha düşük olmasından kaynaklanmaktadır. “Sanal Müze Kullanımının Öğrenci Üzerindeki Etkileri” alt faktöründe öğretmen adaylarının aylık harçlık miktarlarına göre

tutumları arasında $t_{(131)}=2,20$, $p=,030<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, 500 TL ve altında harçlık miktarına sahip olan öğretmen adaylarının sanal müze kullanımının etki düzeylerinin ($\bar{X}=26,37$), 501 TL ve üstünde harçlık miktarına sahip olan öğretmen adaylarının sanal müze kullanımının etki düzeylerinden ($\bar{X}=27,91$) daha düşük olmasından kaynaklanmaktadır. “Öğretmen Adaylarının Sanal Müze Kullanımı” alt faktöründe öğretmen adaylarının aylık harçlık miktarlarına göre tutumları arasında $t_{(131)}=2,71$, $p=,008<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, 500 TL ve altında harçlık miktarına sahip olan öğretmen adaylarının sanal müze kullanım düzeylerinin ($\bar{X}=16,20$), 501 TL ve üstünde harçlık miktarına sahip olan öğretmen adaylarının sanal müze kullanım düzeylerinden ($\bar{X}=17,39$) daha düşük olmasından kaynaklanmaktadır. Ölçeğin geneline ilişkin öğretmen adaylarının aylık harçlık miktarlarına göre tutumları arasında $t_{(131)}=3,19$, $p=,002<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, 500 TL ve altında harçlık miktarına sahip olan öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutumlarının ($\bar{X}=82,61$), 501 TL ve üstünde harçlık miktarına sahip olan öğretmen adaylarının kullanımına yönelik tutumlarından ($\bar{X}=88,25$) daha düşük olmasından kaynaklanmaktadır.

4.5. Beşinci Alt Problem: Tarih öğretmen adaylarının evinde bilgisayar olma durumlarına göre sanal müze kullanımına yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

Tablo 4.5

Öğretmen Adaylarının Evinde Bilgisayar Olma Durumlarına Göre Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutumları Arasındaki Farklılığa İlişkin Independent-Samples (Bağımsız Örneklemeler) T-Testi Sonuçları

Bilgisayar Olma Durumu		N	$\bar{X}$	S	t	sd	p
Sanal Müze Kullanımının Tarih Dersine Etkileri	Evet	103	41,64	5,25	1,51	131	,135
	Hayır	30	40,07	4,22			
Sanal Müze Kullanımının Öğrenci Üzerindeki Etkileri	Evet	103	27,20	4,24	0,91	131	,363
	Hayır	30	26,43	3,37			
Öğretmen Adaylarının Sanal Müze Kullanımı	Evet	103	16,86	2,64	1,31	131	,191
	Hayır	30	16,17	2,25			
Ölçeğin Geneli	Evet	103	85,71	11,01	1,41	131	,161
	Hayır	30	82,67	7,82			

* $p<,05$

Tablo 4.5 incelendiğinde öğretmen adaylarının evinde bilgisayar olma durumlarına göre sanal müze kullanımına yönelik tutumları arasında farklılık olup olmadığına bakılmıştır. “Sanal Müze Kullanımının Tarih Dersine Etkileri” alt faktöründe öğretmen adaylarının evinde bilgisayar olma durumlarına göre tutumları arasında $t_{(131)}=1,51$, $p=,135>,05$ ’e göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. “Sanal Müze Kullanımının Öğrenci Üzerindeki Etkileri” alt faktöründe öğretmen adaylarının evinde bilgisayar olma durumlarına göre tutumları arasında $t_{(131)}=0,91$, $p=,363>,05$ ’e göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. “Öğretmen Adaylarının Sanal Müze Kullanımı” alt faktöründe öğretmen adaylarının evinde bilgisayar olma durumlarına göre tutumları arasında $t_{(131)}=1,31$, $p=,191>,05$ ’e göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Ölçeğin geneline ilişkin öğretmen adaylarının evinde bilgisayar olma durumlarına göre tutumları arasında $t_{(131)}=1,41$, $p=,161>,05$ ’e göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. İstatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmasa da evinde bilgisayarı olan öğretmen adaylarının tutumları, evinde bilgisayar olmayan öğretmen adaylarının tutumlarından daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.6. Altıncı Alt Problem: Tarih öğretmen adaylarının müze ziyaret sayılarına göre sanal müze kullanımına yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

Tablo 4.6

Öğretmen Adaylarının Müze Ziyaret Sayılarına Göre Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutumları Arasındaki Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

	Müze Ziyaret Sayısı	N	$\bar{X}$	S	F(2-130)	p	Post Hoc (Tukey)
Sanal Müze Kullanımının Tarih Dersine Etkileri	3 ve Altı	44	39,16	5,50	7,35	,001*	3>1, 3>2
	4-8	48	41,67	4,60			
	9 ve Üstü	41	43,12	4,33			
Sanal Müze Kullanımının Öğrenci Üzerindeki Etkileri	3 ve Altı	44	26,16	4,06	1,52	,222	
	4-8	48	27,44	4,36			
	9 ve Üstü	41	27,49	3,63			
Öğretmen Adaylarının Sanal Müze Kullanımı	3 ve Altı	44	15,70	2,66	5,80	,004*	3>1, 3>2
	4-8	48	16,98	2,61			
	9 ve Üstü	41	17,46	2,09			
Ölçeğin Geneli	3 ve Altı	44	81,02	11,17	5,60	,005*	3>1, 3>2
	4-8	48	86,08	10,18			
	9 ve Üstü	41	88,07	8,64			

* $p<,05$ Kategoriler: 3 ve Altı=1; 4-8=2; 9 ve Üstü=3

Tablo 4.6 incelendiğinde öğretmen adaylarının müze ziyaret sayılarına göre sanal müze kullanımına yönelik tutumları arasında farklılık olup olmadığına bakılmıştır. “Sanal Müze Kullanımının Tarih Dersine Etkileri” alt faktöründe öğretmen adaylarının müze kullanım sayılarına göre tutumları arasında $F_{(2-130)}=7,35$, $p=,001<,05$ ’e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, 9 ve daha fazla müze ziyaretinde bulunan öğretmen adaylarının tutumlarının daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. “Sanal Müze Kullanımının Öğrenci Üzerindeki Etkileri” alt faktöründe öğretmen adaylarının müze kullanım sayılarına göre tutumları arasında $F_{(2-130)}=1,52$, $p=,222>,05$ ’e göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. “Öğretmen Adaylarının Sanal Müze Kullanımı” alt faktöründe öğretmen adaylarının müze kullanım sayılarına göre tutumları arasında $F_{(2-130)}=5,80$, $p=,004<,05$ ’e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, 9 ve daha fazla müze ziyaretinde bulunan öğretmen adaylarının tutumlarının daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Ölçeğin geneline ilişkin öğretmen adaylarının müze kullanım sayılarına göre tutumları arasında $F_{(2-130)}=5,60$, $p=,005<,05$ ’e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, 9 ve daha fazla müze ziyaretinde bulunan öğretmen adaylarının tutumlarının daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Öğretmen adaylarının müze ziyaretleri arttıkça sanal müze kullanımına yönelik tutum düzeylerinin de anlamlı farklılık yaratacak düzeyde arttığı görülmektedir.

4.7. Yedinci Alt Problem: Tarih öğretmen adaylarının eski uygarlıklara ait yerleşim yerlerini ziyaret etme durumlarına göre sanal müze kullanımına yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

Tablo 4.7

Öğretmen Adaylarının Eski Uygarlıklara Ait Yerleşim Yerlerini Ziyaret Etme Durumlarına Göre Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutumları Arasındaki Farklılığa İlişkin Independent-Samples (Bağımsız Örneklemeler) T-Testi Sonuçları

	Ziyaret Etme	N	$\bar{X}$	S	t	sd	p
Sanal Müze Kullanımının Tarih Dersine Etkileri	Evet	93	41,72	4,96	1,52	131	,132
	Hayır	40	40,28	5,22			
Sanal Müze Kullanımının Öğrenci Üzerindeki Etkileri	Evet	93	27,34	3,94	1,36	131	,175
	Hayır	40	26,30	4,30			
Öğretmen Adaylarının Sanal Müze Kullanımı	Evet	93	16,99	2,45	1,95	131	,053
	Hayır	40	16,05	2,75			
Ölçeğin Geneli	Evet	93	86,05	10,08	1,75	131	,082
	Hayır	40	82,63	10,97			

*p<,05

Tablo 4.7 incelendiğinde öğretmen adaylarının eski uygarlıklara ait yerleşim yerlerini ziyaret etme durumlarına göre sanal müze kullanımına yönelik tutumları arasında farklılık olup olmadığına bakılmıştır. “Sanal Müze Kullanımının Tarih Dersine Etkileri” alt faktöründe öğretmen adaylarının eski uygarlıklara ait yerleşim yerlerini ziyaret etme durumlarına göre tutumları arasında $t_{(131)}=1,52$, $p=,132>,05$ ’e göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. “Sanal Müze Kullanımının Öğrenci Üzerindeki Etkileri” alt faktöründe öğretmen adaylarının eski uygarlıklara ait yerleşim yerlerini ziyaret etme durumlarına göre tutumları arasında $t_{(131)}=1,36$, $p=,175>,05$ ’e göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. “Öğretmen Adaylarının Sanal Müze Kullanımı” alt faktöründe öğretmen adaylarının eski uygarlıklara ait yerleşim yerlerini ziyaret etme durumlarına göre tutumları arasında $t_{(131)}=1,95$, $p=,053>,05$ ’e göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Ölçeğin geneline ilişkin öğretmen adaylarının eski uygarlıklara ait yerleşim yerlerini ziyaret etme durumlarına göre tutumları arasında $t_{(131)}=1,75$, $p=,082>,05$ ’e göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. İstatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmasa da eski uygarlıklara ait yerleşim yerlerini ziyaret eden öğretmen adaylarının tutumları, yerleşim yerlerini ziyaret etmeyen öğretmen adaylarının tutumlarından daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.8. Sekizinci Alt Problem: Tarih öğretmen adaylarının sanal müze gezintisi yapma durumlarına göre sanal müze kullanımına yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

Tablo 4.8

Öğretmen Adaylarının Sanal Müze Gezintisi Yapma Durumlarına Göre Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutumları Arasındaki Farklılığa İlişkin Independent- Samples (Bağımsız Örneklemeler) T-Testi Sonuçları

	Sanal Müze Gezintisi Yapma	N	$\bar{X}$	S	t	sd	p
Sanal Müze Kullanımının Tarih Dersine Etkileri	Evet	46	43,33	4,44	3,52	131	,001*
	Hayır	87	40,21	5,07			
Sanal Müze Kullanımının Öğrenci Üzerindeki Etkileri	Evet	46	27,48	3,53	0,92	131	,357
	Hayır	87	26,79	4,32			
Öğretmen Adaylarının Sanal Müze Kullanımı	Evet	46	17,87	2,05	4,01	131	,000*
	Hayır	87	16,09	2,61			
Ölçeğin Geneli	Evet	46	88,67	8,67	3,03	131	,003*
	Hayır	87	83,09	10,80			

*p<,05

Tablo 4.8 incelendiğinde öğretmen adaylarının sanal müze gezintisi yapma durumlarına göre sanal müze kullanımına yönelik tutumları arasında farklılık olup olmadığına bakılmıştır. “Sanal Müze Kullanımının Tarih Dersine Etkileri” alt faktöründe öğretmen adaylarının sanal müze gezintisi yapma durumlarına göre tutumları arasında $t_{(131)}=3,52$, $p=,001<,05$ ’e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, sanal müze gezintisi yapan öğretmen adaylarının tarih derslerine etki düzeylerinin ($\bar{X}=43,33$), sanal müze gezintisi yapmayan öğretmen adaylarının tarih derslerine etki düzeylerinden ($\bar{X}=40,21$) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. “Sanal Müze Kullanımının Öğrenci Üzerindeki Etkileri” alt faktöründe öğretmen adaylarının sanal müze gezintisi yapma durumlarına göre tutumları arasında $t_{(131)}=0,92$, $p=,357>,05$ ’e göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. “Öğretmen Adaylarının Sanal Müze Kullanımı” alt faktöründe öğretmen adaylarının sanal müze gezintisi yapma durumlarına göre tutumları arasında $t_{(131)}=4,01$, $p=,000<,05$ ’e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, sanal müze gezintisi yapan öğretmen adaylarının sanal müze kullanım düzeylerinin ($\bar{X}=17,87$), sanal müze gezintisi yapmayan öğretmen adaylarının sanal müze kullanım düzeylerinden ($\bar{X}=16,09$) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Ölçeğin geneline

ilişkin öğretmen adaylarının sanal müze gezintisi yapma durumlarına göre tutumları arasında $t_{(131)}=3,03$, $p=,003<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, sanal müze gezintisi yapan öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutumlarının ($\bar{X}=88,67$), sanal müze gezintisi yapmayan öğretmen adaylarının kullanımına yönelik tutumlarından ($\bar{X}=83,09$) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

4.9. Dokuzuncu Alt Problem: Tarih öğretmen adaylarının sanal müzenin ne olduğu hakkında bilgi sahibi olma durumlarına göre sanal müze kullanımına yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

Tablo 4.9

Öğretmen Adaylarının Sanal Müzenin Ne olduğu Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumlarına Göre Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutumları Arasındaki Farklılığa İlişkin Independent-Samples (Bağımsız Örneklemeler) T-Testi Sonuçları

	Bilgi Sahibi Olma	N	$\bar{X}$	S	t	sd	p
Sanal Müze Kullanımının Tarih Dersine Etkileri	Evet	87	41,92	4,87	2,01	131	,047*
	Hayır	46	40,09	5,27			
Sanal Müze Kullanımının Öğrenci Üzerindeki Etkileri	Evet	87	27,00	3,77	0,12	131	,907
	Hayır	46	27,09	4,62			
Öğretmen Adaylarının Sanal Müze Kullanımı	Evet	87	17,09	2,41	2,42	131	,017*
	Hayır	46	15,98	2,72			
Ölçeğin Geneli	Evet	87	86,01	9,83	1,51	131	,133
	Hayır	46	83,15	11,35			

* $p<,05$

Tablo 4.9 incelendiğinde öğretmen adaylarının sanal müzenin ne olduğu hakkında bilgi sahibi olma durumlarına göre sanal müze kullanımına yönelik tutumları arasında farklılık olup olmadığına bakılmıştır. “Sanal Müze Kullanımının Tarih Dersine Etkileri” alt faktöründe öğretmen adaylarının sanal müzenin ne olduğu hakkında bilgi sahibi olma durumlarına göre tutumları arasında $t_{(131)}=2,01$, $p=,047<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, sanal müzenin ne olduğu hakkında bilgi sahibi olan öğretmen adaylarının tarih derslerine etki düzeylerinin ($\bar{X}=41,92$), sanal müzenin ne olduğu hakkında bilgi sahibi olmayan öğretmen adaylarının tarih derslerine etki düzeylerinden ($\bar{X}=40,09$) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. “Sanal Müze Kullanımının Öğrenci Üzerindeki Etkileri” alt faktöründe öğretmen adaylarının sanal

müzenin ne olduğu hakkında bilgi sahibi olma durumlarına göre tutumları arasında $t_{(131)}=0,12$, $p=,907>,05$ 'e göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. “Öğretmen Adaylarının Sanal Müze Kullanımı” alt faktöründe öğretmen adaylarının sanal müzenin ne olduğu hakkında bilgi sahibi olma durumlarına göre tutumları arasında $t_{(131)}=2,42$, $p=,017<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, sanal müzenin ne olduğu hakkında bilgi sahibi olan öğretmen adaylarının sanal müze kullanım düzeylerinin ($\bar{X}=17,09$), sanal müzenin ne olduğu hakkında bilgi sahibi olmayan öğretmen adaylarının sanal müze kullanım düzeylerinden ($\bar{X}=15,98$) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Ölçeğin geneline ilişkin öğretmen adaylarının sanal müzenin ne olduğu hakkında bilgi sahibi olma durumlarına göre tutumları arasında $t_{(131)}=1,51$, $p=,133>,05$ 'e göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE TARTIŞMA

Tarih öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutumlarının ne düzeyde olduğunu ortaya çıkarmak ve tarih öğretmen adaylarının demografik özelliklerine göre sanal müze kullanımına yönelik tutumları arasındaki farklılıkları tespit etmek amacıyla yapılan çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutumlarına ilişkin dağılımlarının ne düzeyde olduğuna bakılmıştır. Sanal müze kullanımının tarih dersine etkileri, sanal müze kullanımının öğrenci üzerindeki etkileri ve öğretmen adaylarının sanal müze kullanımı alt faktörlerinde öğretmen adaylarının yüksek düzeyde olumlu tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Sanal müze kullanımına yönelik tutum ölçeğinin geneline bakıldığında öğretmen adaylarının yüksek düzeyde olumlu tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre tarih öğretmen adaylarının göreve başladıklarında derslerinde sanal müzeleri aktif olarak kullanabileceği ve öğrencilerine sanal müze gezintileri yaptırabilecekleri şeklinde yorumlanabilmektedir. Peker (2014) tarafından yapılan çalışmada sanal müze kullanımına yönelik tutum ölçeğine ait genel ortalama yapılan analizlerde yüksek düzeyde olduğunu tespit etmiştir. Buna göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sanal müze kullanımını önemsedikleri, sanal müze kullanımının eğitim ve öğrenci üzerinde kalıcı ve olumlu etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aktaş (2017) tarafından yapılan çalışmada katılımcıların sanal müze kullanımına yönelik toplam puanı incelendiğinde madde başı ortalamasının 1.99 olduğu tespit etmiştir. Bu bağlamda, katılımcıların sanal müze kullanımına yönelik algılarının yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Doğanlı (2019) tarafından yapılan çalışmada sanal müze gezilerinin ders

içeriğinde kullanılması iki farklı lise türü arasında anlamlı bir başarı farkı oluşmasına neden olmuştur. Bu fark neticesinde tarih derslerinde sanal müze gezilerinin ders içeriğinde kullanmanın önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışkan, Önal ve Yazıcı (2016) tarafından yapılan çalışmada öğretmen adaylarının sanal müzelerin müze eğitiminde sosyal bilgiler dersi kapsamında kullanılabileceği sonucuna ulaşmışlardır. Yıldırım ve Tahiroğlu (2012) tarafından yapılan çalışmada sanal müze gezisi ile desteklenerek yapılan etkinliklerin öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin tutum puanlarını yükseltmiştir. Bu durum, sanal müze gezisi ile desteklenerek yapılan etkinliklerin, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik olumlu tutum geliştirmelerinde normal müfredatta işlenen etkinliklere göre daha etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Karataş, Yılmaz, Kapanoğlu ve Meriçelli (2016) tarafından yapılan çalışmada uygulama öncesinde sanal müzeleri dersleriyle ilişkilendiremeyen ve gereksiz gören öğretmenlerin düşüncelerinin uygulama sonrasında sanal müzelerin dersleri daha anlaşılır ve kalıcı hale getirebileceği şeklinde olumlu yönde değiştiği sonucuna ulaşmışlardır. Kaya ve Okumuş (2018) tarafından yapılan çalışmada Topkapı Sarayı sanal müze uygulaması sonrasında; öğrenciler, sanal müzenin görsel yönüne vurgu yaparak uygulamayı hem faydalı hem de ilgi çekici bulmuşlardır. Öğrenciler uygulama ile yeni bilgiler edindiklerini, kalıcı, kolay ve anlaşılır öğrenmeler sağladıklarını, Topkapı Sarayı'nı gerçekten gezmiş gibi olduklarını dile getirdikleri sonucuna ulaşmışlardır. Kamçı (2015) tarafından yapılan çalışmada öğretmen adaylarının göreve başladığında sosyal bilgiler dersinde öğrencilere sanal müze gezintisi yaptırabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Altınbay (2019) tarafından yapılan çalışmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin tamamının sanal tura yönelik bakış açılarının olumlu olduğu, derslerinde kullandıkları ve daha çok yararlanmaya yönelik eğilimleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Canlı (2016) tarafından yapılan çalışmada öğretmenler; sanal müzelerin öğrencilerin ilgisini çektiği, müzelere gidemeyen kırsaldaki öğrenciler için önemli bir avantaj olduğu, öğrencilerin hiç gidemeyecekleri müzelere ulaşma imkânı sağladığı, her an gezinin yapılabilirdiği, yol, para, izin gibi maddi manevi külfetlerinin olmadığı, gerçek mekâna sahip müzelere gitme isteği uyandırdığı, gezip görülmesi gereken müzelerle ilgili farkındalık sağladığı, öğrencilerin genel kültürlerine katkı sağladığı için sanal müzelerin faydalı olduğunu düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Demirel (2020) tarafından yapılan çalışmada öğretmen adaylarının sanal müzeleri kullanarak dersleri etkili ve verimli bir şekilde işleyebilecekleri sonucuna ulaşılmıştır. Ertürk (2019) tarafından yapılan çalışmada daha az maliyetle müze eğitimi yapmak isteyen öğretmenler müze

gezilerine alternatif bir yöntem olarak sanal müze kullanımına vurgu yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Aladağ, Akkaya ve Şensöz (2014) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin sanal müzeleri önemli bir ders materyali olarak gördükleri sonucuna ulaşmışlardır. Ustaoglu (2012) tarafından yapılan çalışmada sanal müze gezileri kullanılarak yapılan öğretime göre derslerin işlendiği deney grubu öğrencileri ile sanal müze gezileri kullanılmadan öğretmen anlatısına dayalı öğretime göre derslerin işlendiği kontrol grubu öğrencilerinin başarı seviyeleri, deneysel işlem sonrası yapılan son test sonuçları karşılaştırıldığında deney grubu lehine sonuç alınarak sosyal bilgiler derslerinde sanal müze gezileri düzenlemenin önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yıldız (2016) tarafından yapılan çalışmada sanal müze gezileri kullanılarak yapılan öğretime göre derslerin işlendiği deney grubu öğrencileri ile sanal müze gezileri kullanılmadan öğretmen anlatısına dayalı öğretime göre derslerin işlendiği kontrol grubu öğrencilerinin başarı ve tarih dersine yönelik tutum seviyeleri, deneysel işlem sonrası yapılan son test sonuçları karşılaştırıldığında deney grubu lehine sonuç alınarak tarih derslerinde sanal müze gezileri düzenlemenin önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sungur ve Bülbül (2019) tarafından yapılan çalışmada öğretmen adaylarının sanal müze uygulamalarını yararlı bulmaları, lisans öğrenimlerinde deneyim kazanmaları durumunda meslek hayatlarında kullanabileceklerine dair görüş bildirmeleri, ilkokulda sanal müze uygulamalarının yapılabileceği tespit edilerek ilkokul ders programlarının eğitim öğretim süresinde yetiştirilmesine bağlı olarak programda var olan gerçek müze gezilerinin pek çoğunun gerçekleştirilememesi, gezi izinleri ile ilgili yaşanan sıkıntılar, öğrencilerinin maddi imkânlarının yetersizliği sanal müze gezilerini gerekli kıldığı sonucuna ulaşmışlardır. Ulu (2019) tarafından yapılan çalışmada gerekli donanımına sahip ve istekli öğretmenlerin müzeye fiziki olarak gidilmesi konusunda zorluk yaşamalarında sanal müzeleri imkan ve çabalar dahilinde kullanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Turgut (2015) tarafından yapılan çalışmada sanal müzelerden yararlanmak üzere hazırlanan etkinlik programının kazanımların aktarılmasında başarılı olduğu; öğrencilerin sanal müze hazırlama etkinliğini beğendikleri, dersler sırasında kendilerini müzede gibi hissettikleri ve öğrencilerin kendi sanal müzelerini hazırlayabilecekleri sonucuna ulaşılmıştır. Özel (2013) tarafından yapılan çalışmada öğretim teknolojileriyle ilgili olarak hizmet içi eğitim kursuna katılan öğretmenler hiç katılmayan öğretmenlere göre tarih konularının öğretiminde sanal gezileri daha fazla kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. Yılmaz ve Egüz (2015) tarafından yapılan çalışmada tarih dersindeki konulara ilişkin sanal müze ziyaretlerinin yaptırılmasının fayda

sağlayacağı sonucuna ulaşmışlardır. Yılmaz (2011) tarafından yapılan çalışmada araştırmaya katılan tarih öğretmenleri eski Türk tarihi ile ilgili konuların işlenişinde sanal müzelere ihtiyaç duyduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sanal müze kullanımına yönelik yapılan çalışmalar incelendiğinde çalışmaya katılanların sanal müze kullanımına yönelik tutumlarının olumlu düzeyde olması yaptığımız çalışmayı destekler niteliktedir.

Öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre sanal müze kullanımına yönelik tutumlarına bakılmıştır. Sanal müze kullanımının tarih dersine etkileri, sanal müze kullanımının öğrenci üzerindeki etkileri ve öğretmen adaylarının sanal müze kullanımı alt faktörlerinde öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre tutumları arasında anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin geneline ilişkin öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre tutumları arasında anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. İstatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmasa da kadın öğretmen adaylarının tutumları erkek öğretmen adaylarının tutumlarından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre kadın öğretmen adayları erkek öğretmen adaylarına göre sanal müzelerle daha fazla ilgilendiği şeklinde yorumlanabilir. Peker (2014) tarafından yapılan çalışmada cinsiyete göre yapılan değerlendirmede, kız öğrencilerin tutum puanları erkek öğrencilerin tutum puanlarından yüksek bulunmuştur. Kız ve erkek öğrenciler arasında tutum puanlarına ilişkin, kız öğrencilerin lehine tespit edilen puan farkı Mann Whitney U testi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır sonucuna ulaşılmıştır. Bingöl (2008) tarafından yapılan çalışmada kız öğrencilerin sanal müzelerde kullanılan fotoğrafta sanal gerçeklik kavramına ilişkin algılamaları ile erkek öğrencilerin sanal müzelerde kullanılan fotoğrafta sanal gerçeklik kavramına ilişkin algılamaları arasında anlamlı bir fark bulunamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Aktaş (2017) tarafından yapılan çalışmada cinsiyet değişkeni göz önün alındığında kadınların ortalamasının, erkeklerin ortalamasından düşük olduğu tespit edilmiştir. Yapılan t-testi sonucunda kadınlar ve erkekler arasında anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyetlerine göre sanal müze kullanımına yönelik yapılan çalışmalar incelendiğinde çalışmaya katılan öğretmen adaylarının cinsiyetler arasında istatistiksel olarak tutumlarında anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılması yaptığımız çalışmayı destekler niteliktedir.

Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre sanal müze kullanımına yönelik tutumlarına bakılmıştır. Sanal müze kullanımının tarih dersine etkileri ve öğretmen adaylarının sanal müze kullanımı alt faktörlerinde öğretmen adaylarının öğrenim

gördükleri sınıf düzeylerine göre tutumları arasında anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Sanal müze kullanımının öğrenci üzerindeki etkileri alt faktöründe öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre tutumları arasında anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin geneline ilişkin öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre tutumları arasında anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Sanal müze kullanımının öğrenci üzerindeki etkileri alt faktöründe öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri 2. sınıf düzeyinin 4. sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bölüm ders programı incelendiğinde ortaya çıkan farklılığın araştırmaya katılan öğretmen adaylarının 2. sınıfta müze eğitimi aldığı şeklinde yorumlanabilir. Yapmış olduğumuz çalışmada 3. sınıfta ve 4. sınıfta kademeli olarak tutumlarında azalma görülmüştür. Bu sonuca göre yapılan diğer yorum ise; Erem (2019) tarafından yapılan çalışmada kamu personeli seçme sınavı gerçeği çeşitli fakültelerden mezun olacak dördüncü sınıf öğrencileri için önemli bir kaygı kaynağı olarak görülmektedir. Aynı durum öğretmen adayları içinde geçerlidir. Dördüncü sınıf süreci öğretmen adayları özelinde staj, mezuniyet ve sınav üçgeninde geçtiği tespit edilerek tutumlarının azalmasında diğer bir neden olarak yorumlanabilir. Konu ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde aynı sonuca ulaşılması yaptığımız çalışmayı destekler niteliktedir.

Öğretmen adaylarının aylık harçlık miktarlarına göre sanal müze kullanımına yönelik tutumlarına bakılmıştır. Sanal müze kullanımının tarih dersine etkileri, sanal müze kullanımının öğrenci üzerindeki etkileri ve öğretmen adaylarının sanal müze kullanımı alt faktörlerinde öğretmen adaylarının aylık harçlık miktarlarına göre tutumları arasında anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin geneline ilişkin öğretmen adaylarının aylık harçlık miktarlarına göre tutumları arasında anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre öğretmen adaylarının ekonomik durumu sanal müze kullanımına yönelik tutumlarını etkilemektedir. 500 TL ve altında aylık harçlık miktarına sahip olan öğretmen adaylarının harçlıklarını eğitim masrafları için kullandığı düşünülürse; sanal müze gezintisi yapmak için kullanılacak internet ve bilgisayar temini ekonomik olarak mümkün olmadığından dolayı 501 TL ve üstünde aylık harçlık miktarına sahip olan öğretmen adaylarına göre sanal müze kullanımına yönelik tutumları düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmen adaylarının evinde bilgisayar olma durumlarına göre sanal müze kullanımına yönelik tutumlarına bakılmıştır. Sanal müze kullanımının tarih dersine etkileri, sanal müze kullanımının öğrenci üzerindeki etkileri ve öğretmen adaylarının sanal müze kullanımı alt faktörlerinde öğretmen adaylarının evinde bilgisayar olma durumlarına göre tutumları arasında anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin geneline ilişkin öğretmen adaylarının evinde bilgisayar olma durumlarına göre tutumları arasında anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. İstatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmasa da evinde bilgisayarı olan öğretmen adaylarının tutumları evinde bilgisayarı olmayan öğretmen adaylarının tutumlarından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre öğretmen adaylarının evinde bilgisayar olma durumları sanal müze kullanımına yönelik tutumlarını etkilemektedir. Evinde bilgisayarı olan öğretmen adayı süre kısıtlaması olmadan istediği zaman hem ülkemizdeki hem de yurt dışında bulunan müzeleri ziyaret ederek bilgi sahibi olabileceklerdir. Gün içinde daha fazla müzeye ziyarette bulunan öğretmen adayı müzeleri karşılaştırma imkânı bulabilecektir. Böylece evinde bilgisayarı olan öğretmen adaylarının sanal müzelere karşı tutumları daha yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmen adaylarının müze ziyaret sayılarına göre sanal müze kullanımına yönelik tutumlarına bakılmıştır. Sanal müze kullanımının tarih dersine etkileri ve öğretmen adaylarının sanal müze kullanımı alt faktörlerinde öğretmen adaylarının müze kullanım sayılarına göre tutumları arasında anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sanal müze kullanımının öğrenci üzerindeki etkileri alt faktöründe öğretmen adaylarının müze kullanım sayılarına göre tutumları arasında anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin geneline ilişkin öğretmen adaylarının müze kullanım sayılarına göre tutumları arasında anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre öğretmen adaylarının müze ziyaretleri arttıkça sanal müze kullanımına yönelik tutumlarını etkilemektedir. Kısa (2012) ve Coşkun (2014) tarafından yapılan çalışmada müzeye gitme sıklığının sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğrenci görüşlerinde önemli bir değişken olduğu tespit edilmiştir. Araştırma verilerini elde etmek için hazırlanan maddelerin sonuçlarına göre, yılda üç kez ve daha fazla müzeye giden öğrenci görüşlerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Körükcü (2019) tarafından yapılan çalışmada son bir yılda müze ziyaretinde bulunup bulunmama değişkenine göre öğretmen adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançları incelendiğinde, ziyarette bulunan öğretmen adayları lehine anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ay ve Fidan (2014)

tarafından yapılan çalışmada öğretmen adaylarının sosyal bilgiler dersinde müzelerden etkili biçimde yararlanmak için öğrenciler daha sık müze müzeye götürülebileceği sonucuna ulaşmışlardır. Erol Şahin ve Yeşilbursa (2018) tarafından yapılan çalışmada katılımcıların tamamının alan gezileri ve müze ziyaretlerini tarih öğreniminde önemli buldukları sonucuna ulaşmışlardır. Öğretmen adaylarının müze ziyaretleri arttıkça sanal müze kullanımına yönelik tutum düzeylerinde anlamlı farklılık yaratacak düzeyde arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Müze ziyaret sayılarının fazla olması öğretmen adaylarının müze eğitimi ile ilgili bilgisi ve deneyimi olduğu; okuduğu bölümün getirileri olarak değerlendirilebilir. Konu ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde aynı sonuca ulaşılması yaptığımız çalışmayı destekler niteliktedir.

Öğretmen adaylarının eski uygarlıklara ait yerleşim yerlerini ziyaret etme durumlarına göre sanal müze kullanımına yönelik tutumlarına bakılmıştır. Sanal müze kullanımının tarih dersine etkileri, sanal müze kullanımının öğrenci üzerinde etkileri ve öğretmen adaylarının sanal müze kullanımı alt faktörlerinde öğretmen adaylarının eski uygarlıklara ait yerleşim yerlerini ziyaret etme durumlarına göre tutumları arasında anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin geneline ilişkin öğretmen adaylarının eski uygarlıklara ait yerleşim yerlerini ziyaret etme durumlarına göre tutumları arasında anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. İstatistiksel olarak anlamlı farklılık olmasa da eski uygarlıklara ait yerleşim yerlerini ziyaret eden öğretmen adaylarının tutumları, yerleşim yerlerini ziyaret etmeyen öğretmen adaylarının tutumlarından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aksakal (2015) tarafından yapılan çalışmada tarih öğretmenleri tarih öğretimi sürecinde tarihi mekân ve yerlerin ziyaret edilmesinin öğrencilerin tarih öğrenmelerine ve tarih bilincine olumlu katkılar yaptığını düşünmektedirler. Bu sonuca göre tarihi mekân ziyaretleri yapılması konusunda öğretmenlerin olumlu tutum sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Gökaya ve Yeşilbursa (2009) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin akademik başarılarını ve öğrenilenlerin kalıcılığını sağlama açısından, öğrenci merkezli öğretimi temel alan tarihi yerlerle öğretim yönteminin, geleneksel öğretim yöntemine oranla daha başarılı olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Dinç ve Üztemur (2017) tarafından yapılan çalışmada sosyal bilgiler ve tarih eğitimi alanında her geçen yıl müze ve tarihi mekân kullanımına yönelik çalışmaların arttığı sonucuna ulaşmışlardır. Eski uygarlıklara ait yerleşim yerlerinin ziyaret edilmesi tarih öğretimine olumlu katkı sağlaması, sanal müzelerin kullanımına yönelik tutumları olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir.

Öğretmen adaylarının sanal müze gezintisi yapma durumlarına göre sanal müze kullanımına yönelik tutumlarına bakılmıştır. Sanal müze kullanımının tarih dersine etkileri ve öğretmen adaylarının sanal müze kullanımı alt faktörlerinde öğretmen adaylarının sanal müze gezintisi yapma durumlarına göre tutumları arasında anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sanal müze kullanımının öğrenci üzerindeki etkileri alt faktöründe öğretmen adaylarının sanal müze gezintisi yapma durumlarına göre tutumları arasında anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin geneline ilişkin öğretmen adaylarının sanal müze gezintisi yapma durumlarına göre tutumları arasında anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu anlamlı farklılık sanal müze gezintisi yapan öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutumlarının sanal müze gezintisi yapmayan öğretmen adaylarının kullanımına yönelik tutumlarından daha yüksek olması sonucuna ulaşılmıştır. Peker (2014) tarafından yapılan çalışmada sanal müze ziyareti gerçekleştirme durumuna göre sanal müze kullanımına yönelik tutum puanlarına ilişkin Mann Whitney U testi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bulunarak, sanal müze ziyareti yapan öğretmen adaylarının sanal müze ziyareti yapmayan öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutum puanları yüksek bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Egüz ve Kesten (2012) tarafından yapılan çalışmada sanal müze ziyaretlerinin sosyal bilgiler dersi içerisinde daha etkin kullanıldığı ve periyodik olarak müze ziyaretleri yapıldığı sonucuna ulaşmışlardır. Konu ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde aynı sonuca ulaşılması yaptığımız çalışmayı destekler niteliktedir. Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının sanal müze gezintisi yapması sanal müze gezintisi ile ilgili bilgisi olduğu ya da müze eğitimi dersi aldığı şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmen adaylarının sanal müzenin ne olduğu hakkında bilgi sahibi olma durumlarına göre sanal müze kullanımına yönelik tutumlarına bakılmıştır. Sanal müze kullanımının tarih dersine etkileri ve öğretmen adaylarının sanal müze kullanımı alt faktörlerinde öğretmen adaylarının sanal müzenin ne olduğu hakkında bilgi sahibi olma durumlarına göre tutumları arasında anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sanal müze kullanımının öğrenci üzerindeki etkileri alt faktöründe öğretmen adaylarının sanal müzenin ne olduğu hakkında bilgi sahibi olma durumlarına göre tutumları arasında anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin geneline ilişkin öğretmen adaylarının sanal müzenin ne olduğu hakkında bilgi sahibi olma durumlarına göre tutumları arasında anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre öğretmen adaylarının sanal müze

gezintisi yapacak araçlara sahip olmadığı; sahip olsa da sanal müze uygulaması yapacak bilgisi olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Ders kitaplarına alternatif olarak sanal müzeleri başta tarih öğretmen adayları ve sosyal bilgiler öğretmen adayları olmak üzere diğer branş öğretmen adayları tarafından da kullanılması önerilmektedir.

Tarih öğretmen adaylarına sanal müze eğitimi sadece teorik olarak değil, üniversitelerde gerekli altyapı oluşturularak öğretmen adaylarının kullanabileceği, gerektiği yerde uzman kişilerden yönlendirme ve bilgi alabileceği yaparak yaşayarak tecrübe kazanacağı sanal müze sınıfları oluşturulması önerilmektedir.

Öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutumlarını tespit etmek için üniversiteler arası, sınıflar arası ya da branş bazında karşılaştırma çalışması yapabileceği önerilmektedir.

Üniversitelerde okutulan müze eğitimi dersi tek dönem içinde, seçmeli olarak okutulması yerine zorunlu olması ve bütün dönemleri kapsayacak şekilde düzenlenmesi önerilmektedir.

Müzelerin daha fazla kişiye ulaşması için ülkemizde bulunan müzelerin sanal müzeleri oluşturulması ve gerekli tanıtımların yapılması önerilmektedir.

Müzelerin kullanılması soyut olan konuların somutlaştırılmasına, kavramların daha kolay öğrenilmesine imkân sağlamaktadır. Müzeler tarih öğretiminde önemli katkılar sağlamaktadır ancak; maddi imkânların kısıtlı olması, zaman problemi yaşanması, yapılacak gezilerde izin problemleri yaşanması, kaza riski, disiplin sorunu ve mesafelerin bazen uzak olması gibi nedenlerle müze gezileri ya yapılmamakta ya da yapılan gezilerden verim alınamamaktadır. Bu gerekçelerin pek çoğundan kurtula bilmek için tarih öğretmen adaylarının sanal müze kullanmaları önerilmektedir.

Sanal müze gezisinin sağladığı teknolojik destek diğer bir ifade ile ses ve görüntünün olduğu çoklu ortam öğrenmenin kalıcılık seviyesini arttırdığı için tarih öğretmen adaylarına sanal müzeleri kullanmaları önerilmektedir.

Sanal müzeler sadece derslere ek olarak değil hayatın her alanında aktif olarak kullanılması önerilmektedir.

Türkiye’de ve yurt dışında bulunan müzelerin herhangi bir olumsuz durumla karşılaşması ihtimalinden dolayı müzelere ait sanal müzelerin oluşturulması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Açar, S. (2010). *İlköğretim sosyal bilgiler dersinde gözlem gezisi uygulamasının öğrencilerin eleştirel düşünme becerisine ve çevre duyarlılığına etkisi*. (Yüksek lisans tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Aksakal, S. (2015). *Tarihi mekân kullanımıyla ilgili tarih öğretmenlerinin görüşlerinin değerlendirilmesi: Trabzon örneği*. (Yüksek lisans tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Aktaş, V. (2017). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sanal müze kullanımına yönelik tutumları*. (Yüksek lisans tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Aladağ, E., Akkaya, D., & Şensöz, G. (2014). Sosyal bilgiler dersinde sanal müze kullanımının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 199-217.
- Alkış, S., & Güleç, S. (2003). Sosyal bilgiler öğretiminde müze gezilerinin iletişimsel boyutu. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 63-78.
- Altın, B. N., & Atçı, A. Ş. (2014). Sosyal bilgiler dersinde sınıf içinde sınıf dışı eğitim etkinlikleri (İnternet tabanlı uygulamalar). M. Safran (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi* içinde (s. 545-583). Ankara: Pegem.
- Altın, B. N., & Demirtaş, S. (2014). Sosyal bilgiler dersinde sınıf dışı eğitim etkinlikleri (Müze ve arazi çalışmaları). M. Safran (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi* içinde (s. 509-543). Ankara: Pegem.
- Altınbay, R. (2019). *Sosyal bilgiler dersinde sanal tur kullanımının sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Amasya Sabuncuoğlu Şerefeddin Tıp ve Cerrahi Tarihi Sanal Müzesi (2020). *3d mekânlar resmi internet sitesi*. <http://www.3dmekanlar.com/tr/bimarhane.html> sayfasından erişilmiştir.
- Anadolu Üniversitesi (2020). *Türk dünyası bilim kültür ve sanat merkezi*. <https://autudam.anadolu.edu.tr/sanaltur/bilimkultur.html> sayfasından erişilmiştir.
- Anıtkabir Sanal Müzesi (2020). *Anıtkabir resmi internet sitesi*. https://www.anitkabir.tsk.tr/09_sanal_muze/sanal_muze.html sayfasından erişilmiştir.
- Arat, T., & Baltacıoğlu, S. (2016). Sanal gerçeklik ve turizm. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 19(1), 103-118.
- Ata, B. (2002). *Müzelerle ve tarihi mekanlarla tarih öğretimi: Tarih öğretmenlerinin müze eğitimine ilişkin görüşleri*. (Doktora tezi).
- Ata, B. (2011). Sosyal bilgiler eğitiminde müzelerin önemi. R. Turan & K. Ulusoy (Ed.), *Sosyal bilgilerin temelleri* içinde (s. 341-355). Ankara: Pegem.
- Ata, B. (2015). Tarih derslerinde yerel tarih, müze ve öğren yerlerinin kullanımı. M. Demirel (Ed.), *Tarih öğretim yöntemleri* içinde (s. 73-87). Ankara: Pegem.
- Ay, T. S. (2011). Sosyal bilgiler ve yerel toplum çalışmaları. R. Turan & K. Ulusoy (Ed.), *Sosyal bilgilerin temelleri* içinde (s. 319-340). Ankara: Pegem.
- Ay, T. S. (2016). Sosyal bilgiler öğretiminde sınıf dışı etkinlikler. S. Şimşek (Ed.), *Sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenleri için sosyal bilgiler öğretimi* içinde (s. 335-366). Ankara: Anı.
- Ay, T. S., & Fidan, N. K. (2014). Öğretmen adaylarının sosyal bilgiler dersinde müzelerden yararlanmaya ilişkin görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(48), 069-089.
- Ayasofya Camii Sanal Müzesi (2020). *3d mekânlar resmi internet sitesi*. <http://www.3dmekanlar.com/tr/ayasofya-1.html> sayfasından erişilmiştir.
- Aynalıkavak Kasrı Sanal Müzesi (2020). *3d mekânlar resmi internet sitesi*. <http://www.3dmekanlar.com/tr/aynalikavak-kasri-1.html> sayfasından erişilmiştir.
- Başak, R. (2014). Dijital çağda sanat eğitimi. A. Baytak (Ed.), *Eğitimde web teknolojilerinin kullanımı* içinde (s. 125-137). Ankara: Pegem.

- Baykul, Y., & Güzeller, C. O. (2014). *Sosyal bilimler için istatistik: SPSS uygulamalı* (2. Baskı). Ankara: Pegem.
- Beylerbeyi Sarayı Sanal Müzesi (2020). *3d mekânlar resmi internet sitesi*. <http://www.3dmekanlar.com/tr/beylerbeyi-sarayi-1.html> sayfasından erişilmiştir.
- Bingöl, H. O. (2008). *Fotoğrafta sanal gerçeklik ve müzeler yolu ile sanat eğitime katkıları (Anıtkabir, Anadolu medeniyetleri müzesi uygulaması)*. (Yüksek lisans tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Bozkuş, Ş. B. (2014). Kültür ve sanat iletişimi çerçevesinde Türkiye’de sanal müzelerin gelişimi. *International Journal of Social Science*, 26, 329-344. <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2408>
- Buyurgan, S., & Buyurgan, U. (2007). *Sanat eğitimi ve öğretimi Eğitimin her kademesine yönelik yöntem ve tekniklerle*. Ankara: Pegem A.
- Buyurgan, S., & Mercin, L. (2005). Müze ve müzecilik. V. Özsoy (Ed.), *Görsel sanatlar eğitiminde müze eğitimi ve uygulamaları içinde* (s. 29-63). Ankara: Görsel sanatlar eğitimi derneği.
- Buyurgan, S., & Mercin, L. (2010). Müze eğitimi. V. Özsoy (Ed.), *Görsel sanatlar eğitiminde müze eğitimi ve uygulamaları içinde* (s. 108-115). Ankara: Görsel sanatlar eğitimi derneği.
- Buyurgan, S., & Mercin, L. (2010). Kültür, sanat, uygarlık. V. Özsoy (Ed.), *Görsel sanatlar eğitiminde müze eğitimi ve uygulamaları içinde* (s. 12-30). Ankara: Görsel sanatlar eğitimi derneği.
- Can, A. (2014). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi* (2. Baskı). Ankara: Pegem.
- Canlı, K. (2016). *İlkokul 4. sınıf görsel sanatlar dersinde sanal müze uygulamasına ilişkin öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Coşkun, D. (2014). *Sosyal bilgiler dersi kapsamında yapılan müze gezilerinin öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi (Amasya ve Diyarbakır illeri örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Çalışkan, E., Önal, N., & Yazıcı, K. (2016). Öğretim etkinliklerinde sanal müzelerin kullanımına ilişkin sosyal bilgiler öğretmen adayları ne düşünüyor. *Turkish Studies, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(3), 689-706. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9275>
- Çanakkale Şehitliği Sanal Müzesi (2020). *3d mekânlar resmi internet sitesi*. <http://www.3dmekanlar.com/tr/canakkale-sehitligi.html> sayfasından erişilmiştir.
- Çoklar, A. N., & Korucu, A. T. (2011). Web 2.0 teknolojileri ve sosyal bilgiler öğretiminde kullanımı. H. Akdağ & A. M. Sünbül & R. Turan (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar-II* içinde (s.179-201). Ankara: Pegem.
- Çolak, C. (2006, Aralık). *Sanal müzeler*. XI. Türkiye’de İnternet Konferansı’nda sunulmuş bildiri, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Ankara.
- Demir, S. B., & Karademir, Y. (2015). Sosyal bilgiler eğitiminde sanal mekânlara dayalı öğrenme ortamları. E. Koçoğlu & R. Sever (Ed.), *Sosyal bilgiler eğitiminde mekânsal öğrenme ortamları* içinde (s. 211-251). Ankara: Pegem.
- Demirboğa, E. (2010). *Sanal müze ziyaretlerinin öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal kazanımları üzerindeki etkileri*. (Yüksek lisans tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Demircioğlu, İ. H. (2014). *Tarih öğretiminde öğrenci merkezli yaklaşımlar Tarih bölümü özel öğretim yöntemleri*. Ankara: Anı.
- Demircioğlu, İ. H. (2014). Tarih öğretimi, öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı. İ. H. Demircioğlu & İ. Turan (Ed.), *Tarih öğretiminde öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı* içinde (s. 1-12). Ankara: Pegem.
- Demirel, İ. N. (2020). Sınıf eğitimi öğretmen adaylarının müzelerde eğitim uygulamalarına yönelik öz yeterlikleri. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 585-604.
- Dilaver, H. H., & Tay, B. A. (2015). Sosyal bilgilerde yapılandırmacılık. A. Öcal & B. Tay (Ed.), *Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi* içinde (s. 99-129). Ankara: Pegem.
- Dilek, D., & Dilek, G. (2015). Tarihsel becerilerin öğretimi. M. Demirel (Ed.), *Tarih öğretim yöntemleri* içinde (s. 135-152). Ankara: Pegem.

- Dinç, E., & Üztemur, S. (2017). Türkiye’de sosyal bilgiler ve tarih eğitiminde müzeler ve tarihi mekânlardan yararlanmaya yönelik araştırmaların içerik analizi. *Milli Eğitim Dergisi*, 214, 61-84.
- Divriği Ulu Camii Sanal Müzesi (2020). *Divriğiulucami.com resmi internet sitesi*. <http://www.divrigiulucamii.com/sanaltur/divrigitour/> sayfasından erişilmiştir.
- Doğanlı, A. S. (2019). *Sanal müze gezilerinin farklı lise türlerindeki 9. sınıf öğrencilerinin başarısına etkisi*. (Yüksek lisans tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Dolmabahçe Sarayı Sanal Müzesi (2020). *3d mekânlar resmi internet sitesi*. <http://www.3dmekanlar.com/tr/dolmabahce-sarayi-1.html> sayfasından erişilmiştir.
- Dönmez, C., & Yazıcı, K. (2008). *T.C. İnkılap tarihi ve Atatürkçülük konularının öğretimi*. Ankara: Nobel.
- Durmuş, A. (2012). *Sanal bilim ve teknoloji müzesinde eğitsel arayüz ajanı kullanımının öğrencilerin ilgi ve başarılarına etkisi*. (Doktora tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Egüz, Ş., & Kesten, A. (2012). Sosyal bilgiler dersinde müze ile eğitimin öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi: Samsun ili örneği. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 81-103.
- Ekelik, H. G. (2010). *Sosyal bilgiler derslerinde müze faaliyetlerinin programlanması*. (Yüksek lisans tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Erem, E. (2019). *Sınıf öğretmeni adaylarının seçmeli müze eğitimi dersine ilişkin görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Ermiş, B. (2010). *İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin görsel sanatlar dersinde üç boyutlu sanal müze ziyareti etkinliğine ilişkin görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Erol Şahin, A. N., & Yeşilbursa, C.C. (2018). Tarih bölümü öğrencilerinin alan gezileri ve müze ziyaretlerine ve müzede yapılan etkinliklere yönelik görüşleri. *Turkish History Education Journal*, 7(2), 555-577.
- Ertürk, M. T. (2019). *8. sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde müze eğitime dair sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Gökkaya, A. K., & Yeşilbursa, C.C. (2009). Sosyal bilgiler öğretiminde tarihi yerlerin kullanımının akademik başarıya etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 483-506.
- Gültekin, M., & Yaşar, Ş. (2015). Anlamlı öğrenme için etkili öğretim stratejileri. C. Öztürk (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi demokratik vatandaşlık eğitimi içinde* (s. 77-109). Ankara: Pegem.
- Güven, İ. (Ed.). (2014). *Tarih öğretimi: Kuram ve uygulama*. Ankara: Pegem.
- Horzum, M. B., & Keskin, Y. (2016). Sosyal bilgiler dersinde kullanılan öğretim strateji, yöntem ve teknikleri. D. Dilek (Ed.), *Sosyal bilgiler eğitimi içinde* (s. 723-742). Ankara: Pegem.
- İlgaz, S., & Örtten, H. (2015). Sosyal bilgiler eğitiminde tarihi ve sanatsal mekânlara dayalı öğrenme ortamları. R. Sever & E. Koçoğlu (Ed.), *Sosyal bilgiler eğitiminde mekânsal öğrenme ortamları içinde* (s. 285-310). Ankara: Pegem.
- Işık, H. (2016). Sosyal bilgilerde müze ve tarihi mekanlar ile eğitim. D. Dilek (Ed.), *Sosyal bilgiler eğitimi içinde* (s. 601-633). Ankara: Pegem.
- İstanbul İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi Sanal Müzesi (2020). *Sanal tur*. <http://www.ibtav.org/sanaltur> sayfasından erişilmiştir.
- Kamçı, S. (2015). *Öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin görüşlerinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Karakaya, İ. (2015). *Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde müze alışkanlıkları (Giresun ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Karataş, S., Yılmaz, A., Kapanoğlu, G., & Meriçelli, M. (2016). Öğretmenlerin sanal müzelere dair görüşlerinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 112-125.
- Karatay, A. (2015). *Artırılmış gerçeklik teknolojisi ve müze içi eser bilgilendirme ve tanıtımlarının artırılmış gerçeklik teknolojisi yordamıyla yapılması*. (Yüksek lisans tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Kaya, R. (2015). Tarih öğretiminin amaçları. M. Demirel (Ed.), *Tarih öğretim yöntemleri* içinde (s. 37-54). Ankara: Pegem.
- Kaya, R., & Okumuş, O. (2018). Sanal müzelerin tarih derslerinde kullanımının öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Turkish History Education Journal*, 7(1), 113-153.
- Kaymakçı, S. (2016). Sosyal bilgiler öğretiminde teknolojinin bir yansıması: paylaşım siteleri. D. Dilek (Ed.), *Sosyal bilgiler eğitimi* içinde (s. 709-720). Ankara: Pegem.
- Kısa, Y. (2012). *Sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin incelenmesi (Afyonkarahisar müzeleri)*. (Yüksek lisans tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Köklü, N., Büyüköztürk, Ş. & Bökeoğlu, Ç. Ö. (2007). *Sosyal bilimler için istatistik*. Ankara: Pegem.
- Körükçü, M. (2019). Değişen müze eğitimi algısı çerçevesinde sosyal bilgiler ve tarih öğretmen adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançları. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(2), 759-771.
- Kubat, Ö. Z. (2012). *Sanal müze arayüz tasarımı*. (Yüksek lisans tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kurnaz, F. Y. (2015). *Okulöncesi öğretmenlerinin ve sınıf öğretmenlerinin müzelerde uygulanan etkinliklere ilişkin görüşlerinin incelenmesi (İstanbul ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı (2020). *Sanal gezinti*. <https://www.ktb.gov.tr/TR-96599/sanal-gezinti.html> sayfasından erişilmiştir.
- Mayda, M. (2014). *Sanat ve kültürün sergilenmesin’de sanal müzelerin etkisinin Google cultural institute örneği üzerinden incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- MEB. (2018). *Ortaöğretim tarih dersi 9, 10 ve 11. sınıflar öğretim programı*. Ankara: MEB.
- Mercin, L. (2016). Sosyal bilgiler öğretiminde müze eğitimi. S. Şimşek (Ed.), *Sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenleri için sosyal bilgiler eğitimi* içinde (s. 271-304). Ankara: Anı.

- Mevlana Sanal Müzesi (2020). *3d mekânlar resmi internet sitesi*. <http://www.3dmekanlar.com/tr/mevlana-muzesi.html> sayfasından erişilmiştir.
- Morgan, G. A., Leech, N. L., Gloeckner, G. W., & Barrett, K. C. (2004). *SPSS for introductory statistics: Use and interpretation*. Psychology Press.
- Onur, B. (2012). *Çağdaş müze eğitim ve gelişim müze psikolojisine giriş*. Ankara: İmge.
- Oruç, S., & Altın, B. N. (2008). Müze eğitimi ve yaratıcı drama. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(35), 125-141.
- Özel, E. (2013). *Sosyal bilgiler dersi kapsamında yer alan tarih konularının öğretiminde teknoloji kullanımı*. (Doktora tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Özel, Ş. (2013). *Sanal müze: Isparta halı müzesi*. (Yüksek lisans tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Özer, A. (2016). *Sanal müzede öğrenmenin bağlamsal modelinin kullanımının öğrencilerin akademik başarısı, motivasyonu ve memnuniyet düzeylerine etkisi*. (Doktora tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Özşahin, Ö. C. (2008). *Ortaöğretim tarih derslerinde yapılandırmacı öğretim yaklaşımıyla modellendirilmiş etkinliklerin öğrencilerin kavram kazanma düzeylerine etkisi*. (Yüksek lisans tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Panorama 1453 Tarih Sanal Müzesi (2020). *3d mekânlar resmi internet sitesi*. <http://www.3dmekanlar.com/tr/panorama-1453-1.html> sayfasından erişilmiştir.
- Peker, N. (2014). *Sosyal bilgiler dersinde sanal müze kullanımı ve sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutumlar*. (Yüksek lisans tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Safran, M. (2006). *Tarih eğitimi makale ve bildiriler*. Ankara: Gazi.
- Safran, M. (2015). Türkiye’de tarih öğretiminin gelişimi. M. Demirel (Ed.), *Tarih öğretim yöntemleri içinde* (s. 9-24). Ankara: Pegem.
- Sağdıç, R. O. (2008). *Abidin Elderoğlu sanal müzesi tasarımı*. (Yüksek lisans tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Sarıkamış Şehitliği Sanal Müzesi (2020). *360tr resmi internet sitesi*. <http://www.360tr.net/kars/sarikamis/> sayfasından erişilmiştir.

- Sönmez, E. (2011). *İlköğretim II. kademe 6. sınıf sosyal bilgiler dersi eskiçağ tarihi konularının işlenmesinde müzelerin önemi, karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri (Şanlıurfa il merkezi örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Sungur, T., & Bülbül, H. (2019). Sınıf öğretmeni adaylarının sanal müze uygulamalarına yönelik görüşleri. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 652-666.
- Tacettin Dergâhı Sanal Müzesi (2020). *360tr resmi internet sitesi*. https://www.360tr.com/tacettin-dergahi-panorama-sanal-tur_d84a5c4d3_tr.html sayfasından erişilmiştir.
- Tokcan, H. (2015). Okul dışı sosyal bilgiler öğretimi ve öğrenme teorileri. S. Kaymakçı & A. Şimşek (Ed.), *Okul dışı sosyal bilgiler öğretimi içinde* (s. 15-42). Ankara: Pegem.
- Topkapı Sarayı Sanal Müzesi (2020). *3d mekânlar resmi internet sitesi*. <http://www.3dmekanlar.com/tr/topkapi-sarayi-1.html> sayfasından erişilmiştir.
- Turan, İ. (2015). Okul dışı sosyal bilgiler öğretiminde sanal müze ve turlar. S. Kaymakçı & A. Şimşek (Ed.), *Okul dışı sosyal bilgiler öğretimi içinde* (s. 189-203). Ankara: Pegem.
- Turgut, G. (2015). *Sosyal bilgiler dersinde bir eğitim aracı olarak sanal müzelerden yararlanma*. (Yüksek lisans tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Uğurlu, N. B. (2014). Sosyal bilgiler eğitiminde teknoloji araçlarının kullanımı. M. Safran (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi içinde* (s. 243-265). Ankara: Pegem.
- Ulu, M. (2019). *Müzedede sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı dramının bir yöntem olarak kullanımına ilişkin uzman görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Ulusoy, K. (2014). Yenilenen sosyal bilgiler programında tarih öğretimi. H. Akdağ & A. M. Sünbül & R. Turan (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar-I içinde* (s. 299-321). Ankara: Pegem.

- Ustaoglu, A. (2012). *İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersi Türk tarihinde yolculuk ünitesinde sanal müzelerin kullanımının öğrenci başarısına etkisi*. (Yüksek lisans tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Uşak Arkeoloji Sanal Müzesi (2020). *Sanal müzeler*. <https://www.ktb.gov.tr/genel/SanalMuzeler/UsakArkeolojiMuzesi/tr/default.html> sayfasında erişilmiştir.
- Yahşi, İ. (2011). *Tarih öğretiminde gazete kullanımının çok perspektifliliğe etkisi*. (Yüksek lisans tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Yıldırım, T., & Tahiroğlu, M. (2012). Sanal ortamda gerçekleştirilen müze gezilerinin ilköğretim öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarına etkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (39), 104-114.
- Yıldız Sarayı Sanal Müzesi (2020). *3d mekânlar resmi internet sitesi*. <http://www.3dmekanlar.com/tr/yildiz-sarayi-1.html> sayfasından erişilmiştir.
- Yıldız, S. (2016). *Tarih öğretiminde sanal müzelerin kullanılmasının 10. sınıf öğrencilerinin tarih dersine yönelik tutumlarına ve akademik başarılarına etkisi*. (Yüksek lisans tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Yılmaz, A., & Egüz, Ş. (2015). Tarih ve sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tarih öğretiminde müzenin önemi hakkındaki tecrübe ve düşünceleri. *Turkish Studies, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(11), 1637-1650. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8596>
- Yılmaz, A. A. (2011). Tarih öğretmenlerinin eskiçağ tarihi ve eski Türk tarihi öğretiminde karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *E-Jurnal of New World Sciences Academy Education Sciences*, 6(3), 2148-2156.

EKLER

Ek-1: Kişisel Bilgi Formu

Değerli Tarih Öğretmeni Adayı,

Aşağıdaki ankette yer alan sorulara vereceğiniz cevaplar Tarih Öğretmen Adaylarının Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutumlarının İncelenmesi adlı yüksek lisans tezinde kullanılacaktır. Araştırma için verdiğiniz bilgiler gizli tutulacak olup, sorulara verdiğiniz cevaba ilişkin hiçbir şekilde eleştirilmeyeceksiniz. Araştırmanın amacına ulaşması sizin ankette yer alan sorulara vereceğiniz samimi cevaplara bağlıdır. Ankette bulunan soruları 20 dakikada cevaplayabileceğiniz düşünülmektedir.

Çalışmada katılımcı olduğunuz için;

Teşekkür ederim.

Yunus ZABUN

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TARİH EĞİTİMİ BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS ÖĞRENCİSİ

Bu bölümde size ilişkin kişisel bilgiler sorulmaktadır. Aşağıdaki seçeneklerde durumunuza uygun olanların yanındaki parantezin içine çarpı (X) işareti koyunuz.

1. Cinsiyetiniz nedir?

- 1.() Kadın
2.() Erkek

2. Kaçınıcı sınıftasınız?

- 1.() 1.Sınıf
2.() 2.Sınıf
3.() 3.Sınıf
4.() 4.Sınıf

3. Kişisel olarak aylık harçlık miktarınız ne kadardır?

- 1.() 500 TL ve altı
2.() 501 ve üstü

4. Kendinize ait bilgisayarınız var mı?

- 1.() Evet
2.() Hayır

5. Daha önce müze ziyaretinde bulundunuz mu?

- 1.() Evet Ziyaret sayısı:.....
2.() Hayır

6. Eski uygarlıklara ait yerleşim yerlerine ziyarette bulundunuz mu?

- 1.() Evet
2.() Hayır

7. Sanal müze gezintisi yaptınız mı?

- 1.() Evet Aylık gezinti sayısı:....
2.() Hayır

8. Sanal müzenin ne olduğu hakkında herhangi bir bilginiz var mı?

- 1.() Evet
2.() Hayır

Ek-2: Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği

Yönerge: Bu ölçekte, Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutum cümleleri ile her cümleinin karşısında Tamamen Katılıyorum, Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum ve Hiç Katılmıyorum olmak üzere beş seçenek verilmiştir. Her cümleyi dikkatlice okuduktan sonra kendinize uygun seçeneği tik (✓) işareti ile belirleyiniz.		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1	Tarih dersinde sanal müze kullanımının öğrencilerin derse katılımını arttıracaklarını düşünüyorum.					
2	Sanal müze ziyaretlerinin tarih dersi için zevkli bir etkinlik olacağını düşünüyorum.					
3	Öğrenciler sanal müze ziyareti ile daha önce görmedikleri müzeler hakkında bilgi sahibi olurlar.					
4	Sanal müze ziyaretlerinin tarih dersi için önemli bir etkinlik olduğunu düşünüyorum.					
5	Sanal müze gezilerinin gerçek müze gezilerine alternatif bir etkinlik olduğunu düşünüyorum.					
6	Sanal müze gezilerinde sorumluluğu üzerime almak isterim.					
7	Sanal müze gezilerinin tarih kazanımlarını daha kalıcı olmasını sağlayacağını düşünüyorum.					
8	Sanal müze kullanımının tarih öğrenmeyi kolaylaştıracağını düşünüyorum.					
9	Öğrencilere istedikleri bir müze için sanal müze tasarlatmak isterim.					
10	Sanal müze gezilerinin gerçek müze gezilerine yardımcı bir etkinlik olduğunu düşünüyorum.					
11	Tarih dersinde sanal müze kullanımının müze bilincini geliştirmeye yardımcı olacağını düşünüyorum.					
12	Derslerimde sanal müzeleri kullanabilmek için üniversitede ayrı bir ders almalıyım.					
13	Sanal müze gezilerinin gerçekten müze gezmiş gibi öğrencilere katkı sağlayacağını düşünüyorum.					
14	Sanal müze etkinliklerinin öğrencilerde tarihi eserleri koruma isteği uyandıracağını düşünüyorum.					
15	Sanal müzelerin tarih derslerinde etkin kullanılması için eğitime ihtiyaç duyarım.					
16	Sanal müze etkinliklerinin, tarih derslerinde, öğrencilerin gözlem becerilerini geliştireceğini düşünüyorum.					
17	Sanal müze gezilerinin, tarih derslerini unutulmaz kılacağını düşünüyorum.					
18	Sanal müzelerle ilgili tarih dersine yönelik farklı etkinlikler tasarlamak hoşuma gider.					
19	Sanal müzelerdeki tarihi eserlerin, öğrencilerin, geçmişi kolaylıkla göz önüne getirmelerini sağlayacağını düşünüyorum.					
20	Sanal müzeler, eski eserler ve anıtların birer tarihi belge olduğuna öğrencilerin dikkatini çekeceğini düşünüyorum.					
21	Tarih dersinde pek çok kazanım için sanal müze etkinliklerini kullanmak isterim.					

Ek-3: İzin Belgeleri

Evrak Tarih ve Sayısı: 10/01/2018-E.6358

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
GAZİ EĞİTİM FAKÜLTESİ
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölüm Başkanlığı

Sayı : 44569636-044-
Konu : Anket Uygulama İzni Hk.
(Yunus ZABUN)

GAZİ EĞİTİM FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA

İlgi : 08/01/2018 tarihli ve 78797627-044- 3954 sayılı yazı.

Bölümümüz Tarih Eğitimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Yunus ZABUN'un, Prof. Dr. Hamza KELEŞ danışmanlığında yürüttüğü "*Tarih Öğretmen Adaylarının Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutumlarının İncelenmesi*" isimli tez çalışması ile ilgili Bölümümüz Tarih Eğitimi Ana Bilim Dalı ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalında anket uygulama isteği Bölümümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

e-imzalıdır
Doç. Dr. Halil ÇELTİK
Bölüm Başkanı V.

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü P.K:06500
Teknikokullar/ANKARA
Tel:0 (312)202 83 37 Faks:0 (312)202 83 87
e-Posta :gef@gazi.edu.tr İnternet Adresi :http://gef.os.gazi.edu.tr/

Bilgi için :Rezzan UZUNOĞLU
Bölüm Sekreteri
Telefon No:0312 202 17 61

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Etik Komisyonu

Sayı : 77082166-302.08.01-
Konu : Öğrenci İşleri İle İlgili Diğer
İşler

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 28/06/2018 tarihli ve 80287700-399- 95614 sayılı yazı.

İlgi yazınız ile göndermiş olduğunuz, daha önce 21.12.2017 tarihli ve E.181650 sayılı yazımız ile onay alan 2017-479 kod numaralı Enstitünüz Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Tarih Eğitimi Bilim Dalı **Yüksek Lisans Öğrencisi Yunus ZABUN'un, Prof.Dr.Hamza KELEŞ'in** danışmanlığında yürüttüğü "*Tarih Öğretmen Adaylarının Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutumlarının İncelenmesi* " adlı tez çalışması ile ilgili konu Komisyonumuzun **11.09.2018** tarih ve **07** sayılı toplantısında incelenmiştir.

Çalışmanın Üniversitemiz Gazi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Tarih Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerine uygulandığı ancak yeterli sayıya ulaşamaması nedeniyle, çalışmanın Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Tarih Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerine de uygulanması ile ilgili talebin çalışmanın yapılacağı ilgili Üniversiteden izin alınması koşuluyla uygun olduğuna oybirliği ile karar verilmiş olup, karara ilişkin imza çizelgesi ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Alper CEYLAN
Komisyon Başkanı

Ek:1 Liste

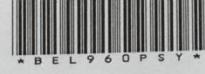

Ankara
Tel:0 (312) 202 20 57 - 0 (312) 2... Faks:0 (312) 202 38 76
İnternet Adresi :<http://etikkomisyon.gazi.edu.tr/>

Bilgi için :Nursel Güner
Genel Evrak Sorumlusu
Telefon No:202 20 57

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 17311665-044-
Konu : Anketler (Yunus ZABUN)

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : a) 10/04/2019 tarihli ve 80287700-044- 46648 sayılı yazı.
b) 25/04/2019 tarihli ve 6814 sayılı yazı.

Enstitünüz Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Tarih Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Yunus ZABUN'un, Prof. Dr. Hamza KELEŞ'in danışmanlığında yürüttüğü "Tarih Öğretmen Adaylarının Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutumlarının İncelenmesi" isimli tezi kapsamında Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi bünyesinde uygulama yapmasına izin verilmesine dair ilgi (a) yazınız adı geçen Üniversite Rektörlüğüne iletilmiş olup, alınan ilgi (b) cevabi yazı ilişikte gönderilmiştir. Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Yaşar AYDEMİR
Rektör Yardımcısı

Ek: İlgi (b) yazı (1 sayfa)

Gazi Üniversitesi Öğrenci İşleri Dairesi Başkanlığı Rektörlük Kampüsü Emniyet Mah.
Bandırma Cad. No: 6/6 06500 Yenimahalle/ ANKARA
Tel:0 (312) 212 68 40 Faks:0 (312) 202 28 08
e-Posta :ogris@gazi.edu.tr İnternet Adresi :www.ogris.gazi.edu.tr

Bilgi için :Talip Gümüş
Bilgisayar İşletmeni
Telefon No:312 202 28 21

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Evrak Tarih ve Sayısı: 26/04/2019-E.19130

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 48178250-300-E.6814
Konu : Araştırma İzni (Yunus ZABUN)

25/04/2019

GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : 11/04/2019 tarihli ve E.12824 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Tarih Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Yunus ZABUN'un Prof.Dr. Hamza KELEŞ danışmanlığında yürüttüğü "Tarih Öğretmen Adaylarının Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutumlarının İncelenmesi" adlı tezi kapsamında uygulama yapma isteği uygun görülmüştür.
Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Oğuz DOĞAN
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Adres: Nişantaşı Mah. Dr. M. Hulusi Baybal Cad. No:12 Kat:18 Posta Kodu:42060 Selçuklu/KONYA

Telefon: 0332 221 06 00

Faks: 0332 236 21 85

Elektronik Ağ: <http://www.erbakan.edu.tr>

Gül Hümeysra ARSLAN

0332 221 06 08

5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile üretilmiştir.
Evrak teyidi <https://ehyssorgu.erbakan.edu.tr> adresinden 00MB-12VE-088D kodu ile yapılabilir.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı	ZABUN, Yunus
Uyruğu	T.C.
Doğum tarihi ve yeri	28.11.1989 / MERSİN
Medeni hali	Bekar
Telefon	05446249547
E-posta	yunusmersin33yz@gmail.com

Eğitim Derecesi	Okul/Program	Mezuniyet yılı
Lise	Mersin Cemile – Hamdi Ogun Lisesi	19.06.2006
Üniversite	Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	03.06.2014
Üniversite	Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme Bölümü	03.06.2013
Yüksek Lisans	Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tarih Eğitimi	2020

İş Deneyimi, Yıl	Çalıştığı Yer	Görev
Staj, 2014	Niğde Kemal Aydoğan Ortaokulu	Sosyal Bilgiler Öğretmeni
Staj, 2013	Niğde Cumhuriyet İlkokulu	Sosyal Bilgiler Öğretmeni

Yabancı Dil	İngilizce
-------------	-----------

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR...